2024/2233

10.10.2024

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2024/2233,

11. aprill 2024,

tähelepanekutega, mis on Euroopa Liidu 2022. aasta üldeelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitlevate otsuste lahutamatu osa, III jagu – Komisjon ja rakendusametid

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust Euroopa Liidu 2022. aasta üldeelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta, III jagu – Komisjon,

— võttes arvesse oma otsuseid rakendusametite 2022. aasta eelarvete täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 99 ja V lisa,

— võttes arvesse väliskomisjoni, arengukomisjoni, tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni, keskkonna-, rahvatervise- ja toiduohutuse komisjoni, transpordi- ja turismikomisjoni, regionaalarengukomisjoni, kultuuri- ja hariduskomisjoni, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamusi,

— võttes arvesse põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni kirja,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0139/2024),

— võttes arvesse 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise, samuti uute omavahendite, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise tegevuskava kohta,

Poliitilised prioriteedid

1. tuletab meelde, et ta peab väga tähtsaks Euroopa Liidu lepingus (ELi leping) ja Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud aluspõhimõtteid ja väärtusi, sealhulgas ELi toimimise lepingu artiklis 317 sätestatud usaldusväärse finantsjuhtimise ning ELi toimimise lepingu artiklis 325 sätestatud pettustevastase võitluse ja liidu finantshuvide kaitsmise põhimõtet;

2. rõhutab, kui oluline on liidu eelarve liidu poliitiliste prioriteetide saavutamiseks ning selle roll liikmesriike ettenägematutes olukordades abistamisel, nagu COVID-19 pandeemia, rahvusvahelised konfliktid või kriisid ja nende tagajärjed; märgib sellega seoses, et investeeringud ja liidu eelarvest antav toetus on jätkuvalt olulised liikmesriikide ja piirkondade vaheliste erinevuste vähendamiseks, majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks ning seega liidu kodanike igapäevaelu parandamiseks ja majandusliku mõju saavutamiseks liidus; nõuab tungivalt, et komisjon ei vähendaks tempot ja ambitsioonikust, mida on vaja Euroopa rohelises kokkuleppes seatud kliimaga seotud eesmärkide saavutamiseks, ning rõhutab vajadust suurendada selleks vajalikke investeeringuid; rõhutab asjaolu, et 2022. aastal jäi liidul 2030., 2040. ja 2050. aastaks seatud kliimaeesmärkide saavutamiseks vajalikust tõhususest palju puudu;

3. rõhutab, et kui eelarvet täidetakse usaldusväärselt ja ettenähtud ajal, on võimalik eri poliitikavaldkondade vajadusi täita ja probleeme lahendada tulemuslikumalt ja tõhusamini; rõhutab, et lisaks 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku täieliku lõpuleviimise survele võib mitme erinevate reeglitega vahendi samaaegne rakendamine ajaliste piirangute korral põhjustada viivitusi rakendamises ning suurendada vigu, õigusnormide rikkumisi ja pettusi; tuletab meelde komisjoni rolli aluslepingute täitmise järelevalvajana liidu finantshuvide kaitsmisel;

4. rõhutab taaste- ja vastupidavusrahastu panust liikmesriikide toetamisse COVID-19 pandeemia majanduslikest ja sotsiaalsetest tagajärgedest taastumisel ning sellise vastupanuvõimelise liidu loomisse, mis suudab tulevikuprobleemidega toime tulla; võtab teadmiseks taaste- ja vastupidavusrahastu ning programmi „REPowerEU“ panuse Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast põhjustatud energiaga seotud probleemide lahendamisse; peab kahetsusväärseks, et vahe-eesmärke ei ole paremini määratletud, ning kutsub komisjoni üles jälgima seotud meetmete rakendamist liikmesriikides vastavalt kokkulepitud vahe-eesmärkidele ja sihtidele;

5. rõhutab liidu 2022. aasta eelarve olulist rolli Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tagajärgedega tegelemisel, et tagada toiduainete tarneahelad, tegeleda energiaprobleemidega, toetada liikmesriike Ukraina pagulaste vastuvõtmisel ja abistada Ukrainat oma kodanike eest hoolitsemisel; märgib, et see on avaldanud survet eelarvele ja et kasutatud on kõiki olemasolevaid paindlikkusmeetmeid; märgib sellega seoses, et võeti vastu mitmeaastase finantsraamistiku vahekokkuvõte, mille kohaselt vahendite ümberkorraldamisel kaasatakse uusi vahendeid; rõhutab, kui oluline on, et komisjon esitaks selge ja realistliku tegevuskava ELi võla tagasimaksmiseks;

6. tuletab meelde, kui oluline on liidu finantsreeglite range kohaldamine kõigis programmides ja kõigi toetusesaajate suhtes, et vältida igasugust pettust, huvide konflikte, korruptsiooni, topeltrahastamist ja rahapesu; tuletab sellega seoses meelde kogu liidu pettustevastase võitluse struktuuri keskset rolli ja väljendab mõningast muret selle pärast, et mõned liikmesriigid keelduvad tegemast koostööd ühe selle elemendiga, nimelt Euroopa Prokuratuuriga;

7. tuletab meelde, kui oluline on viia läbi kriisidele reageerimiseks loodud finantsprogrammide järel- ja vahehindamisi nende asjakohasuse, sidususe ja Euroopa lisaväärtuse kohta lisaks nõuetele vastavusele ja korrektsusele, tõhususele, tulemuslikkusele, tulemustele ja pikaajalisele majanduslikule mõjule; märgib, et COVID-19-le reageerimise vahenditega seotud otsused tehti tohutu ajasurve all, kuigi selliseid vahendeid rakendatakse kuni 2026. aastani; rõhutab, et kiire reageerimine ei tohiks kahjustada nõuetekohast kontrolli kulutuste üle, ning kutsub seetõttu komisjoni üles sellistest vahenditest õppima;

8. tuletab meelde taaste- ja vastupidavusrahastu tähtsust COVID-19 pandeemiale järgnenud majanduslangusega toimetulekul, tuletab meelde, et taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamismudel seab komisjonile palju leebemaid nõudeid ning vähendab komisjoni kontrollikoormust liikmesriikide ees; tunneb muret selle pärast, et kontrollikoda tuvastas taaste- ja vastupidavusrahastu hindamisel puudusi komisjoni esialgses hinnangus ja järelauditites, ning on seisukohal, et liikmesriikide aruandlus- ja kontrollisüsteemides esineb endiselt puudusi; on mures, et need puudused on viinud kontrollialaste vahe-eesmärkide kehtestamiseni, mis viitab sellele, et asjaomased liikmesriikide süsteemid ei toiminud kavade rakendamise alguses täielikult, mis ohustab taaste- ja vastupidavusrahastu kulutuste korrektsust ja liidu finantshuvide kaitset;

9. rõhutab huvide konflikti ohtu juhtudel, kui liidu eelarve täitmisega seotud mis tahes tasandil osalejaid võivad ohustada muud põhjused kui majanduslikud huvid; märgib, et huvide konflikte käsitlev õigusraamistik on liikmesriigiti ja piirkonniti väga killustatud, ning palub komisjoni suuniseid, et tagada õigusselgus ja edendada ühtset tõlgendust ja kohaldamist; toetab kontrollikoja eriaruandes 6/2023 esitatud tähelepanekut, et võimalikke huvide konflikte võib eri allikatest pärit teabe võrdlemise teel aidata tuvastada andmekaeve;

10. rõhutab Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF), Euroopa Prokuratuuri, Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol) rolli korruptsioonivastases võitluses; nõuab Euroopa Prokuratuuri ja OLAFi suutlikkuse ja nendevahelise koostöö edasist tugevdamist ning nende pädevuse paremat määratlemist; tunnustab Euroopa Prokuratuuri pingutusi liidu finantshuve kahjustavate pettuste ja muude kuritegude uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning rõhutab, kui oluline on tema täielik sõltumatus ja erapooletus oma ülesannete tulemuslikuks täitmiseks; tuletab meelde, et Euroopa Prokuratuurile ja OLAFile tuleb eraldada piisavad rahalised vahendid ja inimressursid; nõuab ühiseid korruptsioonivastaseid reegleid, mida kohaldatakse kõigi liidu asutuste töötajate suhtes, ning institutsioonidevahelise läbipaistvusregistri kohustuslikuks muutmist kõigile ELi institutsioonidele ja ametitele, et tagada, et see ei mõjuta teatavatelt ELi institutsioonidelt nõutavat sõltumatust; kordab, et pettusevastases võitluses tuleb nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil teha tihedas koostöös Euroopa Prokuratuuri ja OLAFiga suuremaid pingutusi;

11. rõhutab õigusriigi olukorra halvenemist mõnes liikmesriigis ja õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismi suurt tähtsust liidu eelarve kaitsmisel; kutsub komisjoni üles kasutama täiel määral ära olemasolevaid vahendeid, et tegeleda liidu väärtuste rikkumise selge ohuga, ning kasutama kiiresti tingimuslikkuse määrust, kui õigusriigi põhimõtte rikkumine võib mõjutada liidu finantshuve; toetab liidu rahaliste vahendite blokeerimist, kui tingimused ei ole täielikult täidetud, ja mitte mingit järeleandmist väljapressimisele; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks eri fondide ja õigusaktide puhul ühtse, tervikliku ja integreeritud lähenemisviisi ning väldiks eri rahastamisvahendite puhul tehnokraatlikku ja vastuolulist lähenemisviisi;

12. rõhutab, et õigusriigi põhimõtte kontekstis on vaja tagada selged standardid ja tegelik võimude lahusus; rõhutab, et kõik liidu institutsioonid ja organid peaksid täielikult austama õigusriigi põhimõtet ja kohtusüsteemi sõltumatust ning hoiduma tegutsemast distsiplinaarkolleegiumina väljaspool sõltumatut kohtusüsteemi; rõhutab, et õiguse rikkumise korral peaksid vastutama asjaomased liidu institutsioonid või organid või riiklikud ametiasutused; rõhutab vajadust vältida ebaõiglasi teadaandmise või rikkumisest teatamise menetlusi ning toonitab, et sellised menetlused peaksid põhinema selgetel õigusriigi standarditel;

13. võtab teadmiseks meetmed, mille komisjon võttis 2022. aastal tingimuslikkuse määruse alusel, kuid leiab, et need kehtestatakse märkimisväärse viivitusega ja pikaajaliste poliitiliste kaalutluste tulemusel; palub komisjonil viia läbi põhjalikud hindamised ja tagada piisavad kontrollimehhanismid, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja liidu eelarve kaitse praegustel ja tulevastel juhtudel, kui liidu väärtusi ja õigusriiki ei austata, mis mõjutavad või ähvardavad kahjustada liidu finantshuve;

14. väljendab heameelt 2023. aasta detsembris liidu muudetud finantsreeglite üle peetud läbirääkimistel saavutatud kokkuleppe üle; väljendab eelkõige heameelt täiustuste üle, mis on seotud liidu rahaliste vahendite jälgimisega digitaalsete vahendite ja koostalitlusvõime abil, mis tugevdavad liidu finantshuvide kaitset, varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi (EDES) sihtotstarbelise laiendamise üle jagatud eelarve täitmisele pärast mitmeaastast finantsraamistikku 2027, viitamise üle õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismile ja liidu väärtustele, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 2 ning võimaluse üle lihtsustada toetust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja üksiktaotlejatele, võttes kasutusele väga madala maksumusega toetused;

15. tuletab komisjonile meelde, et kõigi seadusandlike ettepanekutega, millel on märkimisväärne majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõju, peavad kaasnema kindlad ja põhjalikud mõjuhinnangud, sealhulgas hinnang sellele, milline on nende mõju liidu kodanike elukallidusele, bürokraatia tasemele toetusesaajate ja haldusasutuste jaoks ning soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimustele, et tagada liidu eelarve õiglane jaotamine; rõhutab, et see on osa komisjoni parema õigusloome tegevuskavast; rõhutab, et komisjon peaks viima mõjuhinnangud läbi täiesti neutraalsel ja erapooletul viisil; ootab lisaks, et komisjon parandaks asjaomaste valikute kulude ja tulude analüüsi, suurendades erinevate seisukohtadega sidusrühmade osalemise määra avalikes konsultatsioonides;

16. rõhutab, et sooline võrdõiguslikkus on üks liidu alusväärtusi ja see on sätestatud ELi põhiõiguste hartas; tuletab meelde liidu pikaajalist pühendumust soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele oma poliitikakujundamises, et teha kindlaks ja heastada ebavõrdsus, samuti on see vajalik tingimus liidu majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärkide saavutamiseks; rõhutab, kui oluline on jätkata pingutusi eelkõige sooteadliku eelarvestamise valdkonnas, nagu katsemetoodika soolise võrdõiguslikkuse kulutuste jälgimiseks mitmeaastases finantsraamistikus, et tagada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise edukus liidu eelarves;

17. tuletab meelde, et kuluvaldkondades, mille suhtes kohaldatakse keerukamaid reegleid ja rahastamiskõlblikkuse kriteeriume, on suurem vigade oht ja need tekitavad toetusesaajatele, eriti uutele tulijatele ülemäärast halduskoormust; kordab vajadust lihtsustada liidu rahastamisprogramme võimalikult palju, saavutades tasakaalu tugevate kontrollidega; rõhutab, et liidu vahendite haldamise, aruandluse ja auditeerimise digitaliseerimine on oluline, et parandada võimalike vahendite saajate juurdepääsu õiglasel viisil ning muuta rahaliste vahendite haldamine kõigi kodanike jaoks tõhusamaks ja läbipaistvamaks;

18. on mures selle pärast, et kuna mitu liidu eri poliitikavaldkondi (nt ühtekuuluvuspoliitikat) reguleerivat õigusakti võeti vastu hilja, lükkus 2021.–2027. aasta programmitöö perioodi projektide elluviimine pikalt edasi; nõuab veel kord tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid teeksid kõik vajaliku, et jätkata poliitikameetmete kohapealse rakendamise kiirendamist parema geograafilise tasakaaluga, kuid pööraksid samal ajal endiselt suurt tähelepanu õigusnormide täitmisele, projektide kvaliteedile, tulemuste saavutamisele ning liidu finantshuvide kaitsmisele; rõhutab sellega seoses ohtu, mida täitmata kulukohustused liidu eelarves tekitavad, sest selle tagajärjel võidakse suured summad kulukohustustest vabastada, mis omakorda vähendab liidu eelarve mõju; palub, et komisjon annaks eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile teada meetmetest, mida ta kavatseb selle olukorraga tegelemiseks võtta;

19. kutsub komisjoni üles tegema algatusi, nagu tehniline abi, et pidevalt suurendada vahendite kasutamise määra liikmesriikides; kutsub komisjoni üles tähelepanelikult jälgima, kuidas rakendamine liikmesriikides edeneb, eelkõige kui rahasummasid kasutatakse liiga vähe või aeglaselt, ning esitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile riikide kaupa koostatud analüüsi, milles tuuakse esile korduvad probleemid ja olukorra optimeerimiseks võetud meetmed;

20. rõhutab liidu ühtekuuluvuspoliitika tähtsust liidu piirkondade majandusliku ja territoriaalse lähenemise ja arengu jaoks ning Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise toetamiseks; rõhutab ühtekuuluvusfondide koostoimet kooskõlas teiste liidu programmidega, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastuga, et maksimeerida avaliku sektori kulutuste mõju ja tõhusust;

I PEATÜKK

Mitmeaastane finantsraamistik

Euroopa Kontrollikoja kinnitav avaldus ning eelarvehaldus ja finantsjuhtimine

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

21. väljendab heameelt selle üle, et kontrollikoda leiab oma aastaaruandes eelarveaasta 2022 eelarve täitmise kohta ([1]), et Euroopa Liidu 2022. aasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on usaldusväärne; märgib rahuloluga, et kontrollikoda on alates 2007. aastast igal aastal esitanud raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsuse kohta märkusteta arvamuse;

22. märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga moodustasid kohustused kokku 577,2 miljardit eurot ning varade kogumaht oli 445,9 miljardit eurot; täheldab, et 131,3 miljardi euro suurune erinevus vastas (negatiivsele) netovarale, mis koosnes reservidest, ja sellele osale kuludest, mille liit oli kuni 31. detsembriks 2022 juba kandnud, kuid mida tuli rahastada tulevastest eelarvetest;

23. märgib, et 2022. aasta lõpus oli toetusesaajatele tasumisele kuuluvate kantud rahastamiskõlblike kulude (mille hüvitamist ei olnud veel taotletud) hinnanguline väärtus, mis on kajastatud kumuleerunud kuludena, 148,7 miljardit eurot (2021. aastal 129,9 miljardit), millest 22,6 miljardit eurot on seotud taaste- ja vastupidavusrahastu kumuleerunud kuludega;

24. märgib, et Ühendkuningriigi väljaastumisele järgnenud üleminekuperiood lõpus oli komisjoni hinnangul liidu raamatupidamises bilansipäeval Ühendkuningriigi vastu 23,9 miljardi euro suurune nõue (2021. aastal 41,8 miljardit eurot), millest hinnanguliselt 9,1 miljardit eurot pidi ära makstama aruandekuupäevale järgneva 12 kuu jooksul; on seisukohal, et mis tahes summat, mis ületab Ühendkuningriigilt hinnanguliselt saadud 9,1 miljardit eurot, tuleks kasutada komisjoni laenuvõtmis- ja laenuandmistegevusest tuleneva võla vähendamiseks;

25. märgib, et kontrollikoda hindas, milline on Venemaa provotseerimata ja õigustamatu Ukraina-vastase agressioonisõja mõju liidu raamatupidamise aastaaruandele; väljendab heameelt kontrollikoja järelduse üle, et seda mõju on konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes asjakohaselt arvesse võetud ja avalikustatud;

26. väljendab heameelt kontrollikoja järelduse üle, et varad, kohustused, tulud ja kulud, sealhulgas need, mis on seotud Euroopa taasterahastuga „NextGenerationEU“, on konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes esitatud tõeselt;

Liidu tulude ja kulude seaduslikkus ja korrektsus

27. peab kahetsusväärseks, et kontrollikoda esitas liidu eelarve kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta neljandat aastat järjest negatiivse arvamuse; rõhutab, kui oluline on tugevdada komisjoni ja liikmesriikide kontrollimehhanisme, mida kontrollikoda ei pea usaldusväärseteks ning mis seavad seega ohtu iga-aastase haldus- ja tulemusaruande usaldusväärsuse; väljendab heameelt kontrollikoja järelduse üle, et tulud ei sisalda olulisi vigu ja et kontrollikoja kontrollitud haldussüsteemid olid üldiselt mõjusad;

28. märgib murega, et kontrollikoja hinnangul on 2022. aasta kulude veamäär 4,2 % (2021. aastal 3 %), mis olulisuse piirmäärast üle kahe korra suurem; märgib, et olukord on eelmise kahe aastaga võrreldes veelgi halvenenud (3,0 % 2021. aastal ja 2,7 % 2020. aastal); märgib murega, et kontrollikoda avastas suuri probleeme kulude hüvitamisel põhinevates kuludes, mis moodustavad kontrollikoja auditi andmekogumist 66 % ja mille hinnanguline veamäär on 6 %; märgib, et kontrollikoja leitud vigade mõju hinnatakse vaatlusaluse aasta kohta heakskiidetud kuludele oluliseks ja puudutab peaaegu kõiki kulusid;

29. märgib, et komisjoni enda hinnangul on maksete vearisk 2022. aastal 1,9 % (sarnaselt 2020. ja 2021. aastaga), mis jääb allapoole olulisuse piirmäära; märgib, et komisjoni hinnang veariski kohta programmi lõpetamisel on pärast järelkontrollide ja korrektsioonide kohaldamist 0,9 %; võtab teadmiseks erinevuse kontrollikoja üldise veamäära ja komisjoni veariski vahel maksete tegemisel, mida täheldatakse liidu 2022. aasta eelarve kogukulude puhul, kuigi mitte kõigis kuluvaldkondades, ning märgib, et see on eriti silmapaistev rubriigis 1 ja 2, nagu ka varem; ning märgib, et komisjoni hinnangud maksete veariski kohta on järjepidevalt kontrollikoja statistilistest hinnangutest madalamad või allpool; väljendab heameelt kontrollikoja hinnangu üle, mille kohaselt veamäär on olemasolevate riskide oluline näitaja; nõuab, et leitaks ühine arusaam, et vältida sellist erinevust kontrollikoja üldise veamäära ja komisjoni veariski vahel maksete tegemisel;

([1]) ELT C, C/2023/103, 4.10.2023.

30. märgib, et on mures kontrollikoja tähelepaneku pärast, et komisjoni riskihinnangus on riski suurust tõenäoliselt mitmes valdkonnas alahinnatud; on mures ka korduvate puuduste pärast, mille kontrollikoda tuvastas rubriigis 2 seoses liikmesriikide järelkontrollidega, see aga piirab nende töö usaldusväärsust;

31. rõhutab, et kontrollikoja kinnitavas avalduses esitatud üldine hinnanguline veamäär liidu eelarves on hinnanguline rahasumma, mida ei oleks tohtinud välja maksta, kuna seda ei kasutatud kooskõlas kohaldatavate õigusnormidega, ning see ei osuta pettusele või korruptsioonile; peab kahetsusväärseks, et üldine hinnanguline veamäär liidu eelarves võib jätta kodanikele igal aastal negatiivse mulje;

32. tuletab meelde, et kontrollikoja auditi lähenemisviis ja metoodika põhinevad rahvusvahelistel auditistandarditel, mis nõuavad tehingute juhusliku ja esindusliku valimi kontrollimist, mille tulemuseks on hinnanguline veamäär; tuletab meelde, et kontrollikoda eristab väikese riskiga kulusid, st toetusõigustel põhinevaid makseid lihtsustatud reeglite alusel, ja suure riskiga kulusid, st hüvitamisel põhinevaid makseid, mille suhtes kohaldatakse keerukaid reegleid; märgib, et 2022. aasta kuludeks valis kontrollikoda suure riskiga kulutuste hulgast 66 % oma auditi andmekogumist (2021. aastal 63,2 %), mis vastas 110,1 miljardile eurole, ja madala riskiga kuludest 34 %, mis vastas 56,7 miljardile eurole; märgib, et kontrollikoja 2022. aasta hinnanguline veamäär (4,2 %) tuleneb peamiselt rubriikidest „Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused“ (2,5 % üldisest veamäärast), „Loodusvarad ja keskkond“ (0,8 %), „Naabrus ja maailm“ (0,4 %) ning „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“ (0,3 %), millest enamikku pidas kontrollikoda suure riskiga kuluvaldkondadeks; märgib, et komisjon liigitab oma iga-aastases haldus- ja tulemusaruandes kulud suurema, keskmise ja väiksema riskiga segmentideks; märgib, et kontrollikoda kasutab riskikategooriaid suures osas valimi suuruse kindlaksmääramiseks, et see toetaks lõppkokkuvõttes tema arvamust kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta, samas kui komisjon kasutab riskikategooriaid selleks, et teha kindlaks valdkonnad, kus vigade parandamiseks on vaja täiendavat juhtimisalast tähelepanu; rõhutab, et erinevate riskikategooriate kasutamine kontrollikoja ja komisjoni poolt takistab eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutaval institutsioonil teha näpuvigade ja oluliste haldusvigade võrdlevat analüüsi;

33. tuletab meelde, et kontrollikoja audit keskendub vaadeldavale aastale; on siiski seisukohal, et kontrollikoda võtab oma aastaaruandes arvesse mitme aasta tulemusi ja pöörab oma eriaruannetes rohkem tähelepanu konkreetsetele teemadele; märgib, et erinevalt sellest meetodist võtab komisjon arvesse mitut aastat hõlmavate liidu programmide ja fondide kogu elutsüklit ning korrektsioone ja sissenõudmisi pärast vaatlusaluse aasta lõppu; on siiski arvamusel, et need erinevad lähenemisviisid ei selgita täielikult veamäära hindamise suurt erinevust;

34. tuletab meelde, et liidu rahastamisprogrammid on oma ülesehituselt mitmeaastased ning seepärast hõlmavad nendega seotud kontrollisüsteemid ja juhtimistsüklid samuti mitut aastat; tuletab meelde, et komisjoni hinnangus veariski kohta programmi lõpetamisel on mitmeaastane perspektiiv, milles võetakse arvesse mitme aasta korrektsioone ja sissenõudmisi; märgib, et komisjoni lähenemisviis põhineb kontrollistrateegiates kindlaksmääratud testidel, mille peamine eesmärk on kontrollida vastavust liidu õigusnormidele, et teha kindlaks, kas vahendid tuleb toetusesaajatelt tagasi nõuda; märgib, et selle lähenemisviisi raames kindlaks määratud maksete vearisk sarnaneb suuremas osas kontrollikoja hinnangulise veamääraga ning komisjon peab seda parimaks hinnanguks, mis väljendab riskipositsiooni liidu eelarve suhtes;

35. on seisukohal, et mõlemal lähenemisviisil on erinevad eesmärgid ning neil on oma eelised, puudused, tugevad ja nõrgad küljed ning neid tuleks kasutada üksteise täiendamiseks, mõistes samal ajal erinevusi ja eripärasid, nagu vigade erinevad mõisted ja iga institutsiooni kasutatav riskide kategoriseerimine; on seisukohal, et kontrollikoja veamäär on liidu eelarve täitmise seaduslikkuse ja korrektsuse oluline näitaja; on mures suure erinevuse pärast kontrollikoja ja komisjoni esitatud määrades, mis puudutavad komisjoni poolel tuvastatud puudusi; väljendab sellega seoses heameelt kontrollikoja leidude, tähelepanekute ja soovituste üle, mis on väga kasulik panus eelarve haldamise ja täitmise edasiseks parandamiseks eri eelarve täitmise viiside kasutamisel ja kõigi asjaomaste sidusrühmade poolt; taunib asjaolu, et üksnes riski analüüsimisel jäetakse tähelepanuta rakendatud projektide tegelik tulemuslikkus, kvaliteet, kestlikkus ja Euroopa lisaväärtus; kordab oma toetust kontrollikoja auditi lähenemisviisile ja metoodikale, milles tuleks võtta arvesse parandusmeetmete mõju üldisele veamäärale, ning kutsub komisjoni üles tegema kontrollikojaga koostööd, et suurendada ühtlustamist ja tagada võrreldavamad näitajad;

36. märgib, et mitmes küsimuses on kontrollikoja ja komisjoni leiud ühtlustatud, eelkõige seoses õigusnormide rikkumise peamiste allikatega ühtekuuluvuse rubriigis ning suurema riskiga turumeetmetele ja maaelu arengule loodusvarade ja keskkonna rubriigis; märgib, et komisjon ei pea ühtekuuluvuse puhul mõningaid kontrollikoja poolt tuvastatud ja kvantifitseeritud rahastamiskõlblikkuse vigu tingimata rahastamiskõlbmatuks; märgib, et komisjon ei näe õiguslikku alust liigitada viga õigusnormide rikkumiseks, mis tuleb parandada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([2]) („ühissätete määrus“) artikli 2 punktis 36 sätestatud määratlusega, ning seega ei saa komisjon jätkata

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

finantskorrektsioonimenetlusi ning sellised vead ei kajastu komisjoni hinnangulises maksete veariskis;

37. väljendab heameelt selle üle, et komisjon parandas oma aruandlust ennetus- ja korrektsioonimeetmete kohta, et kaitsta liidu eelarvet ebaseaduslike ja õigusnormide vastaselt tehtud kulutuste eest; täheldab, et komisjon selgitas, et iga-aastases haldus- ja tulemusaruandes finantskorrektsioonide ja sissenõudmistena esitatud kogusumma (4,95 miljardit eurot) sisaldab komisjoni ja liikmesriikide võetud ennetus- ja parandusmeetmeid; täheldab, et komisjon teatas 734 miljoni euro suurusest netokorrektsioonist ja 195 miljoni euro ulatuses tagasinõutud maksetest lõppsaajatelt;

38. märgib, et kontrollikoda ei uuri oma volituste täitmisel pettusi, vaid võtab arvesse pettuseohtu; märgib, et kontrollikoda edastab oma pädevusse kuuluvate kuritegude kahtlused Euroopa Prokuratuurile ning auditite käigus tuvastatud pettuse-, korruptsiooni- või muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse kahtlused OLAFile; märgib, et 2022. aastal teatas kontrollikoda OLAFile 14 pettusekahtluse juhtumist, millest kuuest teatas samal ajal ka Euroopa Prokuratuurile, mille tulemusena on seni toimunud kuus OLAFi uurimist ja kolm Euroopa Prokuratuuri uurimist;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

39. rõhutab, et 2022. aastal kasutati ära 98,5 % olemasolevatest kulukohustuste assigneeringutest (182,2 miljardist eurost 179,4 miljardit eurot); täheldab, et kasutada olevad assigneeringud ületasid mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäära 179,9 miljardit eurot erivahendite kasutamise tõttu, mis oli põhjendatud ettenägematute sündmustega ja mille käigus kasutati ära kogu mitmeaastase finantsraamistiku raames kättesaadav paindlikkus; märgib, et maksete assigneeringutest kasutati ära 98,1 % (170,6 miljardist eurost 167,3 miljardit eurot); tunnustab komisjoni ja eelarvepädevaid institutsioone otsustava ja paindliku eelarvelise reageerimise eest 2022. aasta probleemidele;

40. märgib murega, et täitmata kulukohustuste kogusumma, mis kujutab endast tulevast võlga, kui kulukohustusi ei vabastata, jõudis 2022. aastal kõigi aegade kõrgeimale tasemele, 450 miljardi euroni, mis on tingitud nii taasterahastuga „NextGenerationEU“ seotud suurematest kulukohustustest (koos kõigi 2022. aastal vastu võetud riiklike taaste- ja vastupidavuskavadega) kui ka programmitöö perioodi 2021–2027 rakendamise aeglase algusega; märgib, et komisjon eeldab, et see summa suureneb 2023. aastal veelgi 460 miljardi euroni, ning eeldab vähenemist 2024. aastast 2027. aastani, kui nii taasterahastu „NextGenerationEU“ kui ka programmitöö perioodi 2021–2027 jaoks kulukohustustega seotud summad peaksid saama makstud; märgib, et ligikaudu 90 miljardi euro ulatuses laene jääb kasutamata, ning tuletab meelde, et komisjon ja liikmesriigid on praegu oma riiklikke taaste- ja vastupidavuskavasid heaks kiitva rakendusotsusega kehtestatud maksegraafikust maha jäänud; märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku kulukohustused suurenevad praegu ja lähiaastatel jätkuvalt, kuna programmitöö periood algab aeglaselt, kusjuures maksed järgnevad veelgi hiljem;

41. rõhutab, et ajavahemik, mille jooksul tuleb 2021.–2027. aasta finantsraamistiku kohaselt jagatud eelarve täitmise korras hallatavad rahasummad ära kasutada, on lühem kui eelmiste mitmeaastaste finantsraamistike puhul, sest perioodi viimase aasta puhul on tegemist n+2 reegliga; on teadlik mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ kombineeritud vahendite haldamise ja kontrollimisega seotud probleemidest, mis tulenevad nende mahust ning erinevatest haldus-, programmitöö-, rakendus- ja kontrollimehhanismidest; märgib murega, et vahendite kasutamise määr on liikmesriigiti väga erinev; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei ole koostöös liikmesriikidega teinud piisavalt algatusi programmide kasutussuutlikkuse suurendamiseks ning seega täitmata kulukohustuste järsuks ja kestvaks vähendamiseks; nõuab, et komisjon võtaks kõik vajalikud meetmed ja pakuks liikmesriikidele haldustuge, mida on vaja eelkõige nende vastuvõtusuutlikkuse parandamiseks;

42. rõhutab, et komisjoni prognoosid täitmata kulukohustuste vähendamiseks põhinevad eeldustel, et liikmesriigid teevad tulemuslikult suuremaid pingutusi, et kiirendada 2021.–2027. aasta eelarve jagatud täitmise alla kuuluvate vahendite kasutamist, ning et maksete ülemmäära automaatsetest tehnilistest kohandustest piisab maksevajaduste katmiseks; on mures, et neid kahte eeldust ei pruugita täita, mis tekitab liidu eelarvele väga ohtliku olukorra;

43. võtab teadmiseks kontrollikoja hoiatuse, et ühissätete määruse kohaste 2021.–2027. aasta jagatud eelarve täitmise alla kuuluvate fondide puhul on kulukohustustest vabastamise risk märkimisväärselt suurenenud mitme teguri tõttu, nimelt aeglane algus valdkondlike määruste hilise vastuvõtmise pärast, ülejäänud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamise prioriseerimine, asjaolu, et nende fondide maksetähtaeg on eelmise mitmeaastase finantsraamistiku perioodiga võrreldes ühe aasta võrra lühem ning kattumine taasterahastu „NextGenerationEU“ maksetega kuni 2026. aastani; rõhutab seetõttu kontrollikoja 2021. aasta soovitust komisjonile tagada, et liikmesriikide ametiasutustele pakutakse täiendavat nõustamistuge, et kõik nende vahendite haldamise ja kontrollimise eest vastutavad asutused saaksid tagada usaldusväärse finantsjuhtimise;

44. väljendab heameelt valitsusväliste organisatsioonide olulise rolli üle kodanikuühiskonna esindamisel ning aluslepingutes ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud väärtuste edendamisel ja kaitsmisel liidu eelarvest rahastatavate programmide ja projektide rakendamisel, järgides täielikult liidu finantsreegleid ja liidu finantshuvide kaitset; kutsub üles tagama, et kõik liidu rahalistest vahenditest toetuse saajad, sealhulgas valitsusvälised organisatsioonid, kes on liidu rahalisi vahendeid väärkasutanud või omastanud või osalenud tegevuses, mis on vastuolus liidu väärtustega, sealhulgas terrorismi õhutamine, vaenukõne, vägivalla, poliitilise ja usulise äärmusluse toetamine või ülistamine, on kantud varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi (EDES) ning nende juurdepääs liidu institutsioonidele ja rahastamisprogrammidele on blokeeritud; on seisukohal, et pettusi, huvide konflikte, topeltrahastamist, korruptsiooni ja rahapesu või omastamist tuleb ennetada ja käsitleda kõigis olukordades ja kõigi toetusesaajate puhul, olenemata nende laadist ja õiguslikust seisundist (nagu on märgitud Euroopa Parlamendi 17. jaanuari 2024. aasta resolutsioonis liidu eelarvest rahastatavate valitsusväliste organisatsioonide läbipaistvuse ja vastutuse kohta); kutsub komisjoni üles selle resolutsiooni soovitusi rakendama;

45. võtab murega teadmiseks, et liidu võlg suurenes 236,7 miljardilt eurolt 2021. aastal 344,3 miljardi euroni 2022. aastal; märgib, et kogu võlast tekitab liidu eelarvele intressiriski ainult taasterahastu „NextGenerationEU“ tagastamatu toetuse osa (185,6 miljardit eurot ehk 53,9 %); märgib, et turu intressimäärade kasvu tõttu suurenesid taasterahastu „NextGenerationEU“ uue rahastamise kulud 0,14 %-lt 2021. aasta teisel poolel 1,24 %-le 2022. aasta esimesel poolel ja need kasvasid 2022. aasta teisel poolel veel, jõudes 2,60 %-ni, mille tagajärjel tehti 2022. aastal taasterahastule „NextGenerationEU“ intressimakseid 0,5 miljardi euro ulatuses, ning 2023. aastaks prognoositi märkimisväärset suurenemist; on mures intressimäärade järsu tõusu pärast alates 2020. aastast, mille tulemuseks on suurem finantskoormus aastaeelarvele; tuletab meelde, et taasterahastu „NextGenerationEU“ laenude tagasimaksed peaksid algama 2028. aastal ja need tuleb lõpule viia 2058. aastaks, mis nõuab piisavaid rahalisi vahendeid; märgib, et liidu eelarve maksimaalne kasutamine 2022. aastal, kasutades kogu olemasolevat paindlikkust, ei võimalda võlgu tagasi maksta, välja arvatud juhul, kui muudes liidu kuluvaldkondades tehakse kärpeid; kutsub liikmesriike üles töötama välja ja leppima kokku tagasimaksekava uutest omavahenditest, kahjustamata seejuures uut mitmeaastast finantsraamistikku;

46. märgib, et alates 2022. aasta detsembrist on komisjonil uus võlahaldusstrateegia, nimelt hajutatud rahastamise strateegia, mis koosneb riigi emitentide kasutatavatest meetoditest ja rahastamisvahenditest; tuletab meelde kontrollikoja eriaruannet nr 16/2023 taasterahastu „NextGenerationEU“ võlahalduse kohta, milles jõuti järeldusele, et komisjon lõi kiiresti oma võlahaldussüsteemi, mis võimaldab laenutehinguid õigeaegselt alustada ning mis vastas kõigile võlaportfelli ja riskijuhtimisega seotud regulatiivsetele nõuetele;

47. toetab kontrollikoja soovitust, et komisjon peaks tegutsema ennetavamalt, et tagada riskipositsioonide maandamiseks kättesaadavate vahendite piisav suutlikkus;

48. märgib, et liidu eelarve koguriskipositsioon laenude tagatiste ja tingimuslike kohustuste tõttu suurenes 248,3 miljardi euroni, millest 57,8 miljardit eurot täiendava kaitsemeetme jaoks loodi ühise eraldisfondi kaudu; märgib, et kõrgemate intressimäärade tõttu on tulevikus vaja ka kõrgemat eraldiste määra;

49. märgib, et 2022. aastal muutis komisjon oma konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes tingimuslike kohustuste avalikustamist, muutes aastate võrdluse äärmiselt keeruliseks ja pikaks; kutsub komisjoni üles andma oma aastaaruande kohta selgemalt aru, et hõlbustada järelduste tegemist ja analüüsimist, pidades silmas ka eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetlust;

50. märgib, et liidu eelarve riskipositsioon Ukraina suhtes suurenes 2022. aastal koos asjaomaste eraldistega 15,6 miljardi euroni; märgib murega, et 2022. aasta lõpus kokku lepitud ja kogu 2023. aasta jooksul välja makstud makromajandusliku finantsabi+ raames Ukrainale antava 18,0 miljardi euro suuruse toetuse puhul ei olnud ühises eraldisfondis vaja eraldisi kohustuste täitmata jätmise riskide katmiseks, mis kujutab endast tõsist ohtu liidu eelarvele, nagu on väljendatud arvamuses 07/2022; juhib tähelepanu sellele, et makromajandusliku finantsabiga+ seotud võimalikud kahjud tuleb katta tulevastest ELi eelarvetest või mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäära ja omavahendite ülemmäära vahelisest eelarvelisest varust; kutsub komisjoni üles võtma lisameetmeid, et kaitsta liidu eelarvet makromajandusliku finantsabiga seotud tulevaste kahjude eest;

51. märgib, et 2022. aastal suurenes tarbijahindade inflatsioon märkimisväärselt, mõjutades liidu eelarvet mitmel viisil, vähendades liidu eelarve suhtelist suurust ja vähendades liidu vahendite tõhusust eesmärkide saavutamiseks samas ulatuses kui algselt kavandatud; on seisukohal, et kõrge inflatsioon mõjutab eri allikatest saadava tulu osakaalu, vähendades netoosa kogurahvatulul põhinevatest omavahenditest; toetab kindlalt kontrollikoja soovitust komisjonile hinnata inflatsiooni suurenemise mõju liidu eelarvele, et kohaldada ennetavalt leevendusmeetmeid;

52. väljendab heameelt komisjoni välja töötatud ja hallatavate veebipõhiste läbipaistvusplatvormide üle, mis annavad andmeid liidu rahastamisprogrammide rakendamise kohta ning võimaldavad otsida vahendite saajate kaudu liidu rahalisi vahendeid ja projekte, nagu finantsläbipaistvuse süsteem, mis annab teavet liidu rahastamise kohta eelarve otsese ja kaudse täitmise raames, taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabel, ühtekuuluvuspoliitika avatud andmeplatvorm ja Kohesio platvorm;

53. võtab teadmiseks komisjoni metoodika kulude sooliste aspektide jälgimiseks alates 2023. aastast; tuletab meelde, et hinnanguliselt oli ainult 2 %-l liidu eelarvest peamine eesmärk parandada soolist võrdõiguslikkust; kutsub komisjoni üles seda tulemust parandama, süvalaiendades soolist võrdõiguslikkust alates programmi kavandamise algusest; kordab, et vaja on täiendavaid üksikasju, et täielikult mõista, milline potentsiaal on soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks enamikul kulutustel (73 %), mida praegu hinnatakse hindega 0*; märgib murega, et kontrollikoja avaldatud eriaruandes nr 10/2021 kinnitati, et liidu eelarvetsüklis ei võeta soolist võrdõiguslikkust veel piisavalt arvesse, kuna põhielemendid, nagu sooline analüüs, sooga seotud eesmärgid, näitajad ja aruandluskohustus, on suures osas puudu;

54. kordab oma nõudmist luua soolise võrdõiguslikkuse jaoks eraldi eelarverida, eelkõige Daphne programmi raames, pidades silmas liidu ees seisvat soolise vägivalla kriisi; rõhutab, kui oluline on tugevdada sihtotstarbelist Daphne algatust, suurendades selle vahendeid, eelkõige meetmeid, mille eesmärk on võidelda naiste ja tütarlaste vastu suunatud soolise vägivalla kõigi vormide vastu kõigil tasanditel ning perevägivalla vastu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/692 ([3]) artikli 7 lõikega 6, ning ohvreid nõuetekohaselt toetada; rõhutab lisaks, kui oluline on kasutada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde, nagu Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), et edendada soolist võrdõiguslikkust, naiste tööhõivet, mõjuvõimu suurendamist, ettevõtlust, juhtivaid ja juhirolle ning pikaajalise hoolduse asutusi; märgib, et FEMM-komisjoni tellitud uuring ([4]) näitab, et paketi „Eesmärk 55“ subsiidiumite ja toetuste kavandamisel ning rohepöördega seotud muudes poliitikavaldkondades, programmides ja rahastamises eelistatakse mehi sageli naistele ja tõrjutud rühmadele;

Soovitused

55. toetab kindlalt kontrollikoja aastaaruandes eelarveaasta 2022 eelarve täitmise kohta (edaspidi „2022. aasta aruanne“) ([5]) ja sellega seotud eriaruannetes esitatud soovitusi; kutsub komisjoni üles neid viivitamata rakendama ja teavitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni rakendamise edenemisest;

56. palub kontrollikojal:

i) eristada vigade liike ja muuta läbipaistvamaks tõsisest väärkasutusest, pettusest või muust kuritegelikust tegevusest ning haldusjärelevalvest või reeglite ebaõigest kohaldamisest tingitud vigade määr;

ii) hinnata põhjalikumalt ka rakendatud projektide kvaliteeti, Euroopa lisaväärtust, kestlikkust, tulemuslikkust ja teostatavust;

57. palub komisjonil eelkõige:

i) teha koostööd kontrollikojaga, et suurendada õigusnormide rikkumisega tegelemise kahe lähenemisviisi mõistmist, lähendamist ja võrreldavust;

ii) teha järelhindamise selle eelarveaasta lõpetamise riskihinnangu usaldusväärsuse kohta, mille jooksul programmid suleti, ning esitada selle hindamise tulemused eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile;

iii) jätkata reeglite ja menetluste lihtsustamist, seadmata ohtu kontrollide kvaliteeti; ning jätkata auditimenetluste digitaliseerimist;

iv) suurendada pingutusi, et parandada vahendite kasutamise läbipaistvust, sealhulgas seoses teabega lõplike toetusesaajate kohta;

v) jätkata liikmesriikide ametiasutuste haldussuutlikkuse toetamist; teha kindlaks viisid, kuidas aidata liikmesriikidel kiirendada liidu vahendite kasutamist ja vähendada täitmata kulukohustuste taset, eelkõige ühissätete määruse alla kuuluvates ja koostöös liikmesriikidega hallatavates fondides;

vi) esitada aruande tingimuslike kohustuste ja liidu eelarve iga-aastase riskipositsiooni kohta, mis tuleneb eelarvelistest tagatistest ja kolmandatele riikidele antavast finantsabist, avalikustades oma hinnangu iga-aastase riskipositsiooni kohta;

vii) näha ette piisavad meetmed, et kaitsta liidu eelarvet tuvastatud erinevate riskide eest, eelkõige täitmata kulukohustuste, suureneva võla, eelarve suurema riskipositsiooni, sealhulgas Ukraina suhtes, kasvava inflatsiooni eest jne;

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014 (ELT L 156, 5.5.2021, lk 1).

([4]) https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf.

([5]) ELT C, C/2023/103, 4.10.2023.

viii) jätkata võimaliku korruptsiooni- ja pettuseohu jälgimist kõigis fondides, kasutades Euroopa Prokuratuuri ja OLAFi uurimistest saadud tagasisidet; ning julgustada Archane'i ja EDESi andmebaaside süsteemide süstemaatilist kasutamist;

ix) tagada Euroopa Prokuratuurile IT-taristu ja rahastada seda nii kaua kui vajalik, et Euroopa Prokuratuur saaks võtta kasutusele sõltumatu ja asjakohase IT-süsteemi, et tagada sujuv üleminek ja vältida andmete kaotsiminekut;

x) tagada liidu eelarve kaitse, kasutades aruandluseks, seireks ja auditeerimiseks üldiselt ja süstemaatiliselt digitaalseid ja automatiseeritud süsteeme ning luues finantsmääruse lõpetatud läbivaatamise kontekstis kiiresti kohustusliku integreeritud ja koostalitlusvõimelise süsteemi, mis põhineb olemasolevatel vahenditel ja andmebaasidel, kuid ei piirdu nendega;

xi) muuta ja täiustada taaste ja vastupidavuse tulemustabelit ning komisjoni vastavat taaste- ja vastupidavusrahastu veebisaiti, et tagada, et näitajate rakendamist, tulemuslikkust ja täitmist ajakohastatakse korrapäraselt ning et need on täpsed, selgelt struktureeritud ja läbipaistvad;

xii) tagada auditite tulemuste läbipaistvus;

xiii) tagada, et kõik liikmesriigid kasutaksid tegelike tulusaajate ja lõplike vahendite saajate kohta aru andmiseks süsteeme ja keskregistreid;

xiv) hinnata mitme aasta kõrge inflatsiooni mõju ELi eelarvele ja teha kindlaks viisid sellest tulenevate peamiste riskide maandamiseks;

Liidu eelarve tulemuslikkus

58. võtab teadmiseks, et kontrollikoja töö liidu eelarve tulemuslikkuse valdkonnas lisati uuesti kontrollikoja aastaaruandesse; peab kahetsusväärseks, et sellega seotud peatüki sisu on palju vähem põhjalik kui eelmise aasta tulemusaruanne; peab eriti kahetsusväärseks, et seos kestliku arengu eesmärkidega on praeguses ülesehituses muutunud palju vähem ilmseks; märgib, et kontrollikoja töö tulemuslikkuse valdkonnas, nagu see sisaldub tema 2022. aasta aruandes, seisneb peamiselt eriaruannete järelduste kokkuvõtte tegemises;

59. täheldab, et kontrollikoda on võtnud järelmeetmeid seoses oma 2019. aastal esitatud 213 soovituse täitmisega, millest 179 esitati komisjonile; märgib, et 179 soovitusest neli ei olnud järelmeetmete läbivaatamise ajaks veel täidetud ning et ülejäänud 175 soovitusest on komisjon täitnud täielikult 101 (58 %), suuremas osas 26 (15 %), osaliselt 24 (13 %) ja jätnud täitmata 17 soovitust (10 %) ning kontrollikoda ei suutnud järeldusi teha seitsmel juhul (4 %), kus auditeeritav ei olnud nendega nõus või täitmist oli veel vara hinnata;

60. on arvamusel, et eriaruannete ülevaade, mis hõlmab kontrollikoja aastaaruande 3. peatüki suurimat osa, annab hea ülevaate kontrollikoja esitatud aruannetest, mis on seotud 2022. aasta strateegiliste valdkondadega; on seisukohal, et liidu eelarve tulemuslikkuse põhjalik analüüs võiks anda audiitori soovituste järelmeetmetele lisaväärtust; võtab teadmiseks iga-aastase haldus- ja tulemusaruande avaldamise ajastuse küsimuse;

61. märgib, et komisjon avaldab programmi tulemusaruanded, mis annavad ülevaate liidu 2021.–2027. aasta eelarve programmide tulemusteabest, ning horisontaalsed prioriteedid, mis on osa, kus käsitletakse seda, kuidas komisjon jälgib keskkonnahoidlikule eelarvestamisele, soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele, digitaalsele jälgimisele ja kestliku arengu eesmärkidele tehtud kulutusi ja annab nende kohta aru;

62. võtab teadmiseks kontrollikoja komisjoni 2022. aasta iga-aastase haldus- ja tulemusaruande ülevaate 06/2023, milles käsitletakse liidu eelarvet, ja järelduse, et 2022. aasta haldus- ja tulemusaruande I köites järgiti komisjoni haldusnõukogu strateegilisi suuniseid, kui see tutvustas 2022. aasta eelarve haldamisega seotud fakte ja saavutusi, ning märgib, et tulemusandmete kvaliteeti on võimalik parandada; võtab teadmiseks komisjoni vastused kirjalikele küsimustele siseauditi talituse auditi kohta tulemusi puudutavate andmete usaldusväärsuse osas ning antud kindluse osas, et tuvastatud probleemiga tegeletakse;

63. väljendab heameelt selle üle, et komisjon on lisanud oma iga-aastasesse haldus- ja tulemusaruandesse teabe rohelise eelarvestamise, digitaalse jälgimise ja soolise võrdõiguslikkuse mõõtme kohta liidu eelarves; märgib, et nende programmide arv, mille panus soolisesse võrdõiguslikkusse ei ole teada, vähenes 72 %-ni; toetab komisjoni seisukohta, et seda arvu tuleb veelgi vähendada;

64. tuletab meelde kontrollikoja eriaruandes nr 9/2022 „ELi 2014.–2020. aasta eelarve kliimakulutused“ esitatud leide; võtab lisaks teadmiseks kontrollikoja eriaruande nr 26/2023 taaste- ja vastupidavusrahastu tulemuslikkuse seireraamistiku kohta; järeldab, et kontrollikoda tuvastas mõlemas eriaruandes probleeme meetodiga, mille abil komisjon esitab nii mitmeaastase finantsraamistiku kui ka taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud tulemusteavet; märgib eelkõige, et tulemuslikkuse seire metoodika puuduste avalikustamine näitab nõrku kohti, eelkõige seetõttu, et eelarvestatud summad on segamini saavutatud tulemuste ja elluviidud projektide tegeliku arvuga ning eelarvestatud summad on segamini tegelikult makstud summadega; on seisukohal, et komisjoni esitatud tulemusandmed ei tohiks sisaldada eelarvestatud summasid, vaid ainult elluviidud meetmete arvnäitajaid; on mures selle pärast, et kontrollikoda leidis, et 2021.–2027. aasta kliimakulutuste aruandluses ei ole erilist paranemist oodata; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei ole oma uues metoodikas veel midagi ette võtnud, et esitatud arvandmetes esinevad puudused kõrvaldada;

Tulud

65. märgib, et liidu eelarve tulud koosnevad omavahenditest, sihtotstarbelisest välistulust ja muudest tuludest; märgib, et 2022. aastal moodustasid kogurahvatulul põhinevad omavahendid 103,9 miljardit eurot (42,3 %), sihtotstarbeline välistulu 62,2 miljardit eurot (25,4 %), traditsioonilised omavahendid 25,9 miljardit eurot (10,6 %), liidu lepingute ja programmidega seotud osamaksed ja tagasimaksed moodustasid 20,9 miljardit eurot (8,5 %), käibemaksupõhised omavahendid 19,7 miljardit eurot (8,0 %), ringlusse võtmata plastpakendijäätmetel põhinevad omavahendid 6,3 miljardit eurot (2,6 %) ning muud tulud moodustasid 6,4 miljardit eurot (2,6 %);

66. võtab teadmiseks kontrollikoja eriaruande nr 25/2022 ELi eelarve rahastamiseks kasutatava kogurahvatulu andmete kontrollimise kohta; tuletab meelde, et liikmesriikide esitatud kogurahvatulu andmed on liikmesriikide osamaksete arvutamise aluseks, ning peab seetõttu oluliseks, et komisjon parandaks kontrollitsükli tõhusust, järgides kontrollikoja soovitusi; väljendab heameelt kontrollikoja järelduste üle, et Euroopa Liidu Statistikaameti (Eurostat) teostatud kogurahvatulu andmete kontrollimise protsess oli tulemuslik; väljendab heameelt selle üle, et Eurostat on koostanud tegevuskava soovituste täitmiseks, et rakendada neid pärast 2020.–2024. aasta tsüklit;

67. märgib, et liidu eelarves tuleb reageerida mitmetele probleemidele täiendavate rahastamisprogrammidega, näiteks taasterahastuga „NextGenerationEU“; märgib, et 2022. aastal jäi traditsioonilistest omavahenditest saadav tulu suhteliselt stabiilseks, samas kui laenutehingute eelarvelised tagatised moodustasid olulise osa tuludest; tuletab sellega seoses meelde Euroopa Parlamendi 10. mai 2023. aasta resolutsiooni omavahendite kohta: uus algus ELi rahandusele, uus algus Euroopale;

68. väljendab heameelt kontrollikoja 2022. aasta aruandes esitatud järelduse üle, et tulutehingute veamäär ei olnud oluline ja et tulude haldamise süsteemid on üldiselt mõjusad; on mures kontrollikoja tuvastatud puuduste pärast teatavate liikmesriikide traditsiooniliste omavahendite arvestuses ja haldamises ning liidu meetmete pärast, mis on võetud tollimaksusummade alalaekumise vähendamiseks ja traditsiooniliste omavahendite täielikkuse tagamiseks; väljendab heameelt komisjoni ja liikmesriikide sellekohaste meetmete üle;

69. võtab liidu finantshuvide kaitse 2022. aasta aruande ([6]) põhjal teadmiseks, et 2022. aastal traditsiooniliste omavahenditega seotud pettuste arv (454) vähenes 6,8 % ja muude õigusnormide rikkumiste arv (4 207) kasvas 9,4 % võrreldes viie aasta keskmisega 2018.–2022. aastal; märgib, et enamik 2022. aastal teatatud pettusejuhtumeid on seotud kaupade ebaõige väärtuse ja ebaõige klassifitseerimise või valesti kirjeldamisega, samas kui salakaubavedu on endiselt üks peamisi toimimisviise; märgib, et enamik pettusejuhtumeid avastavad riiklikud pettusevastased teenistused ja tollivormistuse kontrollid; märgib, et praegu on sissenõudmismäär 48 %, kuigi võib eeldada, et see tulevikus protsessi kestuse tõttu suureneb;

70. võtab teadmiseks 2022. aasta haldus- ja tulemusaruande 9. lisas esitatud sissenõudmisest loobumise ja kindlaksmääratud saadaolevate summade kokkuvõtte; märgib, et tühistatud sissenõudmiste üldväärtus oli 40,4 miljonit eurot, mis on 28 % rohkem kui 2021. aastal (31,4 miljonit eurot), ning on seisukohal, et see tähendab liidu eelarve tulude vähenemist;

([6]) COM(2023)0464.

71. kutsub komisjoni üles analüüsima põhjalikult kõiki tagasinõutud summasid, millest Euroopa Prokuratuur on teatanud, ja teavitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni tulemustest; tuletab meelde, et eelarve jagatud täitmise puhul ELi eelarvele tekitatud kahju järelmeetmete võtmisel ja sissenõudmisel, sealhulgas Euroopa Prokuratuuri teadete põhjal, on peamine roll liikmesriikidel ja komisjon võib kohaldada finantskorrektsioone; peab kahetsusväärseks, et Euroopa Prokuratuur ei ole siiani teadlik komisjoni poolt selleks loodud mehhanismidest; märgib, et Euroopa Prokuratuuri teadete küsimus tõstatati institutsioonidevahelisel arvamuste vahetusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2020/2223 ([7]) üle; väljendab heameelt Euroopa Prokuratuuri töökorra ja töörühma loomise üle, mille eesmärk on tagada, et Euroopa Prokuratuuri teated võimaldavad komisjonil suurendada sissenõudmist ELi eelarvesse;

72. väljendab heameelt muutuste üle, mis on viinud nii kvantifitseeritud kui ka kvantifitseerimata reservatsiooni tühistamiseni Hiinast imporditud tekstiilitoodete ja jalatsite valdkonnas; märgib rahuloluga, et Ühendkuningriik on nüüd maksnud tasumisele kuuluva kogusumma (lõppmakse summas 1,57 miljardit eurot 2023. aasta jaanuaris), sealhulgas intressi (1,4 miljardit eurot 2023. aasta veebruaris); märgib, et 27 liikmesriiki olid teinud 2023. aasta lõpuks märkimisväärseid esialgseid makseid oma eeldatavate maksmisele kuuluvate summade eest liidu eelarvesse ning et kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu otsusega kohtuasjas C-213/19 kohaldab komisjon nende liikmesriikide puhul sama kvantifitseerimismeetodit kui Ühendkuningriigi puhul, mille tulemuseks on ümberarvutatud summad, mis võimaldab komisjonil protsessi täielikult lõpule viia;

Soovitused

73. palub komisjonil:

i) võtta üle Euroopa Parlamendi soovitused, mis on esitatud omavahendeid käsitlevates resolutsioonides, et tagada piisavad vahendid taasterahastu „NextGenerationEU“ raames tehtud investeeringute tagasimaksmiseks;

ii) kasutada kõiki kättesaadavaid vahendeid, et ergutada koostööd pettusevastaste talituste ja tolliasutuste vahel, et avastada, tõkestada ja kõrvaldada liidu tulusid mõjutavaid pettusi;

iii) teavitada eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni kogutud omavahendite läbivaatamise tulemustest;

iv) uurida hoolikalt liikmesriikide sissenõudmismäärade erinevusi, et teha kindlaks võimalikud konkreetsed puudused;

v) esitada eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile üksikasjalikud selgitused põhjuste kohta, miks komisjon täitis vaid osaliselt 13 % kontrollikoja 2019. aasta soovitustest ega ole veel 10 % tema soovitustest ellu viinud;

Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond

74. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 1 „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“ programmide eelarve oli 25,2 miljardit eurot (12,9 % liidu eelarvest), mis jagunes järgmiselt: 15,8 miljardit eurot (62,8 %) teadusuuringutele, 3,5 miljardit eurot (14,0 %) transpordile, energeetikale ja digitaalvaldkonnale, 2,7 miljardit eurot (10,6 %) programmile „InvestEU“, 2 miljardit eurot (8,0 %) kosmosetööstusele ja 1,2 miljardit eurot (4,6 %) muudele valdkondadele; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid lõplikud vastuvõetud kulukohustuste assigneeringud 21 845,08 miljonit eurot ja neist täideti 99,99 % (21 842,58 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud eelarve maksete assigneeringud olid 20 605,64 miljonit eurot ja neist täideti 99,35 % (20 471,31 miljonit eurot);

Innovatsioon ja teadusuuringud

75. rõhutab liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisprogrammide tähtsust liidu teadusliku, ühiskondliku ja tehnoloogilise/majandusliku arengu jaoks, ebavõrdsuse vähendamiseks, taastumiseks, rohe- ja digipöördeks, ning vajadust vähendada liidu energiasõltuvust Venemaast; tuletab meelde, et programm „Euroopa horisont“ on Euroopa kõige olulisem teadusuuringute ja innovatsiooni programm, mille kogueelarve on 95,5 miljardit eurot, sealhulgas 5,4 miljardit eurot taasterahastust „NextGenerationEU“; märgib, et taaste- ja vastupidavusrahastust on eraldatud ligikaudu 48 miljardit eurot investeeringuteks teadusuuringutesse ja innovatsiooni;

76. võtab teadmiseks programmi „Euroopa horisont“ õigusliku aluse hilise vastuvõtmise 2021. aastal ja väljendab heameelt selle üle, et komisjonil õnnestus 2021. ja 2022. aastal täita eelarve peaaegu 100 %; märgib, et 2022. aasta lõpuks allkirjastati 5 509 toetuslepingut; märgib, et hoolimata asjaolust, et taotluste keskmine edukuse määr on tõusnud 11,9 %-lt programmi „Euroopa horisont“ puhul 15,9 %-le, ei suudeta kümnest kvaliteetsest projektist seitset ikka veel rahastada ja nende ettepanekute rahastamiseks oleks olnud vaja lisaks 34,3 miljardit eurot;

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2223, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) nr 883/2013 seoses Euroopa Prokuratuuriga tehtava koostöö ja Euroopa Pettustevastase Ameti juurdluste tulemuslikkusega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 49).

77. märgib, et kontrollikoda vaatas läbi 127 tehingut, mis hõlmavad mitmeaastase finantsraamistiku selle rubriigi kõiki kulutusi, eelkõige programmi „Horisont 2020“, Euroopa ühendamise rahastut, rahastamisvahendeid ja kosmoseprogrammi, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ning kaitsetööstuse ja kosmose peadirektoraadi iga-aastastes tegevusaruannetes sisalduva korrektsust käsitleva teabe;

78. märgib, et kontrollikoja hinnangul oli rubriigi „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“ kulutuste veamäär 2022. aastal märkimisväärne – 2,7 %; märgib rahuloluga, et see on märgatav vähenemine võrreldes 4,4 %-ga 2021. aastal; võtab teadmiseks kontrollikoja tähelepaneku, et kõige rohkem on vigadest mõjutatud teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna kulutused (eelkõige personalikulud); tunneb muret selle pärast, et komisjon arvutas selle rubriigi veamääraks 1,5 %, mis on kontrollikoja hinnangu vahemiku alumises pooles; tunneb muret selle pärast, et kontrollikoja tähelepanek, mille kohaselt komisjon alahindab veamäära, on püsinud mitu aastat ning komisjoni järelauditites tuvastati konkreetne puudus;

79. märgib, et rahastamiskõlbmatute kuludega seotud kvantifitseeritavad vead moodustavad kontrollikoja 2022. aasta 2,7 % suurusest hinnangulisest veamäärast 98 %; märgib murega, et programmi „Horisont 2020“ raames personalikulude deklareerimise eeskirjad on endiselt keerulised ja nende arvutamine on endiselt oluline vigade allikas (67 % 2022. aasta hinnangulisest veamäärast); märgib, et komisjon on välja töötanud personalikulude arvutamise vahendi (Personnel Costs Wizard) ja edendab selle kasutamist, et aidata toetusesaajatel oma personalikulusid korrektselt deklareerida;

80. märgib, et programm „Horisont 2020“ moodustab jätkuvalt suure enamuse kontrollikoja valimis olevatest projektidest, kusjuures 2022. aasta valimisse kuulub vaid üks programmi „Horisont Euroopa“ projekt; rõhutab, et kontrollikoja hinnangul on programmi „Horisont 2020“ teatavad lihtsustused, eelkõige kaudsete kulude jaoks ühtse määra kehtestamine, vähendanud toetusesaajatel lasuvat halduskoormust, ja võivad vähendada veariski;

81. võtab teadmiseks teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi peadirektori poolt eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleval kuulamisel tehtud märkused selle kohta, et komisjon kavatseb suurendada programmi „Euroopa horisont“ vahendite väljamakseid kindlasummaliste maksete kaudu 2 %-lt 2022. aastal 50 %-le 2027. aastal; võtab sellega seoses teadmiseks kontrollikoja spetsiaalse ülevaate komisjoni menetlustest ja suunistest teadusuuringute valdkonna kindlasummaliste toetuste kohta; võtab teadmiseks komisjoni avalduse, et säästlikkuse, tõhususe ja tulemuslikkusega seotud kontrolli tase on kindlasummaliste ettepanekute hindamisel kõrgem; rõhutab vajadust kontrollida projektide tegelikku rakendamist kindlasummaliste maksete abil;

82. rõhutab erasektori olulist rolli liidu innovatsioonilõhe kõrvaldamisel ning liidu konkurentsivõime ja majanduskasvu parandamisel; usub eelkõige, et hädavajalik on jätkuvalt edendada ja hõlbustada nii palju kui võimalik väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) osalemist liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisprogrammides; võtab teadmiseks kontrollikoja järelduse, et VKEd ja uued tulijad teevad rohkem vigu kui teised toetusesaajad, sest neil puuduvad kogemused ja vahendid rahaliste vahendite haldamiseks, ning väljendab heameelt komisjoni pingutuste üle neid konkreetselt toetada, näiteks teabekampaaniate, riiklike kontaktpunktide süsteemi ja teadusuuringute päringute talituse spetsiaalse kasutajatoe kaudu; on seisukohal, et reeglite ja menetluste lihtsustamine on VKEde osaluse suurendamiseks kõige olulisem tegur;

83. rõhutab, kui oluline on, et valikumenetluse ja hankemenetluste suhtes kohaldataks kõigis rakendusametites läbipaistvaid ja selgeid reegleid; peab kahetsusväärseks, et teadlaste kaebused, eelkõige Euroopa Teadusuuringute Rakendusameti läbipaistvuse puudumise kohta, on kasvanud; tuletab meelde, et liidu 2021.–2027. aasta pikaajalise eelarve raames haldab Euroopa Teadusuuringute Rakendusamet mitut liidu programmi ja tugiteenust; nõuab, et komisjon hindaks kõiki menetlusi ja viiks läbi järelhindamise kõigi nende rakendusametite lisaväärtuse kohta vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 58/2003 ([8]) artikli 3 lõikele 1;

84. märgib, et 2022. aastal ajakohastati ühise pettustevastase strateegia 2023. aasta ajakohastamisele eelnenud töö käigus teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud pettuste riskihindamist; võtab teadmiseks programmi „Euroopa horisont“ pettustevastaste eelkontrollide suuniste koostamise ja vastuvõtmise 2022. aastal, mis on osa programmi „Euroopa horisont“ eelkontrollistrateegiast; märgib, et teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna peamine pettustevastase võitluse foorum on teadusvaldkonnas toimuva pettuse ja õigusnormide rikkumise uurimise komitee (FAIR-komitee), mis kohtus 2022. aastal kaks korda; märgib, et teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat ajakohastas 2022. aastal ka oma pettustevastase võitluse strateegiat; on seisukohal, et täisleppimatuse poliitika pettuste suhtes on vajalik ka teadusuuringute valdkonnas; on seisukohal, et käimasolevaid lihtsustamispüüdlusi silmas pidades on oluline tagada, et kõik Euroopa toetused ja subsiidiumid aitaksid kaasa kavandatud eesmärkidele, ning töötada välja tõhusad vahendid kindlasummaliste maksete kontekstis pettuste ja pettusemustrite kindlakstegemiseks; märgib, et üks oluline element pettuse eesmärgil väärkasutamise vältimiseks on suunata vastavad juhtumid varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi toimkonnale;

([8]) Nõukogu 19. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 58/2003, millega kehtestatakse nende täitevasutuste põhikiri, kellele usaldatakse teatavad ühenduse programmide juhtimisega seotud ülesanded (EÜT L 11, 16.1.2003, lk 1).

85. tuletab meelde, et talentide arendamine, ligimeelitamine ja hoidmine on üks viiest 5. juulil 2022. aastal vastu võetud Euroopa uue innovatsioonikava juhtalgatusest; võtab teadmiseks volinik Ivanova poolt eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleval kuulamisel tehtud avaldused komisjoni pingutuste kohta suurendada kaasatust programmides „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“; võtab teadmiseks voliniku tõdemuse, et naiste ja noorte osaluse suurendamiseks liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programmides on vaja teha lisapingutusi; võtab sellega seoses teadmiseks pingutused, mida komisjon on teinud, et rakendada programmis „Euroopa horisont“ soolise võrdõiguslikkuse kavasid käsitlevaid sätteid, ning teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ja hariduse, noorte, spordi ja kultuuri peadirektoraadi ühised pingutused, et meelitada andekaid naisi valima STEM-valdkonda; väljendab heameelt selle üle, et lisaks muudele liidu algatustele, mille eesmärk on toetada ja võimestada naisi tehnoloogia ja innovatsiooni valdkonnas, algatas komisjon 2022. aastal algatuse „Women TechEU“ teise taotlusvooru, mille eelarvet suurendati 10 miljoni euro võrra ja mis pälvis erakordselt suure huvi – esitati 467 taotlust 35 liikmesriigist ja programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riigist;

86. väljendab heameelt Euroopa Teadusnõukogu (ERC) rolli üle Euroopa tippteadlaste toetamisel, mida rõhutavad arvukad auhinnad, sealhulgas 14 Nobeli preemiat, 6 Fieldsi medalit ja 11 Wolfi auhinda; väljendab heameelt ERC projektide abil loodud 2 300 patenditaotluse ja 400 jagufirma üle;

87. rõhutab ERC sõltumatust ja autonoomiat oma rolli täitmisel liidus tipptasemel teadusuuringute toetamisel; tuletab meelde, et ERC vajab Euroopa Teadusnõukogu Rakendusameti (ERCEA) töötajate, ERC teadusliku nõukogu ja hindamiskomisjonide eest vastutavate ekspertide jaoks ainulaadset ülesehitust ning et see ülesehitus on tema tööks hädavajalik; on hämmastunud komisjoni kavast kolida mitmed rakendusametid ja ERCEA uutesse hoonetesse ilma nõuetekohase konsulteerimise ja nendepoolse nõusolekuta, jättes samas tähelepanuta nende kontoripinnaga seotud tegelikud vajadused ja seades sellega ohtu talitluspidevuse; rõhutab, et nendest kavadest ei teavitatud piisavalt isegi mõnda komisjoni talitust; rõhutab, et ERCEA-l on õigus sõlmida rendilepinguid iseseisvalt ja ilma komisjoni heakskiiduta oma eripärase ärimudeli säilitamiseks; rõhutab, et komisjon peab aegsasti kavandama ja tegema ERCEAga koostööd, et leida sobivad kontoriruumid, mis vastavad tema nõudmistele ega sea ohtu tema tegevust;

88. võtab teadmiseks teadusuuringute ja innovatsiooni arendamise erinevused liidus ning väljendab heameelt mitmesuguste meetmete üle, mida komisjon on võtnud liikmesriikide, eriti vähem tulemuslike teadus- ja innovatsiooniriikide teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute suurendamiseks, sealhulgas ligikaudu 48 miljardi euro eraldamine taaste- ja vastupidavusrahastust, millele lisandub 43 miljardit eurot ühtekuuluvuspoliitikast ja 3 miljardit eurot programmi „Euroopa horisont“ komponendist „Osalemise laiendamine ja tipptaseme levik“; märgib, et vaatamata komisjoni pingutustele suurendada teadlastele eraldatavaid rahalisi vahendeid osalemist laiendavates riikides, ei ole mitmes nn järele jõudvas riigis veel edusamme tehtud;

89. märgib, et pärast seda, kui Venemaa oli alustanud agressioonisõda Ukraina vastu, peatas komisjon Venemaa avalik-õiguslike üksuste osalemise käimasolevates programmi „Horisont 2020“ projektides ja tulevastes programmi „Euroopa horisont“ projektides; märgib, et programmi „Euroopa horisont“ 2021.–2022. aasta peamise tööprogrammi viimane muudatus, mis võeti vastu 10. mail 2022, hõlmas meetmeid varem Ukrainas tegutsenud teadlaste toetamiseks; märgib, et komisjon toetas Ukraina riiklikku teadusfondi rahaliselt 1,5 miljoni euroga programmi „Euroopa horisont“ büroo loomiseks Ukrainas (Kiievis), mis edendab rahastamisvõimalusi ja pakub tuge ettepanekute koostamisel ja partnerite leidmisel Euroopas;

90. võtab teadmiseks, et 2022. aastal jõudis Euroopa ühendamise rahastu täielikku rakendusetappi, ja peab seda saavutuseks; peab kahetsusväärseks, et võrreldes 2021. aastaga on Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi 2022. aasta rahastamisvahendi raames projektikonkursside rahastamine vähenenud selliste projektide osas, mis on suunatud uuele, ajakohastatud ja täiustatud Euroopa transporditaristule; võtab teadmiseks, et Euroopa ühendamise rahastu 2022. aasta transpordiprogrammi projektikonkurssidel, mis algasid 2022. aasta kolmandas kvartalis, oli võimalus lisarahastuseks täiendava kuue miljardi euro ulatuses liidu kaasrahastamise kaudu; rõhutab, et piisavalt suur Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi eelarverida on väga oluline selleks, et tagada üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T võrk) rakendamine, sealhulgas laienemine idapiirkonnas, et tagada ühendus idapartneritega, nagu Ukraina, Euroopa transpordi rohestamine, sõjaväelise liikuvuse suurendamine ja enneolematult kõrgete inflatsioonimäärade tasakaalustamine;

91. peab kiiduväärseks EUROCONTROLi vastutusel Ukraina ja Moldova jaoks loodud Euroopa lennuliikluse korraldamise vabatahtliku solidaarsusfondi algatust, mille eesmärk on hüvitada personali-/koolituskulusid ning mis tahes muid kulusid, mille eesmärk on tagada lennuliikluse taastumisel tegevusvalmidus; tunneb lisaks heameelt EUROCONTROLi solidaarsusmehhanismi üle, mille eesmärk on aidata kõige suurema surve all olevaid riike, kes kannatavad lennuliikluse järsu vähenemise tagajärgede all; juhib tähelepanu sellele, et EUROCONTROLi liikmesriigid otsustasid luua kaks erifondi: ühe annetusena Ukrainale ja Moldovale 46,5 miljoni euro ulatuses ning teise 46,1 miljoni euro suuruse laenuna Eestile, Lätile, Leedule ja Poolale;

Energeetika

92. märgib liidu energiapoliitika raamistiku keerukust ja rõhutab, et parema ühenduse tagamine on liidu energiaturu keskmes; väljendab heameelt uue üleeuroopalise energiataristu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/869 ([9]) (üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitlev määrus) vastuvõtmise üle; on seisukohal, et liit on TEN-E, Euroopa ühendamise rahastu ning taaste- ja vastupidavusrahastu ja kava „REPowerEU“ kaudu teinud energiataristusse investeerimiseks kättesaadavaks tugeva õigusraamistiku, et tegeleda CO_2 heite vähendamise ja fossiilkütuste impordist sõltuvuse vähendamise probleemidega; võtab teadmiseks pingutused, mida on tehtud esmatähtsa elektritaristu ehitamise koordineerimiseks liikmesriikides, liidu energiasüsteemi digitaliseerimiseks ja võrguinvesteeringute stimuleerimiseks sobiva regulatiivse keskkonnaga, eelkõige Euroopa ühendamise rahastu energeetikaprogrammi kaudu;

93. märgib, et Euroopa ühendamise rahastu energeetikaprogrammidest 1 ja 2 (2014–2022) eraldati kokku 6,24 miljardit eurot energiaprojektidele (5,74 miljardit eurot töödeks, 0,5 miljardit eurot uuringuteks) ja 118 ühishuviprojektile, ning 2022. aasta lõpuks oli lõpule viidud 123 Euroopa ühendamise rahastu energeetikaprogrammist 1 toetust saanud meedet;

94. märgib, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja energia relvana kasutamine pööras energiaturud 2022. aastal pea peale ning põhjustas liidu energiasüsteemis hinnavolatiilsust ja energiavarustuse ebakindlust; tõstab esile komisjoni kõnealusele kriisile reageerimist, töötades välja kava „REPowerEU“, mille eesmärk on vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest ja lõpetada enne 2030. aastat järk-järgult Venemaalt energia importimine; märgib, et kavaga „REPowerEU“ võetakse kasutusele ligikaudu 300 miljardit eurot, millest ligikaudu 72 miljardit eurot antakse toetustena ja 225 miljardit eurot laenudena; märgib, et kava „REPowerEU“ on lisaks andnud nii liikmesriikidele kui ka komisjonile õigusliku aluse riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks ning selle kontrollimiseks, kas vahe-eesmärgid ja sihid on hästi seatud, et neid vajaduse korral selgitada;

Soovitused

95. palub komisjonil:

i) lisada 2025. aasta eelarveprojekti programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ jaoks vajalikud lisavahendid, et parandada praegust olukorda, kus kümnest kvaliteetsest projektist seitset ei ole ikka veel võimalik rahastada;

ii) jätkata lihtsustatud reeglite ja menetluste, digitaliseerimismeetmete ja lihtsustatud kuluvõimaluste kohaldamist, pöörates erilist tähelepanu õigusnormide rikkumise ja pettuse riskile ning kontrollimise kuludele;

iii) jätkata reeglite ja menetluste lihtsustamist kooskõlas uue finantsmäärusega, et toetada koolituste ja praktilise teabe andmist liikmesriikide taotlejatele, eelkõige VKEdele, võrsefirmadele, idufirmadele, piirkondlikele valitsusvälistele organisatsioonidele ja kohalikele tegevusrühmadele;

iv) jätkata töövahendi „Personnel Costs Wizard“ kasutamise edendamist toetusesaajate, eelkõige uute tulijate ja VKEde hulgas, et vähendada personalikuludega seotud veamäära;

v) jätkata pingutusi kaasavama liidu teadusprogrammi saavutamiseks, pakkudes toetust, seades selged eesmärgid ja korraldades spetsiaalseid uurimisprogramme alaesindatud sihtrühmadele, nagu naised ja noored, ning püüdes saavutada ka tasakaalustatud geograafilist jaotust kogu liidus;

vi) julgustada ja toetada liikmesriike, eelkõige nn järele jõudvaid riike, et kasutada täiel määral ära olemasolevate liidu fondide, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu ning Ühtekuuluvusfondi koostoimet ning suurendada teadus- ja innovatsioonitegevust nendes riikides, ning

vii) jätkata rahastamist, et luua integreeritud, uuenduslik ja vastupanuvõimeline energialiit, mis edendab turvalist, kestlikku, konkurentsivõimelist ja taskukohast energiat kõigi, eelkõige VKEde ning kaitsetute ja energiaostuvõimetute tarbijate jaoks, kiirendades samal ajal Euroopa üleminekut puhtale ja õiglasele energiale, et sellest saaks 2050. aastaks esimene kliimaneutraalne maailmajagu;

viii) suurendada VKEde rahvusvahelistumise toetamise alast teadlikkust, sidusust ja kestlikkust;

ix) kontrollida projektide tegelikku rakendamist kindlasummaliste maksete abil;

x) anda eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile aru järgmisest:

a) kui palju pettusekahtluse juhtumeid on komisjoni pädevad talitused varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi toimkonnale suunanud, millistel kõrvalejätmise põhjustel ja kui paljude selliste juhtumite tulemusel on toimkonna poolt tehtud 1) varajase avastamise otsus, 2) menetlusest kõrvalejätmise otsus;

b) kui kauaks on üksused liidu rahaliste vahendite saamise taotlemisest kõrvale jäetud;

c) kas mõni kõrvalejäetud üksus on saanud liidu rahalisi vahendeid pärast menetlusest kõrvalejätmise otsuse lõppu;

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45).

Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused

96. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 2 „Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused“ programmide eelarve oli 79,1 miljardit eurot (40,4 % liidu eelarvest), mis jagunes järgmiselt: 53,6 % Euroopa Regionaalarengu Fondile (ERF) ja muudele piirkondlikele meetmetele, 23,6 % Euroopa Sotsiaalfondile (ESF), 12,6 % Ühtekuuluvusfondile, 4,4 % programmile „Erasmus+“, 2,3 % Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammile, 0,6 % Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidele ja 2,9 % muudele valdkondadele; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid lõplikud vastuvõetud eelarve kulukohustuste assigneeringud 67 805,19 miljonit eurot ja neist täideti 98,29 % (66 644,24 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud eelarve maksete assigneeringud olid 63 104,31 miljonit eurot ja neist täideti 99,86 % (63 054,76 miljonit eurot);

97. märgib, et 2022. aastal jätkus ühtekuuluvuspoliitika rakendamine programmitöö perioodil 2014–2020 ning ajavahemiku 2021–2027 jaoks viis komisjon lõpule läbirääkimised kõigi programmide üle ja tegi ainult ettemakseid, mis ulatusid 6,5 miljardi euroni;

98. tuletab meelde, et alamrubriigi „Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus“ (alamrubriik 2a) raames tehtavad kulutused keskenduvad arenguerinevuste vähendamisele liidu eri liikmesriikide ja piirkondade vahel; rõhutab liidu ühtekuuluvuspoliitika tähtsust Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise toetamises ja selle peamiste eesmärkide saavutamises ning liikmesriikide ja piirkondade abistamises uute võimaluste ärakasutamisel ning selliste küsimuste lahendamises nagu globaliseerumine, töötus, vaesus ja sotsiaalne tõrjutus, tööstuse muutused, digitaliseerimine ning inimeste oskuste täiendamine ja ümberõpe ning elukestev õpe;

99. tuletab meelde kontrollikoja eriaruannet nr 27/2021 „ELi toetus turismile: vajadus uue strateegilise suunitluse ja parema rahastamisviisi järele“; tuletab meelde kontrollikoja poolt komisjonile esitatud soovitust koostada koostöös liikmesriikidega liidu turismi ökosüsteemi jaoks uus konsolideeritud strateegia, et töötada välja tõhus turismi tegevuskava aastani 2030 ja kohaldada ERFist rahastatavate turismiinvesteeringute puhul valikumenetlusi, mis toetaksid seda uut strateegilist suunitlust; rõhutab komisjoni kohustust toetada liikmesriike turismiga seotud investeeringute edendamisel kooskõlas strateegilise tegevuskavaga;

100. võtab teadmiseks, et programmitöö perioodil 2014–2020 jõudis ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutusmäär 2022. aasta lõpus 79,2 %-ni (2023. aasta lõpus 86 %, sealhulgas hiljuti lisatud ühtekuuluvust ja Euroopa territooriume toetav taasteabi (REACT-EU) aastatel 2021–2022), mille tase on samal ajahetkel sarnane perioodiga 2007–2013; tunneb muret selle pärast, et selline kasutusmäär saavutati üksnes ajutise liidupoolse 100 %-lise kaasrahastamise määraga, millega loobuti projektide liikmesriigipoolse kaasrahastamise nõudest, mis on pikka aega olnud liidu rahaliste vahenditega seotud põhimõte; märgib, et 2014.–2020. aasta programmid hõlmasid üle miljoni projekti ja seni on nendega toetatud 2,4 miljonit ettevõtet, loodud 370 000 uut töökohta, suurendatud enam kui 540 000 kodumajapidamise energiatõhusust, loodud 6 000 megavatti uusi taastuvaid energiaallikaid ning 6,3 miljonit kodumajapidamist on saanud lairibaühenduse; märgib, et 2022. aastal paranes vahendite kasutamine suures osas CRII, CRII+, CARE ja FAST-CARE abil kriisile reageerimise eesmärgil, vähendades projekte, millega toetatakse struktuurse ühtekuuluvuse eesmärke, milleks on lähenemise ja ühtekuuluvuse loomine liidus;

101. väljendab heameelt ühtekuuluvusfondide kasutamisel kättesaadava finantspaindlikkuse üle ja rõhutab, et tänu sellele paindlikkusele oli ühtekuuluvuspoliitikal eesliiniroll COVID-19 kriisi, sõjaga seotud hädaolukordade ja energiakriisiga tegelemisel; tuletab siiski meelde, et selle poliitika eesmärk on tagada meetmete pikaajaline kavandamine, mis peaksid tugevdama majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust Euroopa piirkondade vahel; on veendunud, et 2027. aasta järgne ühtekuuluvuspoliitika peab tagama vahendite kasutamisel vajaliku paindlikkuse, et võimaldada liikmesriikidel ning piirkondlikel ja kohalikel omavalitsustel suunata ressursse asjakohasel ja usaldusväärsel viisil, mis on alati kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika pikaajaliste eesmärkidega;

102. märgib lisaks, et 2022. aastal võeti algatuste „Ühtekuuluvusmeetmed pagulaste toetamiseks Euroopas“ (CARE) ja „Paindlik abi territooriumidele“ (FAST-CARE) raames kasutusele üle 1,3 miljardi euro, et aidata liikmesriikidel ja piirkondadel toetada miljoneid liidu territooriumil peavarju otsivaid Ukraina pagulasi, sealhulgas peamised sotsiaalse integratsiooni programmid, tervishoid, toit või oluline abi ning suunamine tööturule; väljendab heameelt selle üle, et kavandatavate meetmete suhtes kehtivad samad kohustused seoses asjakohaste juhtimis- ja kontrollisüsteemide ning usaldusväärse finantsjuhtimisega, mida kohaldatakse ühtekuuluvuspoliitika vahendite suhtes;

103. võtab teadmiseks, et kontrollikoda analüüsis 260 tehingust koosnenud valimit, mis hõlmas kõiki mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 2 kulutusi; märgib murega, et kontrollikoja hinnangul suurenes üldine veamäär rubriigis „Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused“ 2022. aastal 6,4 %-ni, mis ületab märkimisväärselt olulisuse künnist, võttes juba arvesse liikmesriikide kohaldatud korrektsioone, mille koguväärtus oli 2022. aastal 618 miljonit eurot; juhib tähelepanu kontrollikoja hinnangu kohase üldise veamäära märkimisväärsele suurenemisele 2022. aastal võrreldes eelmiste aastatega (3,6 % 2021. aastal, 3,5 % 2020. aastal), samas kui komisjoni hinnangul on 2022. aasta maksete vearisk vahemikus 1,9–2,7 %, mis on eelmiste aastatega sarnane (1,9–2,5 % 2021. aastal, 2,1–2,6 % 2020. aastal); juhib tähelepanu kontrollikoja aruandele, mille kohaselt oli märkimisväärne osa vigadest (3 % 6,4 %-st) seotud CRII ja CRII+ kuludega;

104. tunneb muret kontrollikoja tähelepaneku pärast, et 2014.–2020. aasta programmide rahastamiskõlblikkuse perioodi lõpu (31. detsember 2023) lähenedes suurenes surve vahendite ärakasutamisele ning et korraldus- ja auditeerimisasutuste tehtavate kontrollide tulemuslikkus võis COVID-19 perioodil väheneda, mis võib suurendada avastamata vigade ja õigusnormide rikkumise riski; võtab teadmiseks, et komisjon tunnistab, et eriline olukord ja COVID-19 ajal antud paindlikkus võisid õigusnormide rikkumise riskile kaasa aidata, kuna kulude kontrollimiseks oli vaja leida alternatiivseid (kaug-)viise; rõhutab siiski, et komisjoni hinnangul on tuvastatud riskid ja õigusnormide rikkumised pigem seotud COVID-19 perioodil rakendatud meetmete liigiga või riigihanke-eeskirjades kehtestatud paindlikkuse rakendamise või mõistmisega;

105. võtab teadmiseks kontrollikoja selgitused, et tema veamäär viitab deklareeritud kulude osakaalule, mille puhul ta leiab, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL, Euratom) 2018/1046 ([10]) (edaspidi „finantsmäärus“), ühissätete määruses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371 liidu finantshuvide kaitse kohta ([11]) (edaspidi „finantshuvide kaitse direktiiv“) sätestatud maksetingimused ei ole täielikult täidetud, mis avaldab otsest ja mõõdetavat finantsmõju sel ajal liidu eelarvest heaks kiidetud maksesummale; võtab teadmiseks kontrollikoja selgituse, et veamäära ei tohiks tõlgendada samaväärsena finantskorrektsioonide võimaliku summaga, mida komisjon võib kohaldatavate eeskirjade kohaselt kehtestada; on seisukohal, et kõrge veamäär osutab ressursside raiskamisele, eelkõige ühtekuuluvuspoliitikas, kus paljud korraldusasutused seisavad silmitsi taaste- ja vastupidavusrahastu paralleelse rakendamisega;

106. märgib, et iga-aastastes tegevusaruannetes esitab komisjon iga programmi kohta ja vahendite kohta üldiselt maksete veamäärad, mis viitavad õigusnormide rikkumisele, mis toob kaasa finantskorrektsioone; märgib, et finantskorrektsioonide kohaldamiseks peab komisjon järeldama, et on toimunud eeskirjade eiramine ühissätete määruse artikli 2 punkti 36 tähenduses, samas kui kõik formaalsed rikkumised ja vead, mille kontrollikoda on oma hinnangulises veamääras kvantifitseeritavate vigadena lisanud, ei too kaasa rahastamiskõlbmatuid kulusid, sest need ei kvalifitseeru ühissätete määruse artikli 2 punktis 36 määratletud eeskirjade eiramiseks; märgib, et on kasulik, et eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutaval institutsioonil oleks tuvastatud vigade juhtimise perspektiiv;

107. märgib, et komisjon nõustub kõigi kontrollikoja soovitustega mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 2 „Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused“ kohta, kuigi kahe institutsiooni tuvastatud vigade liigitamises esineb endiselt erinevusi; kutsub komisjoni üles tegema tihedat koostööd kontrollikoja ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega, et veelgi selgitada kohaldatavaid reegleid ja vähendada erinevusi, tagades samal ajal, et auditid ei põhjusta toetusesaajatele ülemäärast halduskoormust;

108. märgib murega, et kontrollikoda tuvastas teatavat liiki vigade arvu suurenemise, nagu rahastamiskõlbmatud kulud ja projektid ning siseturu reeglite rikkumine, sealhulgas riigihanke- ja riigiabireeglite rikkumine, ning rõhutab, et seda liiki vead võivad olla seotud halva juhtimisega; märgib, et 3 % kontrollikoja hinnangulisest 6,4 % veamäärast rubriigis 2 on seotud 100 % kaasrahastatud prioriteetidega koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatuse (CRII+) raames, mis võimaldas teha paindlikumaid kulutusi; kordab, et suurem paindlikkus ei tohiks kunagi tuua kaasa kvaliteedi ja kontrolli kahjustamist; palub komisjonil praegune olukord läbi vaadata, et tulevikus sarnaseid olukordi vältida; märgib, et komisjon ei ole leidnud auditi tõendusmaterjali programmi veamäärade suhtes kasutusele võetud uut liiki meetmete ja paindlikkusmeetmete märkimisväärse üldmõju kohta, ning võtab teadmiseks asjaolu, et komisjon võttis meetmeid sellise riski vältimiseks;

109. märgib, et kontrollikoda tegi kindlaks projektidega seotud juhtumid, mille puhul kiideti heaks rahastamiskõlbmatud kulud, ning nende osakaalu üldises hinnangulises veamääras; rõhutab süsteemsete algpõhjuste kõrvaldamise tähtsust ja vajadust, et auditeerimisasutused hindaksid tõhusalt rahastamiskõlblikkuse kriteeriume;

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

110. märgib, et komisjon on seisukohal, et enda kinnitused on kasulik vahend kindluse andmiseks, kui alternatiivsete tõendavate tõendite leidmine oleks toetusesaajate jaoks keeruline või halduslikult liiga kulukas; toetab kontrollikoja soovitust parandada auditeerimisasutuste poolset kontrolli vahendite saajate endi kinnituste üle, et tagada nende kehtivus ja usaldusväärsus;

111. võtab teadmiseks, et komisjon rakendas ERFi ja Ühtekuuluvusfondi puhul programmitöö perioodil finantskorrektsioone ja tühistamisi summas 11 miljardit eurot, sealhulgas 2,4 miljardit eurot eelarveaastal 2021–2022; märgib, et need finantskorrektsioonid ei ole seni põhjustanud liikmesriikidele rahaliste vahendite kaotust, kuna komisjon ei ole ajavahemikus 2014–2020 veel ühtegi netofinantskorrektsiooni rakendanud; märgib lisaks, et komisjon jätkab koostöös liikmesriikidega oma sihipärase riigihangete ja riigiabi tegevuskava rakendamist; tunnistab, et komisjoni otsustatud finantskorrektsioonide tegemise eest vastutavad eelkõige liikmesriikide ametiasutused, kuid on veendunud, et tuleb teha lisakontrolle, et kinnitada, et kõik korrektsioonid on nõuetekohaselt ellu viidud;

112. võtab teadmiseks kontrollikoja märkuse, et programmitöö perioodide kattumine koos täiendavate rahastamisvahendite kättesaadavusega taasterahastu „NextGenerationEU“ (REACT-EU ning taaste- ja vastupidavusrahastu) raames, mille kestus on piiratud, võis avaldada survet liikmesriikide haldussuutlikkusele programmitöö perioodil ja nende 2021.–2027. aasta ühtekuuluvusprogrammide rakendamise alguses; märgib, et 2022. aastal pidid riiklikud ja piirkondlikud asutused suunama tähelepanu 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmide ümberplaneerimisele, sealhulgas algatuste CRII(+), REACT-EU, FAST-CARE (paindlik abi territooriumidele) ja SAFE (taskukohase energia toetamine) meetmete kasutuselevõtule, samuti taaste- ja vastupidavusrahastu raames riiklike kavade rakendamisele, et käsitleda erinevaid kriisi-, taaste- ja päästemeetmeid; märgib, et regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat (DG REGIO) toetab riiklikke ja piirkondlikke asutusi, et tagada 2014.–2020. aasta programmide täielik rakendamine;

113. väljendab sügavat muret hiljutise liidu vahendite väidetava väärkasutamise pärast lepingutes, mis hõlmavad näomaskide ostmist, mida nimetatakse Koldo juhtumiks; tunneb muret selle pärast, et liidu vahendite ja liidu maksumaksjate raha väärkasutamine hõlmas 14,6 miljonit eurot Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) ja 3,1 miljonit eurot ELi Solidaarsusfondist; peab kahetsusväärseks, et Euroopa Prokuratuur sai asjakohast teavet eraisikult, mitte asjaomaselt riigiasutuselt; nõuab tungivalt, et liikmesriigid teataksid kooskõlas Euroopa Prokuratuuri määruse artikliga 24 viivitamata Euroopa Prokuratuurile igast liidu vahendite väärkasutamise kahtlusest; julgustab komisjoni kasutama auditiks välisekspert, kui liikmesriigis tuvastatakse tõsine suutlikkuse puudumine; märgib, et auditite läbiviimisest hoolimata ei avastanud komisjon selles juhtumis väidetavat vahendite väärkasutamist; julgustab kasutama nelja silma põhimõtet ja mitmeetapilist kontrolli lepingute sõlmimisel kriisiolukordades, kui hankemenetlused ei ole kriisi tõttu võimalikud, et vältida liidu rahaliste vahendite võimalikku väärkasutamist; rõhutab, et komisjon peaks tegema kõigis asjaomastes liikmesriikides põhjalikke järelauditeid lepingute suhtes, mis sõlmiti kriisi ajal ilma hankemenetluseta; märgib lisaks, et sarnaseid olukordi on esinenud ka teistes liikmesriikides, sealhulgas hiljuti avastatud väidetava pettusejuhtumi puhul Portugalis, mis hõlmas ERFi vahendeid, ja mitmel juhul Tšehhi Vabariigis seoses REACT-EU vahendite väidetava väärkasutamisega meditsiiniseadmete ostmisel;

114. märgib, et ühtekuuluvuspoliitika vahendite ja muude liidu rahastamisvahendite vahelist seost iseloomustab vastastikune täiendavus; tuletab meelde, et kuigi ühtekuuluvuspoliitika vahendid ning taaste- ja vastupidavusrahastu on üldeesmärkide, ajakava, eelarve täitmise viisi ja rahastamise poolest erinevad, näitavad praegused kogemused, et mitmes taaste- ja vastupidavuskavas on ette nähtud investeeringud, mis oleksid olnud rahastamiskõlblikud ühtekuuluvuspoliitika raames; toonitab, et ühtekuuluvuspoliitika vahendite ning taaste- ja vastupidavusrahastu vastastikune täiendavus on võimalik ja oodatud, tingimusel et taaste- ja vastupidavusrahastu loob tõelist lisaväärtust ja samu kulusid ei kaeta kaks korda; rõhutab, et kattumise oht suureneb taaste- ja vastupidavusrahastu kestuse lõpus, ning juhib tähelepanu sellele, et komisjon teeks kõik endast oleneva nende riskide maandamiseks;

115. nõuab tungivalt, et komisjon jälgiks olukorda, eelkõige juhul, kui taaste- ja vastupidavusrahastu riiklikud koordineerivad asutused on samad, mis ühtekuuluvuspoliitika vahendite puhul, ning nõuab piisava täiendava haldussuutlikkuse ja inimressursside eraldamist liidu rahastamise eri suundadele; juhib siiski tähelepanu võimalikele ohtudele, et selline paralleelsus võib põhjustada tuvastamata jäävaid topeltrahastamise juhtumeid; kutsub komisjoni üles tegema kahest erinevast rahastamismudelist saadud kogemustest järeldusi;

116. väljendab heameelt selle üle, et praegu ei ole kontrollikoda ega komisjon tuvastanud ühtegi juhtumit, kus ühtekuuluvusprojekti kohustuslik riiklik kaasrahastamine oleks taaste- ja vastupidavusrahastu 2022. aasta väljamaksete raames makstud välja taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest; nõuab tungivalt, et komisjon jätkaks olukorra jälgimist ja väldiks sellise rahastamise toimumist;

117. tunneb muret kontrollikoja pidevate kommentaaride pärast auditi- ja korraldusasutuste töömeetodites tuvastatud puuduste kohta, eelkõige puuduste pärast auditeerimisasutuste tehtavates järelkontrollides ja korraldusasutuste kontrollides, mis ei suuda alati tõhusalt ära hoida ega avastada toetusesaajate deklareeritud kuludega seotud õigusnormide rikkumisi, ning komisjoni liigse tuginemise pärast programme haldavate asutuste töö kvaliteedile, mis on seotud komisjoni dokumendipõhise ülevaatuse olemuslike piirangutega;

118. võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et tema hindamine, mis põhineb üksikprogramme ja kinnituspakette hõlmaval dokumendipõhisel ja kohapealsel auditeerimisel, võimaldab koostada põhjendatud ja õiglase veamäära hinnangu igal aastal iga programmi kohta eraldi ja kumulatiivselt ühtekuuluvuspoliitika vahendite kohta; nõustub kontrollikojaga, et komisjoni dokumendipõhisel ülevaatusel on auditeerimisasutuste poolt kindlaks tehtud kogu allesjäänud veamäära kinnitamisel olemuslikud piirangud; märgib, et need puudused võivad mõjutada ka komisjoni hinnangulist veariski kontode sulgemisel, kuna komisjon ei pruugi teha kõigil juhtudel vajalikke korrektsioone, et viia allesjäänud veamäär allapoole olulisuse künnist;

119. rõhutab murega kontrollikoja järeldust, et selliste kinnituspakettide osakaal, mille allesjäänud veamäär oli üle 2 %, jõudis 2022. aastal kontrollikoja valimis kulude tipptasemeni 61 % (võrreldes 39 %-ga eelmisel aastal), mis annab tunnistust püsivatest puudustest auditeerimisasutuse töös; rõhutab, et kontrollikoja viimase kuue aasta audititulemustest nähtub, et praegu tehtavate kontrollitoimingutega ei ole veel võimalik ühtekuuluvuse valdkonna veariski piisavalt hästi leevendada ning et korraldusasutused ei hoia alati tõhusalt ära ega avasta toetusesaajate deklareeritud kuludega seotud õigusnormide rikkumisi; märgib murega, et kontrollikoja leitud vead kujutavad endast olulisi puudusi auditeerimisasutuste töös kulude ja projektide rahastamiskõlblikkuse ning sisetururreeglite järgimise kontrollimisel; märgib, et auditeeritud kinnituspakettides osa kontrollikoja poolt üle 2 % peale ümber arvutatud allesjäänud veamääradest on tingitud eespool nimetatud erinevustest;

120. tunneb muret kontrollikoja poolt riiklikes auditites täheldatud püsivate puuduste pärast, mis võivad olla tingitud ebapiisavast ulatusest, auditite ebaselgest dokumenteerimisest ja riiklike auditeerimisasutuste tehtud pistelisest filtreerimisest, samuti ressurssidega seotud probleemidest, nagu ebapiisav rahastamine ja kvalifitseeritud ekspertide nappus; rõhutab oma muret selle pärast, et kontrollikoda täheldas puudusi suures hulgas auditites, näiteks toetusesaajate esitatud teabe ebapiisav kontrollimine projektide rahastamiskõlblikkuse, siseturu reeglite järgimise ning pettuse ja huvide konflikti ohu seisukohast; märgib, et teisest küljest peab komisjon enamiku auditeerimisasutuste tööd usaldusväärseks ja et 116 auditeerimisasutusest ainult kümme vajavad tõsiseid parandusi; tuletab meelde soovitusi, mille Euroopa Parlament esitas oma 21. novembri 2023. aasta resolutsioonis riikide ametiasutuste auditite ja kontrollide usaldusväärsuse suurendamise võimaluste kohta jagatud eelarve täitmise korral;

121. võtab teadmiseks komisjoni võetud kohustuse jätkata tihedat koostööd auditeerimisasutustega, et suurendada nende suutlikkust ennetada ja parandada vigu, oma audititööd paremini dokumenteerida ja seeläbi kinnituse andmise protsessile kaasa aidata;

122. võtab teadmiseks kontrollikoja leiu, et kulude lihtsustamiseks kasutasid ühtekuuluvuspoliitika vahendite saajad lihtsustatud kuluvõimalusi 77 tehingu puhul ehk 30 % tema valimist, kohaldades kas kindlaid määrasid, ühikuhindade standardiseeritud astmikku või nende kombinatsiooni; rõhutab, et lihtsustatud kuluvõimalused on üks olulisemaid meetmeid, et vähendada toetusesaajate halduskulusid ja -koormust ning seega hõlbustada väikeste toetusesaajate juurdepääsu rahastamisele ja keskenduda rohkem eesmärkide saavutamisele, vähendades samal ajal veamäära; rõhutab, et kontrollikoda on seisukohal, et lihtsustatud kuluvõimalusi ei rakendata alati asjakohaselt, ja jagab kontrollikoja auditi järeldust, et lihtsustatud kuluvõimalused ei tohiks tuua liikmesriigile ülemäärast rahalist kasu; on seisukohal, et teisest küljest peaksid lihtsustatud kuluvõimalused tegelikkuses kaasa tooma bürokraatliku koormuse tegeliku vähenemise, mitte põhjaliku eel- ja järelkontrolli; märgib, et lihtsustatud kuluvõimaluste hinnangutes sisalduvate hindade väikesed erinevused võrreldes järelkontrollide käigus tuvastatud hindadega peaksid olema vastuvõetavad;

123. märgib, et 2021.–2027. aasta programmide puhul on komisjon julgustanud programme haldavaid asutusi kasutama ühissätete määrusega ette nähtud lihtsustamismeetmeid, eelkõige lihtsustatud kuluvõimalusi ja kuludega sidumata rahastamist rahastamiskõlblikkuse probleemide lahendamiseks, juhtimiskontrollide lihtsustamiseks ja toetusesaajate koormuse kontrollimiseks; märgib, et selle pingutuse tulemusena on näiteks ERFi ja Ühtekuuluvusfondi puhul seni programmi tasandil 11 liikmesriigis vastu võetud 120 lihtsustatud kuluvõimaluste kava ja Interregi programmide jaoks (5,7 miljardit eurot kogupanusest) ning neljas liikmesriigis neli kuludega sidumata rahastamise kava (1,2 miljardit eurot kogupanusest); rõhutab, et kiiremas korras on vaja täiendavat lihtsustamist ja paindlikkust; kutsub komisjoni üles leidma õige tasakaalu väikeste hinnakõikumiste jaoks vajaliku paindlikkuse ning teiselt poolt sobimatute ja tahtlike kulude ja hindade ülehindamise vahel;

124. tunneb muret kontrollikoja leiu pärast, mis puudutab Euroopa Regionaalarengu Fondi programmi Slovakkias, mille eesmärk on renoveerida üldkasutatava hoone siseruum, hoolimata asjaolust, et selle programmi raames olid rahastamiskõlblikud ainult energiatõhususe meetmed; võtab teadmiseks kontrollikoja tähelepaneku, et see projekt ei oleks pidanud läbima hindamisetappi, kuna taotlemisel ei täidetud künnist, mille kohaselt pidi vähemalt 25 % projekti kulutustest olema seotud energiatõhususega; võtab teadmiseks kontrollikoja tuvastatud sarnased juhtumid, mille puhul komisjon ei ole reageerinud;

125. tuletab meelde, et ajavahemikul 2021–2027 peavad liikmesriigid täitma ühissätete määruse teatavaid horisontaalseid või valdkondlikke eeltingimusi, mis on vahendite erieesmärkide tulemusliku ja tõhusa rakendamise eeltingimused; tuletab meelde, et kui eeltingimused ei ole komisjonile asjaomase erieesmärgi maksetaotluse esitamise ajal täidetud, ei hüvitata sellega seotud kulusid liidu eelarvest enne, kui komisjon on veendunud, et eeltingimus on täidetud;

126. tuletab meelde, et 15. detsembril 2022 võttis nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu rakendusotsuse (EL) 2022/2506 ([12]), mis käsitleb meetmeid liidu eelarve kaitsmiseks õigusriigi põhimõtete rikkumise eest Ungaris; rõhutab, et otsus põhines komisjoni murel Ungari riigihankesüsteemiga seotud tõsiste probleemide pärast; väljendab heameelt selle üle, et ajavahemikuks 2021–2027 peatati ajutiselt 55 % teatavate ühtekuuluvuspoliitika programmide kulukohustustest; märgib, et komisjon on jälginud Ungari poolt õigusriigi tingimuslikkuse määruse raames kavandatud parandusmeetmete rakendamist; märgib, et 2023. aasta detsembris hindas komisjon omal algatusel olukorda Ungaris uuesti ja jõudis järeldusele, et liidu eelarvega seotud risk on endiselt samal tasemel, kuna endiselt on kohustusi, mida ei ole nõuetekohaselt ega õigeaegselt täidetud;

127. märgib, et 2022. aasta detsembris jõudis komisjon järeldusele, et Ungari ei täida ühissätete määruse raames hartaga seotud horisontaalseid eeltingimusi kohtusüsteemi sõltumatuse osas ning mitme seaduse sätted kujutavad tõsist ohtu LGBTIQ+-inimeste õigustele, akadeemilisele vabadusele ja õigusele varjupaika taotleda; peab äärmiselt kahetsusväärseks komisjoni 13. detsembri 2023. aasta otsust ([13]), kuna Ungari on täitnud kohtusüsteemi sõltumatusega seotud horisontaalse eeltingimuse, võimaldades seega Ungari ametiasutustel esitada kuni 10,2 miljardi euro suuruseid hüvitamistaotlusi ilma asjakohaste kontrollimehhanismide või riigihankemenetlusteta, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja liidu eelarve kaitse; on veendunud, et see otsus on õigusriigi tingimuslikkuse määruse alusel vastu võetud meetmete pikendamisega poliitilises mõttes vastuolus, ning väljendab pettumust, et parlamenti ei ole selle protsessi käigus piisavalt teavitatud; kordab oma muret kohtusüsteemi sõltumatuse pärast isegi pärast hiljutisi reforme, nagu on väljendatud Euroopa Parlamendi 18. jaanuari 2024. aasta resolutsioonis olukorra kohta Ungaris ja külmutatud ELi rahaliste vahendite kohta;

128. kordab vajadust käsitleda kõiki õigusriigi tingimuslikkuse määruse, ühissätete määruse ning taaste- ja vastupidavusrahastu määruse alusel liidu rahaliste vahendite vabastamiseks vajalikke meetmeid ühtse ja tervikliku paketina; rõhutab, kui oluline on kaitsta liidu finantshuve ka eelmaksete tegemisel;

129. võtab liidu finantshuvide kaitse 2022. aasta aruande põhjal teadmiseks, et aastatel 2021–2022 vähenes ühtekuuluvuspoliitikaga seotud pettusejuhtumite arv 11,6 % (233 teatatud juhtumit 2021. aastal võrreldes 206 teatatud juhtumiga 2022. aastal), samas kui muude õigusnormide rikkumiste arv kasvas 9,3 %; märgib, et komisjon nõudis, et auditeerimisasutused pööraksid erilist tähelepanu uutele riskidele, mis on seotud fondide paljususe ja täiendava rahastamisega taasterahastu „NextGenerationEU“ raames, eelkõige topeltrahastamisele, huvide konfliktidele, pettusele või korruptsioonile; võtab teadmiseks pingutused, mida komisjon on teinud, et edendada riskihindamisvahendi ARACHNE kasutamist tõrksates liikmesriikides ja vahendit täiustada; märgib, et auditeerimisasutused käsitlesid pettuse riski perioodi 2014–2020 auditeeritud projektidest 65 % puhul, mis on edasiminek võrreldes kontrollikoja 2021. aastal leitud 38 %-ga;

130. rõhutab, et kontrollikojal, OLAFil ja Euroopa Prokuratuuril peaks olema juurdepääs komisjoni pakutavale andmekaeve ja riskihindamise ühtsele integreeritud IT-süsteemile proportsionaalsel viisil oma vastavate pädevuste piires, nagu on ette nähtud uuesti sõnastatud finantsmääruses;

131. juhib tähelepanu ühtekuuluvuspoliitika kulutuste seaduslikkuse ja korrektsuse tähtsusele ning olulisele rollile, mis on seejuures korraldus- ja auditeerimisasutustel; tuletab meelde vajadust lihtsustada ja ratsionaliseerida auditeid, keskendudes sellele, mis on vajalik pettusevastaseks võitluseks; tuletab lisaks meelde, et vastavalt 21–27 ühissätete määrusele peaksid liikmesriikide ametiasutused teatama kõigist liidu rahastatavate projektidega seotud pettusekahtlustest või tuvastatud pettustest, mille nad kindlaks teevad, ning et nad peaksid sellistest juhtumitest teatama isegi siis, kui nad avastavad need enne komisjonile kulude deklareerimist;

132. rõhutab Euroopa Pettustevastase Ameti ja Euroopa Prokuratuuri olulist rolli liidu eelarve kaitsmisel; palub kõigil liikmesriikidel liituda Euroopa Prokuratuuriga; tuletab meelde, et Euroopa prokurör märkis 25. mai 2023. aastal regionaalarengukomisjoni ees esinedes, et praegu kehtiv liidu kulutuste juhtimis- ja kontrollisüsteem ei ole mõeldud pettuste avastamiseks ning et auditid või haldusuurimised avastavad harva finantskuritegusid, millel on sageli piiriülene mõõde; rõhutab vajadust anda Euroopa Prokuratuurile tema ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid; on arvamusel, et tugevdatud Euroopa Prokuratuur võimaldaks seadusandjal ühtekuuluvuse õigusraamistikku veelgi lihtsustada, et parandada rahaliste vahendite rakendamist;

([12]) Nõukogu 15. detsembri 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/2506, mis käsitleb meetmeid liidu eelarve kaitsmiseks õigusriigi põhimõtete rikkumise eest Ungaris (ELT L 325, 20.12.2022, lk 94).

([13]) Komisjoni 13. detsembri 2023. aasta otsus määruse (EL, Euratom) 2020/2092 artiklis 4 sätestatud tingimuste täitmise ümberhindamise kohta komisjoni algatusel pärast nõukogu 15. detsembri 2022. aasta rakendusotsust (EL) 2022/2506 Ungari kohta, C(2023)8999.

133. nõuab, et OLAF viiks läbi põhjaliku uurimise liidu vahendite võimaliku väärkasutamise kohta programmi „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse kaudu valeprojekte esitavate ühenduste võrgustike poolt, et kontrollida mõne riikliku asutuse hiljutisi selleteemalisi aruandeid, hinnata selliste pettusejuhtumite ulatust ja tähtsust ning analüüsida seda, kuidas liikmesriikide pädevad asutused neid käsitlevad;

Soovitused

134. palub komisjonil:

i) alustada ennetavalt konstruktiivset dialoogi kontrollikojaga, et leida lahendus üha suurenevale arvule olukordadele, kus komisjoni ametlik vastus kontrollikoja järeldustele on „nõustuda erimeelsusega“ ja jätkata koostööd kontrollikojaga, et ühtlustada oma hinnanguliste veamäärade tulemusi ja õigusaktide tõlgendamist;

ii) viia kontrollikoja järeldused liikmesriikide deklaratsioonide kohta vastavusse teabega, mis pärineb komisjoni poolt korraldusasutuste kohta arvutatud veariskist maksete tegemisel ja veariskist programmi lõpetamisel, et teha kindlaks vigadega seotud kitsaskohad, millega tuleb kiiremas korras tegeleda;

iii) jätkata tihedat koostööd auditeerimisasutustega, et suurendada nende suutlikkust ennetada ja parandada korduvaid vigu, oma audititööd paremini dokumenteerida ja seeläbi kinnituse andmise protsessile kaasa aidata;

iv) parandada ja tugevdada liikmesriikide juhtimis- ja kontrollisüsteemi, tagamaks, et liikmesriigid deklareerivad komisjonile üksnes rahastamiskõlblikud kulud;

v) tagada, et auditeerimisasutustel on olemas asjakohased meetodid ettevõtja enda kinnituste kontrollimiseks, tehes kindlaks head tavad ja andes liikmesriikidele suuniseid;

vi) teha lõpetamisauditite osana konkreetseid sihipäraseid kontrolle tagamaks, et liikmesriigid on kohaldanud avastatud vigade suhtes vajalikke finantskorrektsioone;

vii) pöörata oma auditites erilist tähelepanu CRII/CRII+ muudatustega kehtestatud paindlikkusega seotud riskidele; alustada nende programmide raames tehtud kulutuste viivitamatut läbivaatamist, et teha kindlaks ja kõrvaldada süsteemsed probleemid, mis on viinud veamäära järsu suurenemiseni;

viii) jätkata liikmesriikide toetamist ja koostada samal ajal tegevuskava selle kohta, kuidas kõige paremini vältida liigset halduskoormust mitmeaastase finantsraamistiku lõpus, mis lisandub taaste- ja vastupidavusrahastu kavandatud rahastamiskõlblikkuse perioodile, võttes arvesse programmitöö perioodi 2014–2020 lõpuleviimist ja praeguse perioodi rakendamist, eelkõige toetades haldussuutlikkuse suurendamist;

ix) jätkata koostöös liikmesriikidega riigihangete tegevuskava neljanda läbivaatamise rakendamist, et aidata programmi haldavatel asutustel ja avaliku sektori hankijatel parandada oma tavasid riigihangete valdkonnas, sealhulgas seda, kuidas vältida kõige levinumaid vigu riigihangetes, mis on seotud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide haldamisega, ning sihipäraseid koolitusi liikmesriikide ametnikele;

x) täita oma lubaduse esitada nii eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile kui ka üldsusele loetelu liidu vahendite suurimatest lõplikest toetusesaajatest, kui sellise loetelu kohaselt on lõplik toetusesaaja füüsiline isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid vahendite saajate ahela viimase lülina;

xi) edendada veelgi ühtekuuluvusprogrammide rakendamise lihtsustamist; julgustab lisaks komisjoni rakendama avalike hangete digitaliseerimise vahendeid, mis põhinevad e-riigihangete mudelil, ja aitama liikmesriike selles üleminekus;

xii) töötada koos kõigi sidusrühmadega lihtsustatud kuluvõimaluste edukaks kasutuselevõtuks metoodilise ja kindlust andva teabe ühtlustamise nimel, et toetusesaajate jaoks oleks piisavalt prognoositav, kuidas neid võimalusi eeldatavasti rakendatakse; ning tagada, et auditid ei tooks kaasa rakendamise bürokraatlikumaks muutumist ega toetusesaajatele tarbetut auditikoormust; tagada, et lihtsustatud kuluvõimalusi ei rakendata viisil, mis võimaldaks liikmesriikidel saada ülemäärast rahalist kasu, tagades samal ajal asjakohase paindlikkuse kulude ja hindade prognoosimisel;

xiii) teha liikmesriikide auditeerimisasutustega koostööd, tagamaks, et piisavad riiklikud kontrollid ja auditid vähendaksid topeltrahastamise, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditega seotud konkreetset riski; nõuab, et komisjon teeks temaatilisi või vastavusauditeid, mis on mõeldud suure riskiga valdkondadele ja liikmesriikidele, ning

xiv) luua terviklik mehhanism ühtekuuluvusvahendite kasutamiseks erakorraliste või ettenägematute asjaolude korral, kasutades suunavaid sätteid selle ulatuse, rahastamise kättesaadavuse, juhtimise, auditi ja kontrolli ning kohaldamise kohta; rõhutab, et selline kasutamine erandlikel asjaoludel peaks piirduma konkreetsete ja täpselt määratletud olukordadega, mis on ajaliselt ja ulatuselt piiratud ning riskide maandamiseks suurema kontrolli tasemega;

xv) kutsub komisjoni üles uuesti hindama oma otsust vabastada Ungarile ühtekuuluvusfondi vahendid 10,2 miljardi euro ulatuses ja hoiduma vahendite väljamaksmisest seni, kuni asjaomased õigusaktid on rakendatud ja vastuvõetud meetmed on osutunud praktikas tõhusaks;

xvi) muuta IT-vahendite, nagu varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi ja Arachne kasutamine kõigi liidu rahasummade (sealhulgas jagatud eelarve täitmise korras eraldatud rahasummade) puhul kohustuslikuks ja tavapäraseks ning tagada uue tehnoloogia parem kasutamine, et suurendada kontrolli ja kaitsta liidu eelarvet kelmuste ja pettuse ja vahendite väärkasutamise eest finantsmääruse otsustatud muutmise kontekstis;

xvii) anda kontrollikojale, OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile juurdepääs komisjoni pakutavale andmekaeve ja riskihindamise ühtsele integreeritud IT-süsteemile vastavalt uuesti sõnastatud finantsmääruses kokku lepitud tingimustele;

xviii) anda aru programmiperioodi alguses tehtud varajaste ennetavate süsteemiauditite (EPSA) kohta, mille eesmärk on kinnitada liikmesriikide kontrollisüsteemide, sealhulgas reeglite rikkumise vältimiseks kehtestatud süsteemi mõjusust;

xix) anda eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile aru selle kohta, kuidas on ühtekuuluvuspoliitikas paindlikkusmeetmete kasutamine, mis on parandanud vahendite kasutamist, mõjutanud lähenemise ja ühtekuuluvusega seotud struktuurseid ühtekuuluvuseesmärke;

Kultuur ja haridus

135. väljendab heameelt komisjoni ning Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA) pingutuste üle kohandada programm „Erasmus+“, Euroopa solidaarsuskorpus ja programm „Loov Euroopa“ uute oludega, näiteks vaadata läbi konkreetsete toetuste toetusmäärad ja neid suurendada, et säilitada nende kaasav olemus, pikendada taotluste esitamise tähtaegu ja projektide kestust ning keskenduda omal algatusel tegevusele, mis on seotud Ukrainaga, ja ootab, et tehtaks rohkem pingutusi, et veelgi tugevdada kaasamismeetmeid ja toetada haavatavate rühmade kaasamise hõlbustamist;

136. tunneb heameelt selle üle, et komisjon ja EACEA suutsid 2022. aastal saavutada programmi „Erasmus+“ eelarve peaaegu täieliku täitmise ja Euroopa solidaarsuskorpuse eelarve täieliku täitmise, mistõttu oli maksevajaduste katmiseks vajalik isegi muude programmide vahendite ümberpaigutamine; võtab teadmiseks probleemid programmi „Loov Euroopa“ maksete tegemisel 2022. aastal, täpsemalt asjaolu, et ligikaudu 50 miljoni euro väljamaksmine lükati operatiivprobleemide ja toetuse andmise protsesside viivituste tõttu edasi 2023. aastasse; tunnustab hariduse, noorte, spordi ja kultuuri peadirektoraadi (DG EAC) ning EACEA jõupingutusi nende viivituste mõju leevendamiseks ja tavapärase rütmi taastamiseks 2023. aastal;

137. kinnitab veel kord vajadust suurendada veelgi ELi noorte-, kultuuri- ja haridusprogrammide eelarvevahendeid, eelkõige selleks, et suurendada vähemate võimalustega noorte, loovisikute ja spetsialistideni jõudmist ja kaasatust ning toetada kodanikuharidust; nõuab sellega seoses, et komisjon jätkaks tihedat koostööd liikmesriikidega;

138. väljendab heameelt asjaolu üle, et kuna parlamendi nõudmisel suurendati Euroopa noorteaasta 2022 vahendeid 3 miljoni euro võrra, õnnestus Euroopa aasta raames tugevdada hulgaliselt tegevusi, näiteks solidaarsusprojekte, vabatahtlikku ja võrgustikutegevust; rõhutab, et Euroopa aasta edukaid tulemusi tuleks nüüd kestlikult rakendada, et tagada selle pärandi püsimine;

139. võtab teadmiseks programmi „Loov Euroopa“ eelarve võimalikult kiire rakendamise ka 2022. aastal, millega leevendati COVID-19 pandeemia jätkuvat mõju kultuuri- ja loomesektorile; märgib, et tänu sellele eeljaotusele õnnestus 2022. aastal toetada rohkem Euroopa kultuurikoostöö projekte kui kunagi varem; on siiski mures selle pärast, et eelarvevahendite koondamine 2021. ja 2022. aastale võib tingida rahaliste vahendite nappuse alates 2023. aastast, ning taunib asjaolu, et programm tervikuna on saavutatavate eesmärkidega võrreldes endiselt alarahastatud, eriti arvestades selles osalejate rohkust;

140. võtab murega teadmiseks, et ka 2022. aastal oli endiselt probleeme e-toetuse tehniliste vahenditega, mis on mõeldud EACEA hallatavatel projektikonkurssidel valitud toetusesaajatele; nõuab tungivalt, et komisjon ja EACEA need IT-probleemid lõplikult lahendaksid, et ennetada takistusi eesmärkide saavutamisel, vähendada vigade ohtu ja lihtsustada menetlusi; on veendunud, et tõhusam ja kättesaadavam IT-taristu hõlbustaks ka väikeste toetusesaajate juurdepääsu programmi ressurssidele;

141. võtab teadmiseks positiivsed muutused EACEA personalis, kuna 2022. aasta lõpuks suurenes töötajate arv märkimisväärselt;

Loodusvarad

142. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 3 „Loodusvarad“ programmide eelarve oli 58,3 miljardit eurot (29,7 % liidu eelarvest), mis jagunes järgmiselt: 65,9 % otsetoetusteks Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) raames, 26,2 % Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondile (EARDF), 4,7 % EAGFi raames turuga seotud kuludeks, 1,8 % merendusele ja kalandusele, 0,9 % keskkonnale ja kliimale (LIFE) ning 0,5 % muudele valdkondadele; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 3 „Loodusvarad ja keskkond“ lõplikud vastuvõetud eelarve kulukohustuste assigneeringud 56 681,11 miljonit eurot ja neist täideti 98,92 % (56 069,86 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud eelarve maksete assigneeringud olid 55 826,77 miljonit eurot ja neist täideti 98,89 % (55 205,48 miljonit eurot);

143. märgib, et 2022. aasta oli üleminekuperioodi teine ja viimane aasta, mille jooksul liikmesriigid võisid kasutada ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) 2021.–2027. aasta eelarvelisi vahendeid ning taasterahastu „NextGenerationEU“ vahenditest Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondile (EAFRD) eraldatud täiendavat 8 miljardit eurot sihtotstarbelist välistulu enne uue ÜPP jõustumist 1. jaanuaril 2023, kusjuures liikmesriigid võivad teha seotud makseid põllumajandustootjatele ja teistele ÜPP toetusesaajatele kuni 31. detsembrini 2025;

144. märgib, et 2022. aastal oli otsetoetuskavade alusel toetuse saajaid rohkem kui 5,9 miljonit, maaelu arengu meetmetest toetuse saajaid ligikaudu 3,5 miljonit ja turumeetmetest toetuse saajaid ligikaudu 0,11 miljonit; rõhutab, et hoolimata 2022. aasta probleemidest on liidu põllumajandustootjate ja toidusüsteemi vastupanuvõime jätkuvalt taganud toiduga kindlustatuse liidus ja mujal;

145. märgib, et Venemaa provotseerimata agressioonisõda Ukraina vastu tõi muu hulgas kaasa kriisireservi aktiveerimise 500 miljoni euro suuruse toetuspaketi kujul, millest 350 miljonit eurot tehti mõjutatud tootjatele kättesaadavaks reservist ja veel 150 miljonit eurot EAGFist; väljendab heameelt kõrge kasutusmäära (üle 492 miljoni euro) ja kiire rakendamise üle; märgib, et liikmesriikidele võimaldati paindlikkus otsustada sektorite üle, mida nad pidasid turuhäiretest kõige enam mõjutatuks, samuti abikavade liikide üle, mille alusel määrati kindlaks kohaldatav kontrollisüsteem;

146. võtab teadmiseks, et kontrollikoda analüüsis 218 tehingust koosnenud valimit, mis hõlmas kõiki mitmeaastase finantsraamistiku selle rubriigi kulutusi; märgib, et ühtlasi analüüsis kontrollikoda põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi ning kliimameetmete peadirektoraadi iga-aastastes tegevusaruannetes kulutuste korrektsuse kohta esitatud teavet ning 17 liikmesriigi ja Ühendkuningriigi valitud süsteeme; märgib, et kontrollikoja hinnangul on rubriigi „Loodusvarad“ veamäär 2,2 % (2021. aastal 1,8 %) ja enamik leitud vigadest mõjutas maaelu arenguga seotud tehinguid; märgib, et põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi hinnangul on maksete vearisk 1,76 %;

147. märgib, et kontrollikoda leidis 21 kvantifitseeritavat viga maaelu arengu valdkonnas, seitse otsetoetuste, kaks turumeetmete ja kaks ÜPPga mitteseotud kulude puhul; tunneb kindlustunnet asjaolu üle, et komisjon märkis, et kaheksa kvantifitseeritava vea finantsmõju on alla 100 euro (pindala enamdeklareerimine) ja enamiku puhul on valesti kulutatud summa väiksem kui 1 000 eurot;

148. märgib, et enamik kontrollikoja leitud vigadest olid seotud ebatäpse teabe esitamisega pindala või loomade (42 %) ning toetuskõlbmatute toetusesaajate, tegevuste, projektide ja kulude kohta; märgib murega, et sarnaselt 2021. aastale leidis kontrollikoda mitmel juhul, et liikmesriikide ametiasutustel ja komisjonil oli piisavalt teavet vigade ärahoidmiseks või avastamiseks ja parandamiseks enne kulude heakskiitmist, ning kui liikmesriikide ametiasutused ja komisjon oleksid kogu nende käsutuses olnud teavet nõuetekohaselt kasutanud, oleks selle peatüki hinnanguline veamäär olnud 1,3 protsendipunkti väiksem;

149. tuletab meelde, et ÜPP kulutustega seotud pettuste vastu võitlemise eest vastutavad nii komisjon kui ka liikmesriigid; juhib tähelepanu, et pettusevastased meetmed peaksid jääma liidu ja liikmesriikide jaoks oluliseks prioriteediks, kuna pettused takistavad poliitiliste eesmärkide saavutamist liidu vahenditega;

150. võtab teadmiseks komisjoni avalduse, et ÜPP 2023.–2027. aasta rakendamismudeli eesmärk on lihtsustada reegleid ja rõhutada uue tehnoloogia, näiteks pindala seiresüsteemi kasutamist, mis aitab vigu vähendada; märgib, et koos põllumajandustootjate tehtud vigadega on põldude identifitseerimise süsteem (LPIS) georuumilise toetuse taotluse alus, ning tuletab meelde pindalatoetuse jälgimise tehnoloogiate märkimisväärset potentsiaalset kasu põllumajandustootjatele, haldusasutustele ja keskkonnale;

151. võtab teadmiseks kontrollikoja aastaaruandes esitatud näite põllumajandusliku tegevuse ebaõigest deklareerimisest, mida on mitmes meediakanalis tsiteeritud nn sidrunipuude juhtumina, kus põllumajandustootja deklareeris, et ta kasvatab püsikultuure, kuid tegelikult ei haritud maatükki mitu aastat; märgib, et selle vea finantsmõju oli komisjoni andmetel 8 349,06 eurot koos vastutavate riiklike ametiasutuste võetud parandusmeetmetega, sealhulgas nõutud summa sissenõudmisega; tunnustab kontrollikoja ja komisjoni põhjalikku audititööd ning asjaomase makseasutuse kiireid järelmeetmeid; rõhutab siiski, et seda juhtumit ei tohiks käsitada haruldase ja üksiku kokkusattumusena, vaid pigem süstemaatilise viisina, mis võimaldab pettuse teel liidu rahalisi vahendeid saada, ning seega ei tohiks seda alahinnata;

152. märgib, et lihtsustatud kuluvõimalusi kohaldatakse kogu ÜPP, sealhulgas maaelu arengu puhul, kus rahastamiskõlblikkuse tingimused on keerukamad ja vearisk suurem, ning et endiselt on võimalik lihtsustada meetmeid, mis ei põhine pindala või loomade deklareerimisel, mille puhul liikmesriigid saavad otsustada, kas hüvitada tegelikud kulud või teha makseid vastavalt eelnevalt kindlaks määratud väljunditele; märgib, et komisjoni andmetel kasutatakse peaaegu 92 % maaelu arengu programmide puhul lihtsustatud kuluvõimalusi; kutsub komisjoni üles avalikustama lihtsustatud kuluvõimaluste raames välja makstud summa;

153. tuletab meelde, et ÜPP kindluse tagamise mudel hõlmab makseasutuste tehtavaid esmatasandi kontrolle, sõltumatute sertifitseerimisasutuste (kes esitavad igal aastal arvamusi makseasutuste kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta) audititegevust ning komisjoni tööd raamatupidamisarvestuse kontrollimisel ja heakskiitmisel; väljendab heameelt selle üle, et vaatamata mõningatele vastuoludele, mis tulenesid kontrolli- ja makseandmete kogumi ajakohastamise ajastuse erinevusest, leidis kontrollikoda, et valitud makseasutuste süsteemid arvutasid toetusmakseid usaldusväärselt, mis annab tunnistust liikmesriikide kontrollistatistika ja komisjonile esitatud makseandmete üldisest kvaliteedist ja sidususest;

154. väljendab heameelt selle üle, et liikmesriikide huvi andmekaeve integreeritud IT-vahendi Arachne vastu ja selle kasutamine on suurenenud, kusjuures 13 liikmesriiki kasutas seda vahendit vähemalt mõne meetme puhul ja viis liikmesriiki osales Arachne-teemalisel üldisel sissejuhataval seminaril; peab kahetsusväärseks asjaolu, et andmekaeve integreeritud IT-vahendi Arachne kasutamine ei ole liikmesriikidele kohustuslik; võtab teadmiseks liikmesriikide teatatud takistused ja komisjoni jätkuvad pingutused Arachne täiustamiseks; peab kahetsusväärseks Arachne valikulist vastuvõtmist liikmesriikides;

155. märgib, et 2022. aastal teatas komisjon, et Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) kulukohustuste täitmise määr oli 99,69 %, mis on märkimisväärselt parem kui EMKVFi 2021. aasta kulukohustuste täitmise määr 15,98 %; märgib siiski, et 94,76 % 2022. aasta kulukohustuste assigneeringute 1 135,74 miljoni euro suurusest summast ja 97,06 % 2021. aasta 148,12 miljoni euro suurusest summast jäi vastava aasta lõpuks maksmata; märgib lisaks, et EMKVFi heakskiidetud maksete assigneeringute täitmise määr oli 2022. aastal 99,99 % ja EMKFi puhul 2021. aastal 86,55 %;

156. võtab teadmiseks kontrollikoja eriaruande 09/2023 põllumajandustoodete tarneahelate kindlustamise kohta COVID-19 ajal ja selles esitatud järelduse, et komisjoni reaktsioon ohule, mida COVID-19 pandeemia põllumajandustoodete tarneahelatele kujutas, oli enamikus aspektides asjakohane, kuid mitte piisavalt sihipärane; tuletab meelde, et otsetoetusi 712 miljoni euro suuruses summas anti kiiresti, tehes seda EAFRDi veel kasutamata vahendite ümberjaotamise teel, mille tulemusena võtsid selle meetme enamasti kasutusele liikmesriigid, kelle EAFRD vahenditest oli 2019. aasta lõpus märkimisväärne osa veel kasutamata; tuletab ka meelde, et 14 liikmesriigist viis tegi liidu rahastuse kättesaadavaks kõigile kahju kannatanud põllumajandustootjatele, ülejäänud üheksa aga suunasid abi valitud sektoritele ja toetasid saajaid olenemata sellest, kas nad olid kahju kandnud või mitte;

157. märgib, et peamiste programmide kliimaalase panuse esialgsed hinnangud (mis põhinevad kulukohustuste assigneeringutel) näitavad, et kliimameetmetele oli liidu 2022. aasta eelarvest ette nähtud 34,8 %, kooskõlas institutsioonidevahelise kokkuleppe kavadega, mille kohaselt kasutatakse 2021.–2027. aasta mitmeaastasest finantsraamistikust sel eesmärgil vähemalt 30 %;

158. võtab teadmiseks muudatused, mis tehti komisjoni kliimaseire metoodikas 2022. aastal vastusena kontrollikoja eriaruandes nr 09/2022 ([14]) esitatud tähelepaneku peale väljendatud murele, mille kohaselt ei olnud teatatud kulutused kliimameetmete puhul alati asjakohased, et selleks otstarbeks kulutatud summa oli vähemalt 72 miljardi euro võrra ülehinnatud, mis tähendab, et ainult ligikaudu 13 % 2014.–2020. aasta eelarvest kulutati kliimaga seotud eesmärkidel; on seisukohal, et see asjaolu on hoiatus; nõuab tungivalt, et komisjon eristaks jälgimismetoodikas kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist, jaotades seire- ja aruandluskategooria kliimamuutustega kohanemiseks ja kliimamuutuste leevendamiseks;

([14]) „ELi 2014.–2020. aasta eelarve kliimakulutused olid deklareeritust väiksemad“, 30. mai 2022.

159. rõhutab, kui oluline on kliima- ja elurikkuse tagamise kulutuste korrektne kontroll liidu eelarves, ning peab komisjoni vastutavaks kindla ja usaldusväärse metoodika rakendamise eest kooskõlas mitmeaastase finantsraamistiku kokkuleppes ja 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe punktis 16d võetud kohustustega; kutsub komisjoni üles vältima kliima- ja elurikkuse eesmärkidesse tehtavate kulutuste eksitavat ühtlustamist, selgete eesmärkide puudumist ning kliimale ja elurikkusele avalduva võimaliku negatiivse või ebaselge mõju ainult osalist hõlmamist; tunnistab, et tegemist on sekkumisega, millega rahastatakse mõlemat eesmärki, kuid rõhutab vajadust vältida topeltarvestust;

160. kutsub komisjoni üles esitama Euroopa Parlamendile igal aastal aruande, milles selgitatakse iga eelarvepunkti kohta üksikasjalikult, kuidas on see aidanud kliimaküsimusi peavoolustada ja elurikkuse eesmärke täita, et hõlbustada nende jälgimist; kutsub lisaks komisjoni üles teada andma, kas on mõni eelarvepunkt, mis ei vasta olulise kahju ärahoidmise põhimõtte kriteeriumile, nagu on osutatud taksonoomiamääruses;

161. märgib, et ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus (HERA), mis loodi komisjoni sisetalitusena 1. oktoobril 2021, suurendas oma tegevust kogu 2022. aasta jooksul ning selle ülesanne on toetada komisjoni prioriteete rahvatervise, valmisoleku ja kriisiohjamise valdkonnas tervishoiu-, teadus- ja innovatsiooni- ning tööstussektoris; märgib murega ülesannete kattumist ja pingutuste dubleerimist HERA ning tervise ja toiduohutuse peadirektoraadi ning Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse volituste vahel; kutsub komisjoni üles tagama HERA kui komisjoni lahutamatu osa lisaväärtus ning hoidma ära töö ja ressursside dubleerimine;

162. peab kahetsusväärseks, et komisjoni otsus HERA rahastamise kohta sõltus suurel määral programmist „EL tervise heaks“ ning sellega vähendati selle eelarvet rohkem kui poole võrra, eraldades programmiga „EL tervise heaks“ aastatel 2021–2027 HERA-le 2,795 miljardit eurot; märgib murega, et selline vähendamine mõjutas programmi „EL tervise heaks“ suutlikkust rahastada jõuliselt muid meetmeid, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/522 ([15]), seades sealhulgas ohtu Euroopa vähktõvevastase võitluse kava meetmed ja vajaliku toetuse tervishoiu Euroopa andmeruumi loomiseks; taunib asjaolu, et HERA-le nii suurte summade eraldamisega rikkus komisjon programmi „EL tervise heaks“ määruses sätestatud rahastamise miinimum- ja maksimummäärade kokkulepitud ülemmäärasid;

Soovitused

163. palub komisjonil:

i) pöörata ÜPP 2014–2020 järelhindamises kindlapiirilist tähelepanu üleminekuperioodile 2021–2022 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/2220 ([16]) üleminekusätetes sisalduvatele lisanõuetele;

ii) hoida eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni kursis lihtsustatud kuluvõimaluste kasutamisega praeguse ja uue ÜPP puhul ning hinnata nende kasutamist koos liikmesriikide ametiasutuste ja (võimalike) toetusesaajatega, et mõista nende võimaluste suhteliselt aeglast kasutuselevõttu;

iii) jätkata Arachne kasutamise edendamist, et suurendada süsteemi kasutavate liikmesriikide arvu ja suurendada kasutamise ulatust, et hõlmata finantsmääruse lõpliku läbivaatamise raames kõik programmid;

iv) kaaluda hoolikalt Arachne riskinäitajaid, et vähendada valenäitajate arvu ja muuta ülejäänud näitajad tõhusamaks liidu finantshuvide kaitse seisukohast suure riskiga olukordade tuvastamisel, ning

v) edendada, pakkuda stiimuleid ja toetada liikmesriikide makseasutusi selliste IT-vahendite kasutamisel nagu Copernicuse satelliidipildid ja muud kuvamistehnoloogiad põllumajanduse seire valdkonnas;

vi) kasutada paremini ära ja innustada kasutama tehisintellekti ja uute tehnoloogiate, näiteks liidule kuuluvate Copernicuse Sentineli satelliitide kaudu kogutud andmeid, et jälgida ja kontrollida, kas ühise põllumajanduspoliitika rahasummasid kasutatakse korrektselt;

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/522, millega luuakse liidu tervisevaldkonna tegevusprogramm (programm „EL tervise heaks“) ajavahemikuks 2021–2027 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 282/2014 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 1).

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1).

Ränne ja piirihaldus ning julgeolek ja kaitse

164. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 4 „Ränne ja piirihaldus“ programmide eelarve oli 3,4 miljardit eurot (1,7 % liidu eelarvest), mis jagunes järgmiselt: 43,9 % Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondile, 23,1 % Integreeritud Piirihalduse Fondile ja 33 % kolmele järgmisele detsentraliseeritud asutusele: Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) ning Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Amet (eu-LISA); märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga oli lõplike vastuvõetud eelarve kulukohustuste assigneeringute summa 3 410,39 miljonit eurot ja neist täideti 99,54 % (3 394,69 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud eelarve maksete assigneeringud olid 3 372,54 miljonit eurot ja neist täideti 97,61 % (3 292,03 miljonit eurot);

165. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 5 „Julgeolek ja kaitse“ programmide eelarve oli 1,2 miljardit eurot, mis jagunes järgmiselt: 45,6 % Euroopa Kaitsefondile, 17 % Sisejulgeolekufondile, 19,2 % detsentraliseeritud asutustele, s.o Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskusele (EMCDDA), Europolile ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ametile (CEPOL), 6,8 % tuumaohutusele ja dekomisjoneerimisele ning 11,4 % muudele valdkondadele; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid lõplikud vastuvõetud kulukohustuste assigneeringud 1 813,03 miljonit eurot ja neist täideti 99,8 % (1 809,43 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud maksete assigneeringud olid 1 158,67 miljonit eurot ja neist täideti 97,54 % (1 130,20 miljonit eurot);

166. märgib, et suur osa mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide 4 ja 5 kulutustest 2022. aastal oli seotud selliste projektide lõpuleviimisega, mis kuulusid 2014.–2020. aasta finantsraamistiku alla; märgib, et Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi 2014.–2020. aasta riiklikest programmidest olid suurde summad (2022. aasta lõpu seisuga Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist 26 % ja Sisejulgeolekufondist 33 %) välja maksmata, kuigi 2014.–2020. aasta rahalised vahendid tuleb ära kasutada 2024. aasta juuniks;

167. märgib, et kontrollikoda kontrollis 23 tehingust koosnevat valimit, kuid kuna see ei olnud mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide 4 ja 5 kulutuste suhtes piisavalt esinduslik, ei saanud ta veamäära kohta hinnangut anda; märgib, et kontrollikoja audititulemused näitavad, et kulutuste puhul esineb probleeme rahastamiskõlblikkuse ja hangetega ning tegemist on suure riskiga valdkonnaga (23 auditeeritud tehingust 11 ehk 48 % olid vigadest mõjutatud) ning palub seetõttu kontrollikojal esitada selge hinnangu selle peatüki veamäära kohta; märgib, et kontrollikoda kvantifitseeris üheksa viga, mis mõjutasid liidu eelarvest eraldatavaid summasid, ning et kontrollikoda tuvastas ka neli õigus- ja finantssätete rikkumise juhtumit, mis liidu eelarvet ei mõjutanud; märgib, et komisjoni järelduse kohaselt on rände ja piirihalduse ning julgeoleku ja kaitse valdkonna kulude katmiseks tehtud maksetega seotud vearisk väiksem kui 2 %;

168. väljendab heameelt edusammude üle, mille kontrollikoda tegi kindlaks kuue liikmesriigi auditeerimisasutuse poolt 2021.–2027. aasta Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, piirihalduse ja viisapoliitika rahastu ning Sisejulgeolekufondi raamatupidamise aastaaruande koostamisel tehtud töö kontrollimisel; võtab teadmiseks kontrollikoja tähelepaneku selle kohta, et kuigi auditistrateegia on kinnituspaketi esitamise eeltingimus, ei olnud kontrollikoja külastuste ajal (2022. aasta septembrist 2023. aasta veebruarini) kuues liikmesriigis auditistrateegiat veel vastu võetud; märgib, et kontrollikoja külastuse ajal olid IT-süsteemid kuue liikmesriigi korraldusasutuste auditeerimiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni säilitamiseks kas välja töötamisel või veel välja töötamata;

169. märgib, et 2022. aasta veebruaris ajakohastati komisjoni kaitsetööstuse ja kosmose peadirektoraadi pettusevastast strateegiat ning selle rakendamist jälgitakse ja selle kohta antakse juhtkonnale igal aastal aru; väljendab heameelt selle üle, et kaitsetööstuse ja kosmose peadirektoraadi kohta antud soovitused on ellu viidud 100 % ning ei komisjoni ega tema partnerite tasandil ei ole teatatud ühestki pettusejuhtumist; märgib, et rände ja siseasjade peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegia viimane ajakohastamine toimus 2021. aasta oktoobris ja praegu viiakse strateegiat ellu; väljendab heameelt selle üle, et 2022. aasta lõpuks oli 72 % OLAFi eelnenud aasta finantssoovitustest täielikult täidetud ja 28 % oli rakendamisel;

Ränne ja piirihaldus

170. märgib, et 2022. aastal olid mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 4 rahasummad Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõjuga toimetulekuks väga vajalikud; võtab teadmiseks, et 2014.–2020. aasta rahasummade kasutamiseks anti suurem paindlikkus, et suurendada liikmesriikide võimalusi kasutada neid summasid uute vajaduste täitmiseks, ning et temaatiliste rahastute kaudu anti 400 miljonit eurot hädaabi; märgib, et liikmesriikide programmide vastuvõtmine aastateks 2021–2027 võimaldas neil saada programmitöö perioodi uutest summadest rohkem kui 10 miljardit eurot;

171. märgib, et Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja algusest saadik on liitu sisenenud Ukrainast ja Moldovast üle 16 miljoni inimese ning üle nelja miljoni sõja eest põgenenud inimese on saanud liidus kaitse; märgib, et komisjon andis 15 miljoni euro suuruse eelarvega projekti raames, mille eesmärk olid aidata viia Ukrainast põgenenud vähekaitstud isikuid Moldovast välja, Rahvusvahelisele Migratsiooniorganisatsioonile selle protsessi toetamiseks rahalist toetust; märgib ühtlasi, et 30. novembril 2022 teatas komisjon, et on otsustanud anda 5,5 miljoni euro ulatuses rahalist toetust projektile, mida viib ellu Rahvusvaheline Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Föderatsioon (IFRC), et toetada vastuvõtjaid ja kõiki neid, kes on seotud ümberasustatud inimestele eramajutuse pakkumisega, luues tulevaste vajaduste jaoks head tavad; võtab teadmiseks, et 2022. aastal võttis komisjon seoses Ukraina rahastamisega vastu otsused, millega lubatakse kasutada kuludega sidumata rahalisi vahendeid summas 248 miljonit eurot (2022. aasta mai) ja 137 miljonit eurot (2022. aasta augustis) ning millega eraldatakse väiksemate toetuste, turvaliste kodude ja psühhosotsiaalse toetuse jaoks 15 miljonit eurot;

172. märgib, et rände ja siseasjade peadirektoraat eraldas julgeolekuga seotud teabe vahetamiseks 27 miljonit eurot ning kuritegevuse, sealhulgas terrorismi vastu võitlemiseks ja selle ennetamiseks 25,5 miljonit eurot; märgib peale selle, et 2022. aasta juulis eraldas komisjon Sisejulgeolekufondi kaudu liikmesriikidele 15,7 miljonit eurot, et täiendavalt toetada pikaajalisi projekte ja tegevusi kuritegevusega seotud ohte käsitleva valdkondadevahelise Euroopa platvormi (EMPACT) raames, mis on liikmesriikide juhitav julgeolekuvahend organiseeritud ja raskest rahvusvahelisest kuritegevusest tulenevate ohtude tuvastamiseks, prioriseerimiseks ja nendega tegelemiseks;

Julgeolek ja kaitse

173. väljendab heameelt selle üle, et VKEde osalemist Euroopa Kaitsefondis (eelkõige VKEde piiriülest osalemist tööstuskonsortsiumides) hõlbustatakse sihtotstarbeliste Euroopa Kaitsefondi projektikonkursside, rahaliste lisatasude, spetsiaalsete hindamiskriteeriumide ja lihtsustatud kuluvõimaluste kasutamisega halduskoormuse vähendamiseks; märgib, et Euroopa Kaitsefondi 2022. aasta projektikonkurssidel olid 38,2 % osalevatest üksustest VKEd ja 20 % (166 miljonit eurot) nende projektikonkursside kaudu kättesaadavatest rahalistest vahenditest eraldatakse VKEdele;

174. tuletab meelde, et Euroopa Kaitsefondi eelkäija oli liidu kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistav meede (PADR), mille eelarve oli 90 miljonit eurot ja millest rahastati 2017.–2019. aastal projektikonkursside alusel valitud 18 teadusprojekti; märgib murega, et kontrollikoda märgib oma eriaruandes nr 10/2023 „Liidu kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistav meede“, et liidul puudub endiselt Euroopa Kaitsefondi projektide pikaajaline strateegia, eelkõige mõju, täiendava teadus- ja arendustegevuse, tootmise, hangete ja muude aspektide osas; väljendab heameelt selle üle, et komisjon on kõigi kontrollikoja soovitustega nõustunud;

175. võtab teadmiseks kontrollikoja eriaruandes 10/2023 esitatud tähelepanekud selle kohta, et komisjoni inimressurss on piiratud ja sellega kaasneb Euroopa Kaitsefondi jaoks oht; märgib, et julgeolekuküsimuste tõttu on kaitseprojektide haldamiseks vaja rohkem töötajaid kui muude projektide puhul; märgib, et üha suurem arv hinnatavaid ettepanekuid ja hallatavaid projekte avaldab inimressurssidele suurt survet ning tekitab kvalifitseeritud ja vajalike kogemustega töötajate töölevõtmisel probleeme;

Soovitused

176. palub komisjonil:

i) töötada välja Euroopa Kaitsefondi pikaajalise strateegia, tuginedes PADRiga saadud kogemustele ja kontrollikoja soovitustele;

ii) tagada piisava eelarve ja kvalifitseeritud inimressursid, et tõhustada kaitsekoostööd ja -investeeringuid ning rakendada Euroopa Kaitsefondi, ning

iii) keskendada oma kontrollid kuludele, mida kontrollikoja hinnangul mõjutasid 2022. aastal tugevasti rahastamiskõlblikkuse ja hangetega seotud probleemid, ning palub kontrollikojal laiendada auditeeritud tehingute valimit, et oleks võimalik esitada hinnanguline veamäär;

iv) jälgida seni täitmata OLAFi finantssoovituste elluviimist;

Naabrus ja maailm

177. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 6 „Naabrus ja maailm“ programmide eelarve oli 14,5 miljardit eurot (7,4 % liidu eelarvest), mis jagunes järgmiselt: 64,8 % naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendile „Globaalne Euroopa“, 16,8 % humanitaarabile, 14,4 % ühinemiseelse abi instrumendile (IPA III) ning 4 % muudele meetmetele ja programmidele; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid lõplikud vastuvõetud kulukohustuste assigneeringud 17 670,49 miljonit eurot ja neist täideti 99,79 % (17 632,52 miljonit eurot); märgib ühtlasi, et lõplikud vastuvõetud maksete assigneeringud olid 13 156,10 miljonit eurot ja neist täideti 99,19 % (13 049,50 miljonit eurot);

178. märgib, et kontrollikoda kontrollis 72 tehingust koosnevat valimit, kuid kuna see ei olnud mitmeaastase finantsraamistiku selle rubriigi kulutuste suhtes piisavalt esinduslik, ei saanud ta veamäära kohta hinnangut anda; arvestades, et kontrollikoja audititulemused näitavad, et tegemist on suure riskiga valdkonnaga (72 auditeeritud tehingust 34 ehk 47 % olid vigadest mõjutatud), palub kontrollikojal esitada selge hinnangu selle peatüki veamäära kohta; märgib, et kontrollikoda leidis 25 viga, millel oli finantsmõju liidu eelarvele ja mis olid seotud rahastamiskõlbmatute kulude, tõendavate dokumentide puudumise, riigihangete ja kandmata kuludega, valdkondadega, mis võivad osutada riikide ametiasutuste kontrollimehhanismi ebausaldusväärsele toimimisele või isegi halduslikule või poliitilisele soovimatusele liidu finantseeskirju nõuetekohaselt täita;

179. tuletab meelde, et naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat esitab oma iga-aastastes tegevusaruannetes kontode sulgemisega seotud veariski, tuginedes välistöövõtja tehtud analüüsile, mille tulemust nimetatakse allesjäänud veamääraks ja mille eesmärk on hinnata sisekontrollisüsteemis avastamata jäänud vigade määra ja teha järeldus, kas see on tõhus või mitte; võtab teadmiseks, et 2022. aasta allesjäänud veamäära uuringu kohaselt oli 2022. aastal allesjäänud veamäär 1 % ja jäi seega allapoole olulisuse künnist (2 %);

180. märgib, et kontrollikoda tuvastas allesjäänud veamäära kindlaksmääramiseks kasutatava metoodikaga seotud piiravad asjaolud, mis võivad aidata kaasa selle alahindamisele, eelkõige selle, et töövõtja võib mõnel juhul täielikult tugineda varasema kontrollitöö tulemustele, ning asjaolu, et naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi üldise allesjäänud veamäära arvutamisel ei võeta otsese eelarve täitmise raames antavate toetuste puhul arvesse hinnangulist allesjäänud veamäära; märgib, et komisjon kinnitab, et tema puhul need asjaolud ei kehti, sest i) tuginemine varasemale kontrollitegevusele sõltub rangetest tingimustest ja ii) üldine veamäär hõlmab otsese eelarve täitmise raames antavaid toetusi;

181. väljendab heameelt selle üle, et komisjon on hakanud järgima kontrollikoja soovitust, mille kohaselt tuleb naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi iga-aastastes tegevusaruannetes hakata allesjäänud veamääraga seotud piiravaid asjaolusid alates 2021. aastast avalikustama, et tugevdada kontrolle korduvate vigade tuvastamise ja ennetamise kaudu, ning naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat peab kehtestama allesjäänud veamäära analüüsi tegevale töövõtjale kohustuse teatada komisjonile igast liidu eelarvega seotud pettusekahtlusest, mille ta allesjäänud veamäära analüüsi tegemisel avastab;

182. märgib murega, et naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi ning rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi iga-aastastes tegevusaruannetes anti teada probleemidest uue operatiivinfosüsteemi OPSYS rakendamisel, mis oli kohati ebastabiilne, ei vastanud ootustele ja nõudis digiteenuste peadirektoraadi klienditoemeeskondade sagedast sekkumist, mistõttu leiti naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi riskihindamisel, et see on kriitiline risk;

183. märgib, et kontrollikoda hindas ka liidu delegatsioonide töötajate teadlikkuse suurendamist pettuste ennetamise, eetika ja usaldusväärsuse küsimustes; märgib murega, et mõned kontrollikoja küsitletud töötajad ei olnud viimase viie aasta jooksul pettuste ennetamise teemalist koolitust saanud; märgib, et naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat on teinud oma töötajatele pettusega seotud küsimuste lahendamiseks kättesaadavaks mitmeid vahendeid ja ressursse, nagu koolitus, pettustevastane võrgustik koos kontaktpunktide ja suunistega; võtab teadmiseks positiivsed tulemused, mille on andnud naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi korraldatud uuringud, mille eesmärk on jälgida oma töötajate pettuseteadlikkust, ning et tehti kindlaks mõned parandamist vajavad valdkonnad ja praegu viiakse tegevuskava ellu;

184. tunnistab valitsusväliste organisatsioonide tähtsust selle tagamisel, et liit kui maailma suurim arenguabi andja aitaks jätkuvalt kaasa stabiilsuse ja rahu edendamisele, vaesusest ülesaamisele ja ülemaailmse arengu edendamisele; kiidab eriti valitsusväliste organisatsioonide tegevust konfliktipiirkondades selle tagamisel, et humanitaarabi jõuaks kiiresti ja tulemuslikult tsiviilelanikkonnani; võtab teadmiseks kontrolli- ja auditi-, läbipaistvus- ja aruandlusnõuded, mida kohaldatakse kõigi liidu rahaliste vahendite ja eri sidusrühmade suhtes, kuid on seisukohal, et alati on arenguruumi, eelkõige digitaliseerimise maksimaalse ärakasutamise kaudu;

185. rõhutab kohalike valitsusväliste organisatsioonide ja partnerite rolli teenuste osutamisel ja kohalike kogukondade toetamisel; rõhutab, kui oluline on suurendada nende suutlikkust hallata ja rakendada liidu rahastatavaid meetmeid, ning kutsub komisjoni üles hõlbustama selle eesmärgi saavutamiseks asjakohast koolitust; on mures väikeste kohalike organisatsioonide jätkuvate raskuste pärast liidu rahalistele vahenditele juurdepääsul; ergutab komisjoni parandama neid rahastamismenetlusi ja seadma süstemaatiliselt esikohale kohalikud organisatsioonid, et tagada parem suutlikkuse suurendamine kohapeal; rõhutab kohaliku isevastutuse tõhusust projektide rakendamisel seoses prioriteetide seadmise, vahendite eraldamise ja kohaliku oskusteabe arendamisega;

186. rõhutab asjaolu, et liidu arengukoostöö õiguspärasus ja tulemuslikkus sõltub meetmete nõuetekohasest rakendamisest ja nende nõuetekohasest rahastamisest; tunnustab komisjoni tööd kontrollide kohaldamisel, et tagada tehingute seaduslikkus ja tegevuste elluviimine kooskõlas seadusandja seatud prioriteetidega; kutsub komisjoni üles kontrolli veelgi parandama, et vähendada tehinguvigade arvu, järgima kontrollikoja soovitusi, mida ei ole ellu viidud, kahekordistama pingutusi rahastamiskõlblike projektide leidmiseks ning tagama praeguse kulude ülemmäära raames piisava maksete summa; väljendab heameelt, et kontrollikoja aruandes liidu 2022. aasta eelarve kohta leiti, et Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat on täitnud kontrollikoja soovituse ning kehtestanud menetluse, millega tagatakse, et partnerorganisatsioonid võtavad jagatud kulude jaotamisel aluseks tegelikult kantud kulud;

187. kutsub komisjoni üles andma sõnaselgelt teada neile kandidaatriikidele, kus õigusriigi normidest taganetakse, sealhulgas piiratakse väljendusvabadust, ajakirjandusvabadust, naiste ja vähemuste õigusi ning ahistatakse valitsusväliseid organisatsioone ja inimõiguste kaitsjaid, et see seab ohtu või lükkab edasi nende ühinemise liiduga; kutsub komisjoni üles uurima ühinevates riikides õigusriigi olukorra parandamiseks eraldatud rahaliste vahendite kasutamise tõhusust ning andma sellest aru väliskomisjonile ja eelarvekontrollikomisjonile;

188. väljendab heameelt selle üle, et komisjon on riskide maandamiseks ja ebastabiilsetes või konfliktipiirkondades kulutatavate liidu rahasummade nõuetekohase kasutamise tagamiseks rakendanud mitmeid mehhanisme; märgib, et komisjon hindab korrapäraselt partnerriikides valitsevat korruptsiooniriski ja kasutab selle riski leevendamiseks mitmesuguseid vahendeid, kohaldades samal ajal tingimusi ja tulemusnäitajaid, et edendada eelarvetoetuse kaudu eelarve läbipaistvust ja aruandekohustuse täitmist; väljendab heameelt selle üle, et Maailmapanga andmetel on liidu eelarvetoetust saavad riigid korruptsiooni ohjeldamist aja jooksul parandanud;

189. märgib murega, et kontrollikoda leidis oma eriaruandes 14/2023 „Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ programmitöö“, et kuigi komisjon ja Euroopa välisteenistus koondasid rahasummad ühte rahastamisvahendisse, s.o naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ alla, mis hõlmab rahastamisperioodil 2021–2027 välistegevusele eraldatud liidu rahalistest vahenditest rohkem kui 70 %, kasutasid nad naaberriikidele ja muudele riikidele rahasummade eraldamisel kaht eri metoodikat, ning et mitmeaastaste sihtprogrammidega ei olnud tagatud, et sekkumiseks valitud sektorid oleksid need, kus liidu rahasummad võiksid suurt mõju avaldada;

190. rõhutab, kui oluline on saavutada kõik naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ kulutuste ja programmiga seotud eesmärgid, ning nõuab põhjaliku teabe esitamist saavutatud edusammude kohta; peab kahetsusväärseks märkimisväärseid puudujääke instrumendi 30 % kliimaeesmärgi saavutamisel, mitmeaastase finantsraamistiku kohase 10 % elurikkuse eesmärgi saavutamisel 2026. ja 2027. aastal ning selle tagamisel, et liidu ülemaailmsed finantskohustused ÜRO raames täidetakse, eelkõige seoses kahju ja kahjustuste fondi osamaksuga; toonitab, et kliimamuutused avaldavad üha suuremat survet toiduainete tootmisele ja kättesaadavusele, eriti haavatavates piirkondades, mõjutades toiduga kindlustatust ja toitumist; tuletab meelde, et elurikkusel on keskne tähtsus kliimamuutuste vastu võitlemisel ja selle vähenemine kahandab edu ligikaudu 80 % hinnatud kestliku arengu eesmärkide puhul; kutsub komisjoni üles koostama üksikasjaliku kava selle kohta, kuidas ta kavatseb täita mitmeaastase finantsraamistiku lõpuks kulu- ja sooküsimuste alased eesmärgid;

191. nõuab tungivalt, et komisjon suurendaks siseasjade fondide puhul kolmandates riikides ning naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi vahendite puhul kavandamise ja rakendamise läbipaistvust ja aruandekohustust, näiteks sellistes riikides nagu Tuneesia ja Liibüa; kutsub komisjoni üles koostama avalikult kättesaadava ülevaate kõigist rändega seotud kulutustest kolmandates riikides, ning nõuab tungivalt, et eelnevalt hinnataks kolmandates riikides rändega seotud kulutuste mõju inimõigustele, ning et komisjon jagaks kõnealuseid mõjuhinnanguid Euroopa Parlamendiga, kui see on reeglite kohaselt nõutav;

192. toonitab, et kuna Hamas pani 7. oktoobril 2023 Iisraeli vastu toime kohutavad terrorirünnakud, teatas komisjon 9. oktoobril 2023, et on otsustanud Palestiinale antava liidu abi läbi vaadata; märgib, et 21. novembril 2023 lõpule viidud läbivaatamine näitas, et komisjon kohaldab piisavat eel- ja järelkontrolli ning olemas on kaitsemeetmete süsteem, mis toimib hästi, ning et seni ei ole leitud tõendeid selle kohta, et raha oleks kasutatud selleks mitte ette nähtud otstarbel; rõhutab, et Euroopa vahendid peavad minema ainult toetusesaajatele, kes jagavad õigusriigi, demokraatia ja inimõigustega seotud liidu väärtusi; tuletab sellega seoses meelde Euroopa Parlamendi 17. jaanuaril 2024 vastu võetud raportit 2023/2122(INI) ELi eelarvest rahastatavate valitsusväliste organisatsioonide läbipaistvuse ja vastutuse kohta, milles nõuti komisjoni kontrollimehhanismide tugevdamist ja ühtlustatud järelevalvesüsteemi väljatöötamist eesmärgiga jälgida liidu rahalisi vahendite liikumist kuni lõplike toetusesaajateni;

193. rõhutab, et liidu eelarvest tuleb ka edaspidi toetada rahu ja stabiilsuse tagamist Lähis-Ida piirkonnas, võidelda vaenu ja fundamentalismi vastu ning edendada inimõigusi; ootab komisjoni tehtava liidu vahendite kasutamise läbivaatamise tulemusi; rõhutab stabiilsuse ja kestliku arengu omavahelist seost, eelkõige ebastabiilsetes riikides ja piirkondades;

194. rõhutab, et liidu abiga ei tohiks mingil juhul otseselt ega kaudselt rahastada terrorismi, seega ei tohiks sellest toetada ühtegi Hamasiga seotud üksust ega muid terroriorganisatsioone; rõhutab, et liit peaks aitama Palestiina tsiviilelanikkonda ja edendama piirkonnas rahu; palub komisjonil hoida parlamenti kursis muutuste ja pingutustega, mida on tehtud Palestiina tsiviilelanike ja pagulaste otseseks toetamiseks ning selle takistamiseks, et terroristid suunaksid rahalisi vahendeid kõrvale;

195. tunneb muret usaldusväärsete teadete pärast, et terroriorganisatsioon Hamas võis liidu maksumaksjate raha või teiste rahastajate rahalisi vahendeid osaliselt kuritarvitada; rõhutab, et asjaomased liidu vahendid peaksid tooma kasu Palestiina tsiviilelanikkonnale ning pakkuma toitu, meditsiinitarbeid, eluaset ja põhitaristut kannatavale elanikkonnale, eelkõige lastele, naistele, eakatele ja puuetega inimestele; nõuab tungivalt, et komisjon mitmekesistaks Palestiina elanikkonnale toetuse ja humanitaarabi andmise kontekstis usaldusväärseid partnereid, nagu WHO, UNICEF või Punase Poolkuu eri organisatsioonid; on ka mures muude usaldusväärsete teadete pärast, et teatavad UNWRA töötajad võisid olla osalised Hamasi terroriorganisatsiooni terroriaktides või nendega seotud; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks UNRWA üle väliseksperte, Euroopa Kontrollikoja ja kogenud rahvusvaheliste partnerite, näiteks Global Affairs Canada või AusAidi poolt sõltumatu kontrolli;

196. väljendab sügavat muret mõne riigi hiljutise teate pärast UNRWA rahastamise peatamise kohta kuni uurimistulemuste selgumiseni; nõuab suuremat ja püsivat rahastamist, et tunnustada ameti olulist rolli humanitaarabi andmisel Gazas ning tagada elutähtsate teenuste katkematu osutamine haavatavale elanikkonnale Lähis-Idas; tuletab meelde Palestiina pagulastele Lähis-Idas antava humanitaarabi olulist rolli;

197. rõhutab hariduse tähtsust ja kriitilist vajadust mõista hukka kõik mõlema poole vaenukõne ja vägivaldse tegutsemise ilmingud ja need kaotada; rõhutab, et rahastamist ei tohiks peatada meelevaldselt ega ilma läbipaistvate ja sõltumatute tõenditeta väärkasutuse kohta;

198. tuletab meelde, et komisjoni poolt Georg Eckerti Instituudilt Palestiina õpikute kohta tellitud uuringu tulemustest nähtub keeruline olukord, sest õpikutes i) järgitakse UNESCO standardeid ja rahvusvahelises haridusarutelus esile tõstetud kriteeriumeid, sealhulgas pööratakse suurt tähelepanu inimõigustele, aga ii) Israeli ja Palestiina konfliktiga seoses antakse edasi vastupanu narratiivi ja iii) väljendatakse antagonismi Iisraeli suhtes; märgib, et liit ei rahasta Palestiina õpikuid ja nende eest ei vastuta ka UNRWA, kelle ülesanne on pakkuda kvaliteetset haridust, pannes rõhku inimõiguste kultuuri edendamisele, isegi keerulistel aegadel; rõhutab, et haridus ja õpilaste juurdepääs rahumeelsetele ja erapooletutele õpikutele on väga oluline; toonitab Euroopa Parlamendi seisukohta, et õpikute koostamisel liidu rahaliste vahenditega tuleb seada tingimuseks nende täielik vastavus UNESCO rahu ja sallivuse standarditele, nagu parlament juba otsustas oma 2023. aasta soovituses suhete kohta Palestiina omavalitsusega ning nagu parlament on korduvalt nõudnud oma viimastes resolutsioonides kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse väljavaadete kohta;

199. tuletab meelde liidu strateegiat tagada lastele kvaliteetne haridus kogu maailmas ja seda edendada, eriti kui selleks antakse konkreetset liidu rahalist toetust; mõistab hukka problemaatilise ja vaenuliku sisu, millega soodustatakse vägivalda, levitatakse antisemitismi ja õhutatakse vihkamist Palestiina kooliõpikutes, mille on koostanud liidu rahastatud ametnikud, samuti UNRWA töötajate välja töötatud ja koolides õpetamiseks kasutatavates täiendavates õppematerjalides; kinnitab seoses Hamasi põlastuslike terrorirünnakutega 7. oktoobril 2023, et vihkamisele suunatud haridusel on otsesed ja dramaatilised tagajärjed iisraellaste julgeolekule ning noorte palestiinlaste parema tuleviku väljavaadetele; nõuab seetõttu, et komisjon kontrolliks tähelepanelikult, et rahalisi vahendeid ei eraldataks ning need ei oleks otseselt või kaudselt seotud selliste õppematerjalide kasutamisega, ning et Palestiina omavalitsus muudaks kiiresti kogu õppekava, nagu on korduvalt nõutud liidu 2016., 2018., 2019., 2020. ja 2021. aasta üldeelarve täitmisele heakskiidu andmise otsustes; rõhutab, et liit annab Palestiina omavalitsusele hariduse valdkonnas rahalist toetust tingimusel, et järgitakse Palestiina riiklikku õppekava ja kasutatakse õpikuid ning õppematerjale, mis ei sisalda antisemiitlikku sisu ega vägivalla õhutamist ning tagavad kvaliteetse hariduse; kutsub sellega seoses komisjoni ja liikmesriike üles pakkuma eksperditeadmisi, jagama teadmisi, suuniseid ja tehnilist tuge, et anda Palestiina õpetajatele, koolitajatele ja ekspertidele võimalus anda täielikult UNESCO standarditele vastavat haridust;

200. rõhutab, et vastavalt naabruspoliitika ja laienemise voliniku vastustele 2021. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise raportile on palestiinlastele eraldatud arengueelarve naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ alusel aastatel 2021–2023 681 miljonit eurot, mis on mõeldud Palestiina omavalitsusele, UNRWA-le ning Jordani Läänekalda ja Gaza arenguprojektide jaoks; märgib, et umbes kolmandik rahalistest vahenditest läks projektidele Gazas ja kaks kolmandikku projektidele Jordani Läänekaldal; toonitab, et liit eraldas UNRWA-le 271 miljonit eurot sotsiaalteenuste osutamiseks Palestiina pagulastele ning lisaks aitas liit tasuda Palestiina omavalitsuse korduvaid kulusid, peamiselt riigiteenistujate palkasid ja pensione, raha ülekandmise programmi kaudu makstavaid sotsiaaltoetusi ja osa PEGASE mehhanismi kaudu Ida-Jeruusalemma haiglatesse suunamise kuludest;

201. on šokeeritud 7. oktoobri 2023. aasta terrorirünnakutest, mille käigus Hamas kasutas Iisraeli ja muudest rahvustest naiste, teismeliste ja tütarlaste vastu vägivalda, vägistamist ja muid seksuaalse piinamise vorme; rõhutab, et seda sihipärast naiste vastu suunatud seksuaalse vägivalla ja piinamise vormi pannakse sõja- ja terrorismikuriteona toime süstemaatiliselt; peab kahetsusväärseks, et Euroopa välisteenistus ja komisjon ei pööra konfliktidega seotud naistevastasele seksuaalsele vägivallale tähelepanu; nõuab, et loodaks mehhanism, mis võimaldaks tuvastada ohvrid ja neile tuge pakkuda, koguda tunnistusi, tuvastada toimepanijad ja võtta aegsasti meetmeid tagamaks, et sarnaseid olukordi tulevikus ei esineks; nõuab, et loodaks platvorm, mis tagaks ohvritele ja nende kannatustele nähtavuse; nõuab suuremat toetust sellistele üksustele nagu Iisraelis asuv Rape crisis Centres Association või sarnased üksused konfliktipiirkondades; rõhutab, et konfliktidega seotud seksuaalvägivalla ohvritele ja asjakohasele haridustegevusele tuleks eraldada täiendavaid liidu rahalisi vahendeid; märgib, et iga-aastastes tegevusaruannetes puuduvad andmed, kui palju on selliste ohvrite ja asjaomaste üksuste toetamiseks liidu vahendeid ette nähtud; soovitab komisjonil anda sellistele ohvritele ja asjaomastele üksustele antava liidu abi kohta selgemalt aru;

202. rõhutab, et kontrollikoja 2022. aasta aruandes tuuakse näide rahastamiskõlbmatutest kuludest, mis esitati ühe Palestiina projekti kohta, mis käsitleb loodusvarade säästvat kasutamist, et toetada Palestiina üleminekut keskkonnahoidlikule majandusele koos stiimulikomponendiga, mille eesmärk oli toetada VKEsid, andes neile tagastamatut toetust keskkonnahoidlikeks projektideks energiatõhususe, taastuvenergia ja saaste vähendamise valdkonnas; rõhutab, et 190 500 eurot kiideti heaks ja maksti välja ühele arenguagentuurile, kelle ülesanne oli jälgida, kuidas lõplik vahendite saaja projekti ellu viib, kuid projekt jäi ellu viimata ([17]);

203. on mures liidu rahastatud projektide hävitamise ja konfiskeerimise pärast Jordani Läänekaldal ning märgib, et 2022. aastal lammutas või konfiskeeris Iisrael 101 liidu või liikmesriikide rahastatud konstruktsiooni väärtusega 337 019 eurot, mis on suuruselt kolmas rahaline kahju alates 2016. aastast; tuletab meelde, et liidu institutsioonide, asjaomaste liikmesriikide ja muude rahastajate esindajad on mitmel korral taotlenud liidu rahastatud lammutatud, likvideeritud või konfiskeeritud varade tagastamist või hüvitamist; tuletab meelde, et nõukogu väljendas oma seisukohas kavatsust tagada, et kõigis Iisraeli ja liidu vahelistes kokkulepetes oleks ühemõtteliselt ja sõnaselgelt sätestatud, et Iisraeli poolt 1967. aastast okupeeritud territooriumide suhtes neid ei kohaldata, ning jätkata asundustes valmistatud toodete suhtes kohaldatava liidu õiguse ja kahepoolsete kokkulepete rakendamist;

204. märgib, et 2022. aastal maksis naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat Ukrainale kahepoolse abina 910,8 miljonit eurot, millest 698 miljonit eurot maksti eelarvetoetuse kaudu; märgib, et käimasolevate projektide raames muudeti peaaegu 200 miljoni euro sihtotstarvet, et jõuda abisaajateni, kuni humanitaarabi andvad partnerid said hakata oma abiprogramme ellu viima; märgib, et kuna Ukraina projektide piisavat järelevalvet on keeruline teha, esitati naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi 2022. aasta tegevusaruandes reservatsioon, ning et on võetud parandusmeetmeid, näiteks jälgitakse projektide rakendamisel tehtud edusamme dokumentide kontrolli, kauglahenduste ja teenuseosutaja kasutamise kaudu;

205. võtab teadmiseks Lääne-Balkani riikide majanduskasvu reformikava, mille kohta komisjon tegi ettepaneku, et veelgi toetada lähenemispüüdlusi piirkonnas; rõhutab vajadust suurema selguse järele seoses piirkonnale suunatud eri rahastamisvahendite kasutamisega, eelkõige IPA III, majandus- ja investeerimiskava ning majanduskasvu reformikava raames; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks piirkondlikule tasandile otsesema juurdepääsu liidu rahalistele vahenditele;

206. väljendab heameelt selle üle, et Ukraina rahastu sisaldab sätteid mõjusa kontrolli tagamiseks; tuletab meelde, et Euroopa Parlament kutsus 7. aprillil 2022 üles konfiskeerima Venemaa füüsilistele isikutele ja üksustele kuuluvaid varasid, mis on arestitud liidu piiravate meetmete tulemusena, et rahastada Ukraina ülesehitamist;

207. väljendab heameelt strateegia „Global Gateway“ üle, mis on liidu kooskõlastatud vastus ülemaailmsetele probleemidele ja milles on ühendatud avaliku ja erasektori investeeringud; märgib, et 2022. aasta oli strateegia „Global Gateway“ rakendamise esimene täisaasta; rõhutab, et strateegia „Global Gateway“ rakendamine eeldab suuremat läbipaistvust, vastutust ja korrapäraseid hindamisi ning Euroopa Parlamendi suuremat kaasatust seoses tema kui demokraatliku kontrolli teostaja rolliga;

208. väljendab heameelt selle üle, et OLAF allkirjastas 11. veebruaril 2021 halduskoostöö kokkuleppe Ukraina peaprokuratuuriga ja 2023. aasta märtsis halduskoostöö kokkuleppe Ukraina riikliku audititeenistusega; märgib, et Ukraina peaks peagi liituma ELi pettustevastase võitluse programmiga, ning väljendab heameelt selle üle, et OLAF toetab Ukraina ametiasutusi nende riiklikes pettusevastastes jõupingutustes ja strateegiates; väljendab heameelt selle üle, et Euroopa Prokuratuur allkirjastas 2023. aasta juulis Ukraina riikliku korruptsioonivastase võitluse bürooga töökorra, mille eesmärk on hõlbustada koostööd korruptsioonijuhtumite uurimisel, ning 2022. aasta märtsis töökorra Ukraina peaprokuratuuriga, et kaitsta tõhusa uurimise ja süüdistuste esitamise kaudu liidu ja Ukraina finantshuve;

([17]) https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_ET.pdf

Soovitused

209. palub komisjonil:

i) parandada rakendussüsteemi OPSYS puhul uue tarkvara kvaliteeti, stabiliseerida rakendust ja parandada erinevate OPSYSi moodulite vahelisi liideseid ning eraldada selle küpsuse/töökindluse suurendamiseks vajalikud vahendid;

ii) tagada ka edaspidi, et kõigis liidu rahasummasid hõlmavates lepingutes järgitakse täielikult kohaldatavaid liidu väärtusi ja liidu õigusakte, tagades ka aruandekohustuse täitmise, läbipaistvuse ja liidu vahendite kaitse; tagada, et ranged järelevalve- ning eel- ja järelkontrolli mehhanismid näeksid ette selle, et kõik liidu rahastatavates meetmetes osalevad isikud järgiksid üksnes liidu eesmärke ja viiksid ellu tegevusi, mis on liidu rahastamiseks heaks kiidetud, ning taotleksid vajaduse korral lammutatud, likvideeritud või konfiskeeritud liidu rahastatud varade tagastamist või kompenseerimist;

iii) tihendada suhtlust rahvusvaheliste organisatsioonidega, et anda kontrollikojale täieliku, piiramatu ja õigeaegse juurdepääsu dokumentidele, mis on vajalikud tema ülesannete täitmiseks vastavalt ELi toimimise lepingule, ning mitte ainult kirjutuskaitstud kujul;

iv) kehtestada ebastabiilsetes ja konfliktipiirkondades piisavad eel- ja järelkontrollimeetmed, et tagada liidu rahasummade kasutamise nõuetekohane kontroll ja võimalused liidu rahaliste vahendite tagasi nõudmiseks;

v) tagada kõigi Ukraina rahastust ja tulevasest Lääne-Balkani tagatisrahastust eraldatavate vahendite nõuetekohane, õigeaegne ja põhjalik auditeerimine, sealhulgas Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Kontrollikoja kaasamisega;

Euroopa avalik haldus

Inimressursid

210. märgib, et mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 7 „Euroopa avalik haldus“ programmide eelarve oli 11,6 miljardit eurot (5,9 % liidu eelarvest), mis hõlmab liidu institutsioonide ja asutuste kulutusi inimressurssidele ja pensionidele (ligikaudu 70 % kogukuludest), hoonetele, seadmetele, energiale, teabevahetusele ja infotehnoloogiale; märgib, et 58,6 % (6,7 miljardit eurot) kogusummast kulutab komisjon; märgib, et 31. detsembri 2022. aasta seisuga olid Euroopa Komisjoni lõplikud vastu võetud kulukohustuste assigneeringud 6 298,13 miljonit eurot (neist täideti 99,84 %, st 6 288,14 miljonit eurot) ning et lõplikud vastuvõetud maksete assigneeringud olid 6 298,22 miljonit eurot (neist täideti 94,66 %, st 5 961,72 miljonit eurot);

211. märgib, et kontrollikoda kontrollis 60 tehingust koosnevat valimit, mis hõlmas kõiki mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 7 kulutusi ning kõiki liidu institutsioone ja asutusi; märgib, et ühtlasi analüüsis kontrollikoda kõigi institutsioonide ja asutuste (teiste seas ka eelkõige halduskulude haldamise eest vastutavate komisjoni peadirektoraatide ja organite) iga-aastastes tegevusaruannetes kulutuste korrektsuse kohta esitatud teavet, mis on lisatud ka komisjoni iga-aastasesse haldus- ja tulemusaruandesse; märgib rahuloluga, et kontrollikoja hinnangul ei olnud mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 7 veamäär oluline, ning märgib, et komisjonile uusi soovitusi ei esitatud;

212. märgib, et komisjon võttis 2022. aasta aprillis vastu uue personalistrateegia, mille eesmärk oli tegeleda COVID-19 kriisi järel tekkinud vajadustega ning milles keskendutakse sellele, et komisjonist saaks atraktiivne töökoht, töötajate valimine ja töölevõtmine oleks kiirem ja paindlikum ning kõigi töötajate teenistuskäik oleks paindlik ja tasuv; märgib, et dokument sisaldab plaanitud muudatusi ja parandusi, mis tuleks järk-järgult ellu viia, ning et osa selle sisust tuleb kõigepealt töötajate esindajatega peetavas sotsiaaldialoogis läbi rääkida;

213. märgib, et komisjon on üha enam võtnud alalistele ametikohtadele tööle lepingulisi töötajaid või ajutisi teenistujaid, et täita kiiresti muutuvatest prioriteetidest tulenevaid uusi ülesandeid, et reageerida eri- või kiireloomulistele olukordadele ning isegi selleks, et kompenseerida geograafiliselt tasakaalustamata viisil töölevõtmist; tuletab meelde oma muret selle pärast, et institutsioonides läheb teadmisi kaduma ning see mõjub halvasti asjaomaste töötajate väljavaadetele ja töökohakindlusele; rõhutab, et lepinguliste töötajate või ajutiste teenistujate töölevõtmine ei ole kestlik lahendus sellele, et liidu konkurssidel kandideerijad on üha vähem ja nad ei jaotu geograafiliselt tasakaalustatult ning – mis kõige olulisem – liidu kui tööandja atraktiivsus väheneb, mis on ammu teada ja keeruline probleem;

214. märgib rahuloluga, et naiste osakaal juhtivatel ametikohtadel on alates parlamendikoosseisu ametiaja algusest märkimisväärselt suurenenud, mis väljendub selles, et 2023. aasta juulis oli naiste osakaal juhtivatel ametikohtadel kõrgema juhtkonna tasandil 45,2 % (alates ametiaja algusest peaaegu 9 protsendipunkti suurem) ja keskastme juhtide hulgas 47,5 % (6 protsendipunkti suurem);

215. tunnistab, et töölevõtmise tagamiseks võimalikult laialt geograafiliselt alalt tuleb alaesindatuse põhjustega hakata tegelema juba töölevõtmisprotsessi alguses; väljendab heameelt selle üle, et geograafilise tasakaalu parandamiseks komisjoni töötajate eri kategooriate vahel kohtus personalihalduse ja julgeoleku peadirektoraat kõigi liikmesriikide esindajatega, et arutada nende esindatust, ja vormistas lõplikult kõik ühised tegevuskavad, võttes arvesse iga liikmesriigi eripära, et alaesindatuse võimalike põhjustega ühiselt tegeleda;

216. võtab teadmiseks Luksemburgis töötamise atraktiivsuse suurendamise tegevuskava vastuvõtmise ja rakendamise; võtab teadmiseks komisjoni kaalutlused Luksemburgi paranduskoefitsiendi kehtestamise vastu praeguses etapis, mis sisalduvad aruandes, milles hinnatakse liidu ametnike töötasude ja pensionide ostujõu muutumist (COM(2022)0180); tuletab meelde oma korduvaid üleskutseid komisjonile leida võimalused Luksemburgi lähetatud töötajate ostujõu erinevuste (mis on peamiselt tingitud elukallidusest) järjest teravneva probleemi lahendamiseks;

217. tuletab meelde kontrollikoja auditit Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) tegevuse kohta ning tähelepanekuid selle tulemuslikkuse ja tõhususe kohta ([18]); märgib, et aastatel 2022–2023 võttis EPSO kasutusele kaugjälgimisega katsete tegemise, ning taunib asjaolu, et see süsteem vaadatakse nüüd üle, sest paljudel kandidaatidel on olnud arvukalt tehnilisi probleeme; peab kahetsusväärseks kandidaatidele põhjustatud ebamugavusi, väliskonkursside peatamisega kaasnenud otseseid eelarvekulusid ning komisjoni värbamistalituste lisapingutusi sobiva asendaja leidmiseks;

218. tuletab meelde kontrollikoja eriaruandes 13/2019 esitatud järeldust, et ELi institutsioonide ja organite töötajate ja liikmete ebaeetiline käitumine on vastuvõetamatu ning isegi kui see on vaid väidetav, tekitab see avalikkuses suurt huvi ning vähendab usaldust ELi vastu; peab kahetsusväärseks, et 2022. aastal teatas ajakirjandus kahest võimalikust huvide konflikti juhtumist, mis puudutasid liikuvuse ja transpordi peadirektoraadi kõrgete ametnike lähetusi ning naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi isevastutust; võtab teadmiseks, et komisjon rakendab eetikajuhtimise küsimustes tõhusat sisekontrollisüsteemi vastavalt kontrollikoja 2019. aasta aruandele ja Euroopa Ombudsmani otsusele pöördukse efekti uurimise kohta; juhib tähelepanu sellele, et ebaeetilisel käitumisel on asjaomasele institutsioonile ka eelarvekulu, ning kordab oma seisukohta ja ootusi liidu eetikaorgani suhtes;

219. võtab teadmiseks, et loodi ja seejärel täideti ELi VKEde saadiku ametikoht, mis on ajutise teenistuja eriametikoht palgaastmel AD 15; peab kahetsusväärseks, et mitmed meediaväljaanded teatasid, et edukas kandidaat nimetati lõpuks ametisse vaatamata asjaolule, et kahte ülejäänud alaesindatud liikmesriikidest pärit naiskandidaati peeti värbamisprotsessi käigus kõige kvalifitseeritumaks, mis paneb juhtkonna kahtlema, kas värbamisprotsessis võeti arvesse teeneid, soolist ja geograafilist tasakaalu; märgib murega, et edukas kandidaat on president von der Leyeni enda Saksamaa erakonna ametist lahkuv liige; kutsub komisjoni üles olukorda parandama, tühistades ametisse nimetamise ning algatades tõeliselt läbipaistva ja avatud protsessi ELi VKEde saadiku valimiseks;

Hooned ja haldus

220. märgib, et komisjoni uus keskne finantssüsteem SUMMA pidi tööle rakendatama 2023. aasta lõpuks ja oldi graafikus eesmärgiga võtta süsteem 2024. aasta alguses kasutusele; peab kahetsusväärseks, et uue raamatupidamissüsteemi rakendamise tähtaega pikendati ühe aasta võrra, sest rakendusprogrammide (jagatud eelarve täitmine, e-toetused, e-hanked, töötajatele tehtavad maksed) üheaegne ühendamine SUMMAga on osutunud oodatust keerukamaks; rõhutab murega, et programmile SUMMA kulus alates selle loomisest 2018. aasta alguses kuni 2022. aasta lõpuni ligikaudu 95 miljonit eurot ning et selle ajakava pikendamise tõttu on 2024. aastal vaja lisavahendeid, mille suurus on hinnanguliselt ligikaudu 7 miljonit eurot;

221. võtab teadmiseks komisjoni 5. aprilli 2022. aasta teatise komisjoni keskkonnasäästlikumaks muutmise kohta, milles seatakse eesmärgiks saavutada 2030. aastaks kliimaneutraalsus ja mis sisaldab tegevuskava selle kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks; märgib, et komisjon kavatseb need eesmärgid saavutada energiatõhusamate ja keskkonnahoidlikumate hoonete soetamisega, üleminekuga dünaamilistele koostööplatvormidele ja vähendades kontorite arvu, ning kordab oma hoiatust, et kõigis tulevastes sellealastes otsustes tuleks arvesse võtta töötajate heaolu ja rahulolu;

222. võtab teadmiseks meediakajastused Belgia valitsuse ja komisjoni vaheliste läbirääkimiste kohta kinnisvaratehingu üle, mille väärtus on ligi 1 miljard eurot, ning komisjoni kavatsuse üürida kontoriruume Brüsseli põhjaosas ja asjaomaste töötajate vastumeelsuse; rõhutab, et komisjoni kinnisvarapoliitikas toimuv ei tohiks komisjoni töötajate töötingimusi halvendada;

([18]) Euroopa Kontrollikoja eriaruanne 23/2020 „Euroopa Personalivaliku Amet: aeg on kohandada valikumenetlus muutuvatele värbamisvajadustele“.

223. tunneb muret selle pärast, et komisjon on keeldunud esitamast andmeid ühe ravimifirmaga peetud arutelude kohta, ning peab kahetsusväärseks, et komisjoni presidendi ja ravimifirmade vahel COVID-19 vaktsiinide ostmise kohta vahetatud tekstisõnumid ei ole läbipaistvad; võtab teadmiseks Euroopa Ombudsmani otsuse seotud juhtumi 1316/2021/MIG kohta, milles leitakse, et tekstisõnumite dokumentide registrisse kandmata jätmine kujutab endast haldusomavoli, ning on mures, et komisjon ei ole järginud soovitust teha asjaomaste tekstisõnumite uus otsing; märgib, et komisjon ei ole seni teinud Euroopa Parlamendi liikmetele kättesaadavaks allkirjastatud lepingute redigeerimata versioone; tuletab meelde Euroopa Parlamendi 13. juuli 2023. aasta resolutsiooni üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele – 2019.–2021. aasta aruanne;

Euroopa koolid

224. märgib rahuloluga, et aastaaruande kohaselt, mille kontrollikoda koostas Euroopa koolide 2022. aasta raamatupidamise aastaaruande kohta, ta Euroopa koolide 2022. aasta lõplikus konsolideeritud raamatupidamisaruandes olulisi vigu ei leidnud; väljendab heameelt selle üle, et kontrollikoda tõi esile, et lõpliku individuaalse ja konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kvaliteet on võrreldes eelmiste aastatega veel rohkem paranenud;

225. märgib murega, et nii kontrollikoda kui ka välisaudiitor leidsid ebaolulisi vigu, mis olid peamiselt seotud töösuhtejärgsete hüvitiste eraldiste arvutamisega, ning et välisaudiitori auditiarvamused ei olnud peasekretäri kantselei (edaspidi „keskkantselei“) sõlmitud raamlepinguga kooskõlas;

226. märgib, et kuigi kontrollikoda kiitis keskkantseleid töölevõtmis- ja hankemenetluste parandamise eest, leidis ta seitsmest kontrollitud koolist kahe (Frankfurt ja Luxembourg I) puhul nendes menetlustes puudusi; märgib murega, et kontrollikoda täheldas taas puudusi nii keskkantselei kui ka nende kahe kooli maksemenetlustes, mida kontrolliti;

227. tuletab meelde, et oma 12. septembri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa koolide süsteemi olukorra, probleemide ja väljavaadete kohta ([19]) rõhutas parlament, et Euroopa koolide süsteemis on praegusel õpetajate värbamise süsteemil tõsiseid puudujääke, mille tulemuseks on mittevastavus kohalike vajaduste ja liikmesriikide lähetatud tegelike töötajate vahel, probleemid iga-aastaste värbamiskavadega, raskused kvalifitseeritud õpetajate ja töötajate leidmisel, kohalikult tööle võetud õpetajate ja muude haridustöötajate ebakindlad töötingimused ning probleemid järjepideva professionaalse arenguga;

Soovitused

228. kutsub komisjoni üles:

i) võtma uue personalistrateegia rakendamisel võrdsel alusel arvesse kontoriruumide mõistlikku kasutamist ning töötajate tervist ja heaolu, eelkõige seoses puuetega inimestega, ning kaasama töötingimuste muutmisse töötajate esindajaid;

ii) olema laiemas töötajate arvu, töökoormuse ja töötajate heaolu kontekstis valvas läbipõlemisjuhtumite ennetamisel, tuvastamisel ja korrektsel haldamisel;

iii) tugevdama meetmeid, millega toetatakse juhtival ametikohal töötavaid naisi, et nii komisjonis kui ka liidu ametites oleks keskastme ja kõrgema juhtkonna ametikohtadele kandideerivate hea kvalifikatsiooniga naiste arv suurem;

iv) jätkama tööd, et parandada kõigil tasanditel oma töötajate seas geograafilist tasakaalu, täites samal ajal personalieeskirjades kandidaatide pädevuse ja teenete kohta sätestatud nõudeid;

v) tegelema viivitamata ja tõhusalt Luksemburgis töötavate ja seal elavate töötajate probleemidega;

vi) tegema EPSO IT-suutlikkuse ja ressursside suurendamiseks vajalikke investeeringuid, et olla tõhusam ja tulemuslikum ning eelkõige tagada tulevastes valikuprotsessides katsete tegemiseks optimaalsed tingimused; ning

vii) tagama, et SUMMA kasutuselevõtuks valmistumisel rakendataks paremat ja rangemat riskijuhtimismeetodit, ning vältima oluliste ajutiste häirete ohtu, kuni uus raamatupidamissüsteem on täielikult toimiv;

viii) järgima ombudsmani soovitust juhtumi 1316/2021/MIG kohta ning tagama, et tema sisesuunised dokumentide registreerimise kohta on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1049/2001 ([20]);

([19]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0306.

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele, (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43).

229. kutsub komisjoni ühtlasi üles jätkuvalt toetama Euroopa koole, et

i) viia kontrollikoja aruandes Euroopa koolide 2022. aasta raamatupidamisaruande kohta esitatud soovitused viivitamata ellu ja hoida eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni edusammudega kursis;

ii) kiiresti lahendada pideva õpetajate nappuse probleem ning tagada kõigile stabiilne ja õiglane töösuhe, säilitades töötajaid ja vähendades voolavust, vältides niimoodi ka ajude äravoolu; ning

iii) analüüsida sõltumatu esimehe juhtimisel põhjalikult juhtimis- ja haldamisstruktuure kogu Euroopa koolide süsteemis ning kaasata komisjoni hariduse, noorte, spordi ja kultuuri peadirektoraati;

II PEATÜKK

Taaste- ja vastupidavusrahastu

Üldised märkused

230. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia puhkemine 2020. aastal muutis järsult liidu majanduslikke ja sotsiaalseid väljavaateid ning viis ühiste pingutusteni käivitada Euroopa taastepakett, mis koosneb 2021.–2027. aasta finantsraamistikust ja taasterahastust „NextGenerationEU“, mille nurgakivi on taaste- ja vastupidavusrahastu; tuletab meelde, et taaste- ja vastupidavusrahastu eesmärk on anda liikmesriikidele rahalist toetust, et leevendada COVID-19 pandeemia ränka majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning muuta Euroopa riikide majandus ja ühiskond kestlikumaks, vastupidavamaks ja kaasavamaks, samuti suurendada riikide valmisolekut rohe- ja digipöörde probleemide lahendamiseks ja võimaluste kasutamiseks; tuletab meelde, et taaste- ja vastupidavusrahastu on uuenduslik ja ajutine tulemuslikkusel põhinev vahend, mis tähendab, et maksed on seotud vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmisega, mille puhul võetakse arvesse edusamme, mida on tehtud nõukogu rakendusotsuses sisalduvates riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades ette nähtud reformides ja investeeringutes;

231. märgib, et 2022. aasta lõpuks võeti vastu kõik 27 taaste- ja vastupidavuskava, mille kohaselt eraldatakse 2026. aastaks toetustena 335,1 miljardit eurot ja laenudena 165,3 miljardit eurot, mis makstakse välja 2 557 meetme (millest ligikaudu kolmandik on seotud reformide ja kaks kolmandikku investeeringutega) ning nendega seotud 6 237 vahe-eesmärgi ja sihi täitmise korral; märgib, et 2022. aastal maksis komisjon koos eelmaksetega välja kokku 74,4 miljardit eurot (47,2 miljardit eurot toetustena ja 27,2 miljardit eurot laenudena);

232. märgib, et 2022. aasta mais käivitati kava „REPowerEU“, mille eesmärk on aidata liidul vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest energia säästmise, puhta energia tootmise ja energiavarustuse mitmekesistamise kaudu, mis on kooskõlas rohepöördega; märgib, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusesse (EL) 2021/241 ([21]) (edaspidi „taaste- ja vastupidavusrahastu määrus“) kava „REPowerEU“ käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/435 ([22]) tehtud muudatustega lisati taaste- ja vastupidavusrahastule täiendavaid rahalisi vahendeid ja prioriteete; märgib, et kõik 27 liikmesriiki on esitanud muudetud taaste- ja vastupidavuskavad, et lisada REPowerEU peatükid, taotleda täiendavat laenutoetust, teha pärast maksimaalse rahalise toetuse ajakohastamist kohandusi või teha objektiivsete asjaolude tõttu muudatusi, nagu taaste- ja vastupidavusrahastu määrus võimaldab; märgib, et taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamisel kohaldatakse samu hindamiskriteeriume nagu algsete kavade suhtes, kuid lisanduvad REPowerEU peatükkide suhtes kohaldatavad erinõuded;

233. tuletab meelde, et taasterahastu „NextGenerationEU“ raames on komisjonil võimalik liidu võlakirjade emiteerimise kaudu koguda 2021. aasta keskpaigast 2026. aastani kuni 806,9 miljardit eurot; märgib, et 2022. aasta juunis kuulutas komisjon välja rahastamiskava ajavahemikuks juunist kuni 2022. aasta detsembrini ja kogus taasterahastu „NextGenerationEU“ pikaajaliseks rahastamiseks veel 50 miljardit eurot, mida täiendasid lühiajalised ELi riigivõlakirjade emissioonid, mille tulemusel on taasterahastu „NextGenerationEU“ lunastamata võlakirjade kogusumma 171 miljardit eurot, millest 36,5 miljardit eurot saadi rohevõlakirjade emiteerimisest; märgib, et see võlg koosneb laenusummadest, mille tähtaeg varieerub ühest aastast rohkem kui 25 aastani; märgib, et taasterahastu „NextGenerationEU“ võla tagasimaksmine algab alles pärast 2028. aastat;

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

234. võtab teadmiseks komisjoni püüdlused taaste- ja vastupidavusrahastule finantsturgudelt rahalisi vahendeid hankida; märgib, et 2020. aastal nähti mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027 ette 14,9 miljardit eurot, et katta taasterahastu „NextGenerationEU“ tagastamatu toetuse intressimaksed; on mures kõrgemate intressimäärade mõju pärast liidu eelarve ostujõule, sest kümneaastaste ELi võlakirjade intressimäärad tõusid 2021. aasta 0,09 %-lt 2023. aastal 3,2 %-le; märgib, et AAA reitinguga komisjoni laenukasutuse kulud on suuremad kui mõnel madalama reitinguga liikmesriigil; märgib, et laenusummad tuleb tagasi maksta ja laenuvõtmistegevust on vaja mitte ainult uute vahendite hankimiseks, vaid ka olemasoleva võla asendamiseks; on mures intressimäärade tõusu pärast, eelkõige 2022. aastal, ning sellest tulenevate võlgade ja ebakindla laenude tagasimaksmise suutlikkuse pärast, võttes arvesse suurt rahasummat, mille ulatuses võtab komisjon laenu taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamiseks; märgib siiski, et võlg on praegu 90 miljardit eurot vähem kui algselt prognoositud; võtab teadmiseks komisjoni pikaajalise võla tagasimaksmise kava ning kutsub komisjoni üles seda korrapäraselt ajakohastama ja teavitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni kõigist uutest riskidest, mis võivad selle rakendamist mõjutada; võtab teadmiseks komisjoni avalduse, et liit kavatseb oma kohustused võlakirjaomanike vastu igal juhul täita, ning komisjoni ettepaneku mitmeaastase finantsraamistiku tehniliseks muutmiseks, et taasterahastu laenukasutuse kulude käsitlemist eelarves optimeerida; märgib, et teave ELi võla ja kavandatud tagasimaksete kohta on osa taasterahastu dialoogi raames toimuvast korrapärasest aruandlusest; nõuab, et komisjon annaks Euroopa Parlamendile jätkuvalt rohkem teavet selle kohta, kuidas tagasimaksed tehakse ja millistelt institutsioonidelt vahendeid laenatakse; rõhutab, et see võlg koormab ELi eelarvet;

235. väljendab heameelt komisjoni hinnangu üle, et taasterahastu „NextGenerationEU“ rohevõlakirjadest rahastatavate mõõdetavate vahe-eesmärkide ja sihtide täielik rakendamine kuni 2026. aasta lõpuni, mis vastab 57 %-le taasterahastu „NextGenerationEU“ rohevõlakirjade rahastamiskõlblikest kuludest, võib vähendada kasvuhoonegaaside heidet 44 miljoni tonni CO_2 võrra aastas, mis vastab 1,2 %-le liidu kasvuhoonegaaside koguheitest 2022. aastal, ning nõuab selle nõuetekohast rakendamist; rõhutab lisaks, kui oluline on, et taaste- ja vastupidavuskavade raames tehtavad reformid ja investeeringud vastaksid määruses sätestatud kliimaeesmärkidele ja järgiksid põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“;

Kontrollikoja tähelepanekud

236. märgib, et kontrollikoda esitas taaste- ja vastupidavusrahastu kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta märkustega arvamuse; tunneb muret selle pärast, et kontrollikoda jõudis järeldusele, et 2022. aastal tehtud 13-st taaste- ja vastupidavusrahastu maksest mõjutasid 11 makset kvantitatiivsed leiud ja et neist maksetest kuus olid olulisel määral vigadest mõjutatud; märgib, et kontrollikoja hinnangul on 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes heaks kiidetud taaste- ja vastupidavusrahastu kulud kõigis olulistes aspektides, välja arvatud kõnealused küsimused, seaduslikud ja korrektsed; märgib, et taaste- ja vastupidavusrahastu kulumudeli olemus tugineb komisjoni hinnangutele ja seega ei esita kontrollikoda veamäära, vaid tema hinnangul jääb tema leidude minimaalne finantsmõju olulisuse piirmäärast allapoole, kuid selle lähedale;

237. märgib, et kontrollikoda auditeeris 2022. aasta toetustega seotud maksetaotlustes sisaldunud 274 vahe-eesmärgist 244 ja kõiki 37 sihti; peab kahetsusväärseks, et kontrollikoda on seisukohal, et neist 15 (alla 5 % koguarvust) mõjutasid korrektsusega seotud probleemid; märgib, et kontrollikoda on seisukohal, et kaheksa maksega seotud kaheksa vahe-eesmärgi ja sihi puhul ei olnud nõuded rahuldavalt täidetud ja et komisjon oli teinud vastavad maksed; märgib, et kontrollikoja järeldused põhinevad ulatuslikul audititööl, ja et komisjon vaidlustab kontrollikoja tõlgenduse nõukogu kehtestatud õiguslike nõuete kohta, või kvalitatiivsetel otsustel, mis erinevad komisjoni omadest; märgib, et kõiki taaste- ja vastupidavusrahastu makseid tuleb hinnata komisjoni poolt teada antud ja kohaldatava raamistiku alusel ning komisjon peab võtma iga makse puhul arvesse ka majandus- ja rahanduskomitee arvamust ning komiteemenetluse raames liikmesriikide ekspertide tehtavat kontrolli;

238. märgib, et kontrollikoda on tuvastanud kaks enne rahastamiskõlblikkuse perioodi alustatud projekti jätkamise juhtumit ja eesmärgid, mis asendasid korduvaid riiklikke eelarvekulusid; on mures selliste olukordade pärast, kuigi see järeldus ei ole kooskõlas kontrollikoja enda seisukohaga, et korduvad meetmed viitavad kululiikidele, nagu valitsusasutuste personali- ja tegevuskulud; tuletab meelde, et taaste- ja vastupidavusrahastut ei tohi kasutada korduvate eelarvekulude rahastamiseks, ning nõuab asjakohaste meetmete võtmist, sealhulgas osaliste tagasimaksete tegemist, kui komisjon on sellised juhtumid tuvastanud;

239. tuletab meelde kontrollikoja eriaruandes nr 21/2022 ja 2021. aasta aruandes esitatud tähelepanekut, et vahe-eesmärgid ja sihid ei ole sageli selged ja need ei ole hästi määratletud ning et kontrollikoda teeb oma 2022. aasta aruandes sama tähelepaneku; kutsub komisjoni üles kasutama saadud kogemusi tulevaste tulemuspõhiste vahendite kavandamisel;

240. on mures eriaruandes nr 26/2023 esitatud kontrollikoja leidude pärast, et vahe-eesmärgid ja sihid on liikmesriigiti erinevad, ning on seisukohal, et see on veel üks näide sellest, kuidas komisjon ei kohtle liikmesriike võrdselt; märgib, et komisjon kinnitas erinevusi ja püüab rakendamisetapis edendada võrdset kohtlemist; on seisukohal, et liikmesriike tuleks vaikimisi kohelda võrdselt, ning peab kahetsusväärseks, et taaste- ja vastupidavuskavade üle peetavatel läbirääkimistel ei ole see nii olnud; rõhutab, et vahe-eesmärkide ja sihtide saavutamise hindamisel tuleks tagada võrdne kohtlemine;

241. märgib murega, et kontrollikoda on seisukohal, et 2022. aastal toimus topeltrahastamine, kuigi asjaomase meetmega taaste- ja vastupidavusrahastu raames kulusid ei kaasne; võtab teadmiseks komisjoni tähelepaneku, et taaste- ja vastupidavusrahastu määruse kohaselt on topeltrahastamine sõnaselgelt seotud kuludega ja seega ei saa topeltrahastamist olla, kui liikmesriik ei ole oma riiklikus kavas ühtegi kuluprognoosi esitanud; märgib, et komisjon rõhutab, et rahalise kuluta reformid ei suurenda rahastamispaketti, kuid on siiski olulised kriteeriumid komisjoni positiivse hinnangu andmiseks taaste- ja vastupidavuskavadele ning nende täielikuks rakendamiseks asjaomaste maksete puhul;

242. märgib, et kontrollikoda tuvastas ka mitu juhtumit, kus vahe-eesmärgid ja sihid ei olnud sõnastatud piisavalt nõudlikult, ja probleeme, mis olid seotud liikmesriikide poolt liidu vahendite haldaja kinnitustesse kantud teabe usaldusväärsusega; märgib, et komisjon nõustub vahe-eesmärke ja sihte läbi vaatama, tingimusel et nõukogu rakendusotsuse elementide muutmine on õiguslikult põhjendatud, nimelt et liikmesriik esitab muudetud kava ja õigusliku aluse kohaselt on muudatused õigustatud;

243. rõhutab, et 2022. aasta lõpu seisuga oli komisjon teatanud OLAFile kuuest võimalikust õigusnormide rikkumisest, mis tuvastati seoses taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate meetmetega järelauditite käigus või avatud allikate abil; peab tervitatavaks, et 2022. aastal levitas OLAF taaste- ja vastupidavusrahastu riskiraamistikku ning korraldas komisjoni talitustele, ametitele ja muudele välispartneritele, sealhulgas liikmesriikide ametiasutustele, üle 50 pettusealase teadlikkuse koolituse;

244. rõhutab, et liidu finantshuvide kaitse on esmatähtis ning et täpsem rakendamine ja tulemuslikkuse järelevalve aitavad pettusi varajases etapis ennetada ja vähendada; rõhutab, et eelkõige õigusriigi ja korruptsioonivastase võitluse vahe-eesmärgid ja sihid on olulised korrumpeerunud isikute, organisatsioonide, valitsuste või kuritegelike süsteemide tegevuse takistamisel; kutsub komisjoni üles jälgima tähelepanelikult õigusriigi ja korruptsioonivastase võitluse vahe-eesmärkide ja sihtide saavutamist ning andma aru võimalikust muutmisest;

245. väljendab muret kontrollikoja leiu pärast, et taaste- ja vastupidavusrahastu kuludega seotud pettustest teatamisel puudub standardne lähenemisviis ning liikmesriikidevaheline tihe koordineerimine ja koostöö; väljendab heameelt selle üle, et komisjon on rikkumisjuhtumite haldamise süsteemi juba kohandanud, et pädevad riiklikud asutused saaksid seda taaste- ja vastupidavusrahastu puhul kasutada; julgustab komisjoni, Euroopa Prokuratuuri ja muid asjaomaseid liidu ja liikmesriikide tasandi üksusi tegema struktureeritud koostööd, et teha vastavalt oma pädevusele kindlaks liidu finantshuve kahjustavate pettuste ja kuritegude juhtumid ja võimalikud mustrid ning neist teatada, et maksumaksjate raha paremini kaitsta; palub liikmesriikidel tugevdada oma suutlikkust avastada kuritegusid selles valdkonnas;

246. väljendab heameelt pingutuste üle, mida kontrollikoda teeb seoses taaste- ja vastupidavusrahastut puudutava süstemaatilise ja põhjaliku audititööga, mille keskmes on liidu finantshuvide kaitse ja mille tulemusel on rahastu asjakohaste aspektide kohta olemas põhjalik analüüs ja rahastu rakendamise kohta väärtuslik teave; märgib rahuloluga, et komisjon on kontrollikoja soovitustega üldiselt nõus ja kohaldab neid, ning tunnistab, et paljud kontrollikoja tuvastatud probleemid on seotud taaste- ja vastupidavusrahastu õigusliku alusega; on seisukohal, et kontrollikoja soovitused, mis tulenevad tema audititööst taaste- ja vastupidavusrahastu kohta, on kaasseadusandjate jaoks liidu tulevaste tulemuspõhiste rahastamisvahendite puhul eriti tähtsad;

247. rõhutab asjaolu, et taaste- ja vastupidavusrahastu loodi liidu ühise vahendina, et leevendada COVID-19 pandeemia ränka majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning muuta Euroopa riikide majandus ja ühiskond kestlikumaks, vastupidavamaks ja kaasavamaks, samuti suurendada riikide valmisolekut rohe- ja digipöörde probleemide lahendamiseks ja võimaluste kasutamiseks, mistõttu ei saa selle rahalisi vahendeid mõista liikmesriikide eelarvevahenditena; rõhutab kontrollikoja ja komisjoni otsustavat rolli nende ennetavates eel- ja järelkontrollides, et tagada vahendite tõhus kasutamine ning vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldav saavutamine;

Audit ja kontroll

248. toonitab, et kontrolliraamistik on kohandatud taaste- ja vastupidavusrahastu ainulaadse olemusega ja põhineb kaht liiki kontrollidel, s.o i) komisjoni kontrollidel, mille eesmärk on anda kulukohustuste ja maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta piisav kinnitus, tuginedes vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldavale saavutamisele, nagu on sätestatud taaste- ja vastupidavuskavasid heakskiitvates nõukogu rakendusotsustes, ning ii) liikmesriikide kontrollidel, mille eesmärk on tagada liidu finantshuvide piisav kaitse, nagu on sätestatud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artiklis 22;

249. märgib, et komisjon tutvustas kontrollikoja soovitustele ja saadud kogemustele tuginedes oma metoodikat i) vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmise hindamiseks, ii) vahe-eesmärgi või sihi täitmata jätmise korral peatatavate summade arvutamiseks ning iii) tegelemiseks võimalike olukordadega, kus liikmesriik on muutnud meetmeid, mis on seotud vahe-eesmärkide ja sihtidega, mille täitmise hindas komisjon algselt rahuldavaks;

250. märgib, et vahe-eesmärkide ja sihtide hindamise raamistikus puuduvad selgitused, sealhulgas põhjused, miks rakenduskokkuleppes esitatud kontrollimehhanismi ei tohiks hindamisel arvesse võtta; märgib, et asjaomaste vahe-eesmärkide ja sihtide „rahuldav täitmine“ on määratletud mõistetega, mis ei ole selgelt määratletud ja mis sisaldavad kaalutlusõigusel põhinevaid elemente, nagu „nõudest minimaalne kõrvalekaldumine“ või „proportsionaalsed viivitused“, ning et osalise makse kindlaksmääramise metoodika ei selgita koefitsientidena valitud väärtusi; palub anda lisaselgitusi;

251. väljendab muret selle pärast, et komisjon sõltub liikmesriikide esitatud teabest, ning soovitab aktiivsemat teabevahetust, et teha ennetavalt kindlaks vahe-eesmärkide ja sihtide võimalik muutmine; väljendab heameelt selle üle, et komisjon nõustub soovitusega vaadata oma järelauditimenetlused läbi, et kontrollida, kas pärast makse tegemist võib olla vahe-eesmärkide ja sihtidega seotud meetmeid muudetud, kuid peab kahetsusväärseks, et komisjon ei näe ette järelevalvet pärast 2026. aastat võimaliku muutmise üle; on eriti mures selle pärast, et taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei ole ühtegi õigussätet, mis käsitleks vahe-eesmärkide ja sihtide muutmist pärast taaste- ja vastupidavusrahastust tehtavate maksete viimast tähtaega, ning et sellest tulenevalt ei taga komisjoni metoodika õigusselgust juhul, kui vahe-eesmärke ja sihte muudetakse pärast taaste- ja vastupidavusrahastu rakendusperioodi, kui kõik maksed on tehtud, eriti arvestades, et mõned taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvad olulised vahe-eesmärgid ja sihid täidetakse tõenäoliselt taaste- ja vastupidavusrahastu kestuse viimases osas;

252. märgib, et 12 riiklikku taaste- ja vastupidavuskava sisaldavad oma vahe-eesmärkides ja sihtides õigusriigi põhimõtet või korruptsioonivastaseid reforme; märgib hiljutist juhtumit, kus ühes liikmesriigis oli tegemist õigusriigi põhimõttega seotud kahe vahe-eesmärgi võimaliku muutmisega; rõhutab, et komisjon peab pöörama rohkem tähelepanu vahe-eesmärkide ja sihtide võimalikule muutmisele õigusriigi valdkonnas, kuna need on valitsuse meelevaldsete otsuste suhtes eriti haavatavad;

253. märgib, et komisjon kontrollis liikmesriikide kontrollisüsteemide piisavust taaste- ja vastupidavuskavadele positiivse hinnangu andmise eeltingimusena; märgib, et omakorda lisati täiendavad kontrollialased vahe-eesmärgid, mis olid eeltingimuseks esimestele maksetele 16 liikmesriigi taaste- ja vastupidavuskavades, kus need lüngad või puudujäägid nõudsid lisameetmeid, tagamaks, et liidu finantshuvide kaitsmiseks on süsteemid täielikult asjakohased; on mures kontrollikoja tähelepaneku pärast, et liikmesriikide kontrollisüsteemides esineb püsivaid puudusi, mis seavad ohtu taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamise usaldusväärse finantsjuhtimise, ning nõuab tungivalt, et komisjon ja riiklikud asutused tegeleksid nendega kiiresti; väljendab heameelt selle üle, et kontrollikoda ei tõstatanud seoses nende 2022. aastal hinnatud rahuldava täitmisega ühtegi probleemi; võtab teadmiseks probleemid, mis olid seotud liikmesriikide poolt liidu vahendite haldaja kinnitustesse kantud teabe usaldusväärsusega, mis seab kahtluse alla võimaluse neile vahe-eesmärkide ja sihtide hindamisel tugineda; märgib, et komisjon tegi 2022. aastal 16 süsteemiauditit ja 2023. aastal 14 süsteemiauditit, sealhulgas selle kohta, kas nende puhul kontrollitakse vastavust liidu ja liikmesriikide nõuetele, nii et kõigi liikmesriikide kontrollisüsteeme on 2023. aasta lõpuks auditeeritud vähemalt üks kord; mõistab, et taaste- ja vastupidavusrahastu määrus paneb liikmesriikidele põhivastutuse liikmesriigi ja liidu õiguse järgimise tagamise eest, kuid on mures kontrollikoja tähelepaneku pärast seoses nõuetele vastavusega esinevate kindluse ja vastutusalaste lünkadega, sest komisjon ei ole teinud taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavate investeerimisprojektide vastavusauditeid; nõuab taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 22 piisavat ja võrdset kohaldamist kõigi liikmesriikide suhtes ning tuletab meelde, et liikmesriigi kontrollisüsteemiga seotud vahe-eesmärkide ja sihtide mittetäitmine võib kaasa tuua kogu osamakse ja kõigi tulevaste osamaksete peatamise;

254. tuletab meelde, et nõukogu määruses (EL) 2017/1939 ([23]) (edaspidi „EPPO määrus“) on sätestatud, et Euroopa Prokuratuur on pädev menetlema kuritegusid, millega kahjustatakse liidu finantshuve, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2017/1371, tehes seda Euroopa Prokuratuuri määruses ja eelkõige selle IV peatükis sätestatud tingimustel;

255. väljendab muret juhtumite pärast, millest Euroopa Prokuratuurile teatati pärast taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise esimest aastat, nimelt 15 aktiivset juhtumit, millest teatati Euroopa Prokuratuuri 2022. aasta aruandes; kutsub komisjoni üles tegema koostööd OLAFi ja Euroopa Prokuratuuriga, et teha kindlaks taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud pettuse, korruptsiooni ja rahapesu mustrid, ning kutsub komisjoni üles sellistes olukordades tegutsema; kutsub komisjoni üles tegema järeldusi nende liikmesriikide kohta, kus esineb liiga palju pettusejuhtumeid;

256. märgib murega, et Euroopa Prokuratuuri vastutus taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditega seotud kuritegude uurimisel seatakse kahtluse alla ühes liikmesriigis üheksal juhtumi puhul; märgib, et Euroopa Kohtult küsiti eelotsuse küsimuse kaudu arvamust ühes neist juhtumitest;

([23]) Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

Rakendamine ja mõju

257. märgib, et 366 vahe-eesmärgi ja sihi (328 vahe-eesmärki ja 38 sihti) rahuldava täitmise tõttu tegi komisjon 2022. aastal 11 liikmesriigile 13 makset kogusummas 72,2 miljardit eurot; märgib, et teise rakendamisaruande avaldamise kuupäeva seisuga 2023. aasta septembris oli komisjon saanud 20 liikmesriigilt 32 maksetaotlust ja välja maksnud kokku 153,4 miljardit eurot (106,3 miljardit eurot toetustena ja 47,1 miljardit eurot laenudena);

258. märgib, et komisjon on teatanud, et vahe-eesmärkide ja sihtide saavutamine kulgeb üldjoontes kavakohaselt ning pärast taaste- ja vastupidavusrahastu esimest tegevusaastat keskenduti rohkem vajalikele reformidele, et luua raamistik, et järgnevatel investeerimisprojektidel oleks suurem mõju; märgib, et komisjon on teada andnud viivitustest maksete soovitusliku ajakava järgimisel, mis on tingitud taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamise protsessist kava „REPowerEU“ kontekstis ja liikmesriikide ees seisvatest rakendamisprobleemidest, nagu haldussuutlikkuse probleemid, investeeringute kitsaskohad ja Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tagajärjed, sealhulgas energiakriis, ootamatud hinnašokid, teatavate materjalide nappus ja kiire inflatsioon;

259. märgib, et suurte taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite ning ühtekuuluvusvahendite samaaegne ülekandmine võib liikmesriike halduslikult üle koormata, mis lükkab rakendamist edasi ja võib ohustada läbipaistvust; märgib taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahelise topeltrahastamise ohtu ning julgustab komisjoni aktiivselt kontrollima, sealhulgas asjakohaseid andmebaase, ja teavitama liikmesriike nende haldussuutlikkusest, et topeltrahastamist vältida;

260. märgib, et mitu liikmesriiki on teinud ettepaneku kasutada taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid EIP ja teiste riiklike investeerimispankade rakendatavate rahastamisvahendite kaudu, et teatavatel tingimustel stimuleerida erainvesteeringuid; on mures nende vahendite võimaliku kasutamise pärast eesmärgiga pikendada taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite kasutamist ka pärast 2026. aastat; tuletab meelde, et taaste- ja vastupidavusrahastu on kriisivahend ja et rahastamist tuleks rakendada selle kestuse jooksul;

261. märgib, et komisjon toetab kõiki liikmesriike nende kavade rakendamise ja läbivaatamise kiirendamisel, sealhulgas tehnilise toe instrumendi kaudu; rõhutab, kui oluline on komisjoni ennetav roll liikmesriikide toetamisel, et parimal viisil vältida viivitusi ja alarakendamise probleemi ning tagada, et liikmesriigid kaitsevad liidu finantshuve ja et ELi maksumaksjate raha kulutatakse nõuetekohaselt; juhib tähelepanu sellele, et eelkõige tuleks piisavalt vahendeid eraldada tõsiste rikkumiste ja topeltrahastamise vastu võitlemisele ning see peaks saama piisavalt tähelepanu; märgib, et eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutava institutsiooni tähelepanu on juhitud murele liikmesriikide haldussuutlikkuse pärast rahaliste vahendite kasutamisel ja kvaliteetsete projektide rakendamisel, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu perioodi lõpus;

262. on mures selle pärast, et komisjoni taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabeli kohaselt ei olnud kolm liikmesriiki komisjonile 2023. aasta detsembri lõpuks ühtegi maksetaotlust veel esitanud; nõuab taaste- ja vastupidavuskavade kiiret rakendamist, sealhulgas komisjoni hinnangut takistuste ja tulemuste kohta; tunneb muret selle pärast, et kui seda kiiresti ei leevendata, võib alakasutamine põhjustada maksekriisi;

263. heidab ette, et vastupidiselt rahastu peamistele eesmärkidele ei ole „vastupidavuse“ määratlus tulevasteks kriisiolukordadeks valmisoleku parandamiseks piisav; märgib, et vahe-eesmärkide ja sihtide rõhutamisel pannakse vastupidavusele või lisaväärtusele vastupidavusse panustamisel väga vähe rõhku; nõuab tungivalt, et komisjon looks taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabeli jaoks näitaja „panus vastupidavusse“ ja esitaks tabelis vastupidavuse valdkonna mõju; nõuab lisaks tungivalt, et komisjon kaaluks muudetud riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse lisatavate uute vahe-eesmärkide ja sihtide kaalumisel panust vastupidavusse; julgustab kontrollikoda tulevases uuringus lähemalt uurima vastupidavuse mõju taaste- ja vastupidavusrahastule kõigis sammastes;

264. rõhutab, et muudetud riiklike taastekavade läbivaatamisel peaks komisjon siiski hoolikalt kohaldama taaste- ja vastupidavusrahastu määruse V lisas kirjeldatud rahastu raames rakendatavaid hindamissuuniseid, mille kohaselt peab komisjon riiklikke taaste- ja vastupidavuskavasid hindama ja andma neile reitingud kriteeriumide alusel, mis käsitlevad asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust (artikli 19 lõige 3) ning hõlmatust kuue sambaga, nimelt a) rohepööre, b) digipööre, c) arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv, d) sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus, e) tervishoid ning majanduslik, sotsiaalne ja institutsiooniline vastupidavus, f) järgmise põlvkonna poliitika (artikkel 3); kinnitab, et see on oluline protsess, et vältida muudetud riiklikke taastekavasid, mis on algsetest kavadest palju nõrgemad või mis ei vasta enam kriteeriumidele;

265. märgib, et taaste- ja vastupidavusrahastu peaks looma koostoimet ning rakendatavad meetmed peaksid viima lisaväärtusega struktuurireformideni; tunneb muret selle pärast, et mõned riigid on vanad riiklikud reformid riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse ümber paigutanud;

266. rõhutab, et kõigis liikmesriikides tuleks rakendada paremat kaashaldamist, et tagada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite, akadeemiliste ringkondade ja muude sidusrühmade piisav kaasamine riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse ja rakendamisse; nõuab nende kaasamist riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisse riigisisese õigusraamistiku alusel võimalikult suures ulatuses, tuginedes selgetele, õiglastele, läbipaistvatele ja poliitikaga mitte seotud põhimõtetele;

267. kutsub komisjoni üles tagama, et liikmesriigid kohaldaksid korruptsiooni ning pettuse, sealhulgas omastamise suhtes eranditult nulltolerantsi;

268. väljendab heameelt selle üle, et taaste- ja vastupidavusrahastu aitas väga palju kaasa, et vältida COVID-19 pandeemia tõttu tõsise majandussurutise ja sotsiaalse kriisi tekkimist, ning selle üle, et see võimaldas kogu liidus enneolematut reformide ja investeeringute lainet, millel on sisemajanduse koguproduktile (SKP) suur pikaajaline mõju; juhib tähelepanu sellele, et taaste- ja vastupidavusrahastu Euroopa lisaväärtust on ammu tõestanud see, et selle uuenduslik ja paindlik olemus võimaldab liikmesriikidel saavutada liidu ühiseid poliitikaeesmärke; märgib, et samal ajal võimaldab taaste- ja vastupidavusrahastu liikmesriikidel tegeleda taaste- ja vastupidavuskavade väljatöötamise kaudu riigipõhiste probleemidega, samal ajal kui ühtset hindamisraamistikku kohaldatakse võrdselt kõigi liikmesriikide ja maksetaotluste suhtes;

269. väljendab heameelt selle üle, et liikmesriikide kavandatud reformid ja investeeringud rohe- ja digipöörde toetamiseks on ületanud taaste- ja vastupidavusrahastu määruses sätestatud eesmärke, sest hinnangulised kliimakulud moodustavad ligikaudu 40 % ja digikulutused 26 %, kuid eesmärgid olid vastavalt 37 % ja 20 %, st madalamad;

270. võtab teadmiseks taaste- ja vastupidavusrahastu kuue samba ja eelkõige riigipõhiste soovituste rakendamise osas tehtud edusammud, kusjuures 2019.–2020. aasta riigipõhistest soovitustest on tehtud vähemalt mõningaid edusamme 68 % puhul ja suuri edusamme 12 % puhul, mis näitab taaste- ja vastupidavusrahastu pakutavaid stiimuleid; märgib, et 2022. aasta riigipõhiste soovituste rakendamisel on samuti tehtud märkimisväärseid edusamme, sest vähemalt mõningaid edusamme on 2022. aasta juulis liikmesriikidele esitatud soovitustest tehtud peaaegu 52 % puhul;

271. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia tõi esile struktuursed puudused tervishoiusüsteemides kogu liidus, nagu vastupidavuse ja kriisidele reageerimise suutlikkuse puudumine; rõhutab, et tervishoid on poliitikavaldkond, mis kuulub ühte taaste- ja vastupidavusrahastu kuuest sambast, mis võimaldavad reforme ja investeeringuid, et tugevdada nende suutlikkust, kvaliteeti ja vastupidavust; märgib, et 531 vahe-eesmärki ja sihti ja 223 meedet ning 48 % hinnangulisest panusest sellesse sambasse on seotud tervishoiuga, kuid peab kahetsusväärseks, et mõnel riiklikul taaste- ja vastupidavuskaval on tervisega seotud vahe-eesmärgid või sihid, mis ei aita kaasa riigi tervishoiusüsteemi tugevdamisele; märgib, et tänu taaste- ja vastupidavusrahastule saab uusi või ajakohastatud tervishoiuasutusi või nende teenuseid kasutada hinnanguliselt 45 miljonit inimest; nõuab tungivalt, et komisjon tugevdaks riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamisel võimaluse korral tervishoiusektori valmisoleku ja vastupidavusega seotud vahe-eesmärke ja sihte ning annaks eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile aru;

272. võtab eriaruande nr 26/2023 põhjal teadmiseks, et kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu tulemuslikkuse hindamise mudeli väljatöötamiseks oli vähe aega, suutsid komisjon ja liikmesriigid luua järelevalvesüsteemi, sealhulgas IT-süsteemi, mis võimaldab rakendamisel tehtud edusamme mõõta; väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle tegeleda tuvastatud probleemidega ja rakendada nendega seotud soovitusi;

273. rõhutab, et üksnes taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest rahastatavate projektide lõpuleviimine ei taga positiivset majanduslikku ja sotsiaalset mõju ega kvaliteeti ja kestlikkust; võtab teadmiseks kontrollikoja tähelepanekud, milles tõstetakse esile mõningaid puudusi, mis on seotud tulemuspõhise raamistiku kasutamisega, eelkõige püüdes kvantifitseerida tulemusi, kuna vahe-eesmärkide ja sihtidega mõõdetakse pigem väljundeid; nõuab tungivalt, et komisjon kasutaks saadud kogemusi ja kontrollikoja tähelepanekuid ning tagaks, et tulevaste tulemuspõhiste vahendite ülesehitusega mõõdetaks ka tulemusi, mitte ainult väljundeid;

274. väljendab heameelt 2022. aasta detsembriks tehtud märkimisväärsete edusammude üle, mis väljendub ühistes näitajates ja kõigis poliitikasammastes, näiteks hoiti aastas kokku 22 miljonit megavatt-tundi (MWh) energiat, rahalise või mitterahalise toetuse abil aidati 1,43 miljonit ettevõtet, koolitati 4 miljonit inimest ja toetati 4 115 196 noort vanuses 15–29 aastat;

275. tuletab meelde, et 15. detsembril 2022 võttis nõukogu komisjoni positiivse hinnangu põhjal vastu rakendusotsuse Ungari taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta; tuletab meelde, et riiklikule taaste- ja vastupidavuskavale lisati 27 üliolulist vahe-eesmärki koos parandus-, auditi- ja kontrollimeetmetega; märgib, et 7. detsembril 2023 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiideti heaks Ungari muudetud taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatükk, mis võimaldab Ungaril saada REPowerEU vahenditest eelmakseid 0,9 miljardit eurot; peab kahetsusväärseks, et nimetatud eelmaksete suhtes ei kohaldata käimasolevat õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismi kohast menetlust;

276. märgib, et taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabel annab reaalajas teavet liikmesriikide väljamaksete ja tehtud edusammude kohta, samuti lisaandmeid, näitajaid ja temaatilist analüüsi, ning väljendab heameelt kogu liitu hõlmava interaktiivse kaardi kasutuselevõtmise üle, mis näitab taaste- ja vastupidavusrahastu projekte geograafilise asukoha järgi ja annab teavet hetkeolukorra kohta; tunneb siiski muret selle pärast, et kontrollikoda jõudis järeldusele, et esitatud tulemuslikkus ei ole hinnanguliste arvude sisaldumise osas läbipaistev ja et koondteave ei ole võrreldav ning et teave kuue samba edusammude kohta on eksitav, st kui meetme esmane ja teisene poliitikavaldkond kuuluvad samasse sambasse, arvestatakse meetme panust sellesse sambasse kaks korda; rõhutab, et piiranguid puudutav läbipaistvus on äärmiselt oluline, kuna see mõjutab kogu esitatud teabe (tajutavat) usaldusväärsust; kutsub komisjoni üles tuvastatud puudused viivitamata kõrvaldama ja teavitama ennetavalt taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabelis esitatud andmete piiratusest;

277. märgib, et paljud puhtalt riiklikud projektid on loetletud piiriüleste projektidena niipea, kui need hõlmavad energiasäästu või energiat vähendavaid tegureid; heidab ette avaldatud piiriüleste projektide arvu ülehindamist ja peab seda eksitavaks;

278. märgib, et kontrollikoda leidis, et seoses ühiste näitajate aruandlusega ei kontrollinud riiklikud auditeerimisasutused kvaliteeti ega aluseks olevaid meetodeid üheski auditeeritud liikmesriigis; on hämmastunud, kui kontrollikoda leidis kohapealse kontrolli käigus, et liikmesriigis ei olnud mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 3 kulude puhul osutatud puude istutamine aset leidnud; märgib, et komisjon ei nõua esitatud andmete kohta tõendusmaterjali ega selgitusi, välja arvatud juhul, kui esitatakse hinnangud; märgib, et kontrollikoda järeldab, et see ohustab andmete usaldusväärsust ja liikmesriikidevahelist võrreldavust; järeldab, et auditi puudumisel võib andmete usaldusväärsus mõjutada ühiste näitajate kohta esitatud tulemusteavet suuremal määral kui vahe-eesmärkidel ja sihtidel põhinevat teavet; peab seda murettekitavaks, arvestades kontrollikoja poolt vahe-eesmärkides ja sihtides tuvastatud probleeme, ning kutsub komisjoni üles parandama oma kindlust ühiste näitajate aruandluse kohta; võtab teadmiseks auditeerimisasutuste erinevad tavad seoses eesmärkide ja reformide täitmise kontrollimise ajastamisega; on veendunud, et sellised kontrollid peaksid olema paremini ühtlustatud ja hõlmama vahe-eesmärke ja sihte käsitlevate andmete usaldusväärsuse ja täpsuse kohustuslikku kontrolli enne nende vahe-eesmärkide ja sihtide lisamist maksetaotlusesse; juhib tähelepanu ohtudele, mis kaasnevad lähenemisviisiga, mille puhul kasutatakse peamiselt järelkontrolle, ning kutsub liikmesriike üles selliseid tavasid vältima;

Läbipaistvus

279. märgib, et ombudsman tunnistab, et ennetava läbipaistvuse osas on tehtud edusamme, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabeli ning 100 suurima vahendite saaja avaldamise kaudu; võtab aga teadmiseks ombudsmani osutatud, parandamist vajavad aspektid ja toetab tema soovitusi tagada taaste- ja vastupidavusrahastuga seoses suurem läbipaistvus ja vastutus;

280. märgib, et vastavalt parlamendi selgesõnalisele nõudmisele nõutakse muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määruses, et liikmesriigid avaldaksid teabe 100 lõpliku vahendite saaja kohta, kes on saanud taaste- ja vastupidavusrahastust suurimad rahasummad; peab kahetsusväärseks, et liikmesriigid avaldasid loetelud hilinemisega, ja märgib, et kõik liikmesriigid on taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabelis nõutud loetelu 2023. aasta detsembriks avaldanud; märgib, et maksete suurus erineb väga palju nii liikmesriigiti kui ka iga riigi sees, mis on seletatav taaste- ja vastupidavuskavade heterogeensusega; väljendab muret selle pärast, kuidas komisjon tõlgendab taaste- ja vastupidavusrahastu raames lõpliku vahendite saaja mõistet, kuna sageli on lõplikud vahendite saajad loetletud ainult ministeeriumi tasandil, ning et kirjeldused on äärmiselt ebamäärased, kusjuures mitmeid näiteid on peaaegu kõigis liikmesriikide esitatud loeteludes; kordab oma nõudmist, et 100 suurima lõpliku vahendite saaja loetelu sisaldaks tegelikku füüsilist isikut või üksust, kes on rahaülekannete ahela viimane lüli; on mures, et vastasel juhul oleks problemaatiline mõõta taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite mõju ja tagada nende nähtavus kodanikele;

281. tuletab meelde, et läbipaistvus ja aruandekohustus liidu eelarve täitmisel on üliolulised, ning rõhutab sellega seoses, et nii komisjon kui ka liikmesriigid peavad tegema lisapingutusi; väljendab heameelt komisjoni muude algatuste üle, mille eesmärk on suurendada taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel läbipaistvust; märgib, et rakendamist reguleerivad põhidokumendid, nagu taaste- ja vastupidavuskavad, rakendamiskokkulepped, hindamismetoodika ning dokumendid, mis toetavad või sisaldavad liikmesriikide rakendamisega seotud peamisi otsuseid, on avalikult kättesaadavad ja kergesti juurdepääsetavad;

282. on mures kontrollikoja aruannete pärast, mis käsitlevad raskusi taaste- ja vastupidavusrahastu andmetele juurdepääsul oma ülesannete täitmiseks; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks kontrollikojale täieliku juurdepääsu liikmesriikide ja liidu asjakohastele andmebaasidele; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks andmebaasi FENIX andmete õigeaegse ajakohastamise auditi ja kontrolli eesmärgil; rõhutab, et andmed peaksid olema täpsed ja edastatud standardvormis;

283. soovitab tulemuspõhiste vahendite rakendamisel tulevikus selgelt määratleda ja õigeaegselt siduda vahe-eesmärgid ja sihid, et vältida lünki vastutuses, ning et väljundeid ja tulemusi oleks võimalik mõõta; soovitab, et tulemuspõhised vahendid looksid algusest peale selge ja täpse kontrollimehhanismi; märgib, et see on läbipaistvuse ja liidu maksumaksja ees vastutuse seisukohast ülioluline;

284. on mures läbipaistvuse ja üldsuse ees vastutuse pärast; nõuab tungivalt, et komisjon teavitaks liikmesriike projektide asjakohasest märgistamisest, sealhulgas viitest sellele, et projekt sai taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid; peab kontrollikoja 2022. aasta aruande põhjal kahetsusväärseks, et isegi komisjoni tasandil puudub selge järelevalve selle üle, milliseid konkreetseid taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid toetatakse; rõhutab, et Euroopa maksumaksjal on õigus näha, milliseid projekte ELi vahenditest toetatakse, kus projektid toimuvad ja milline on nende lisaväärtus; kutsub komisjoni üles suurendama nähtavust ja nõudma projektide selget märgistamist kas füüsilistele hoonetele või renoveerimistöödele paigaldatavate tahvlite, veebisaitidel olevate teavituste, konverentsidel või koolitustel esitatavate teadete või trükitud dokumentide märgistamise kujul;

Soovitused

285. toetab kontrollikoja aastaaruandes ja sellega seotud eriaruannetes esitatud soovitusi ning väljendab heameelt selle üle, et komisjon on neist enamikuga nõus; kutsub komisjoni üles neid rakendama ja teavitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni rakendamise edenemisest;

286. palub komisjonil ühtlasi:

i) parandada järelseiret vahe-eesmärkide ja sihtide jätkuva rahuldava täitmise üle, sealhulgas õigusriigi valdkonnas, ning kohaldada rangelt taaste- ja vastupidavusrahastu sätteid ning vastuvõetud suuniseid, et käsitleda konkreetseid muutmise juhtumeid, kus kasutatakse selgeid finantsmeetmeid, sealhulgas maksete peatamine ja vahendite tagasinõudmine, kui toimub vahe-eesmärkide ja sihtide muutmine kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu määruse ja metoodikaga;

ii) teha tihedat koostööd eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutava institutsiooniga, et kaardistada erinevad võimalused ja asjakohane õiguslik alus, et käsitleda vahe-eesmärkide muutmist pärast taaste- ja vastupidavusrahastu rakendusperioodi lõppu;

iii) jätkata meetmete ning nendega seotud vahe-eesmärkide ja sihtide selguse parandamist ning tagada, et need järgivad täielikult määruse horisontaalseid põhimõtteid, kui liikmesriik esitab läbivaadatud riikliku kava;

iv) lisada rakenduskokkuleppesse vahe-eesmärkide ja sihtide kohta selged kontrollimehhanismid, et nende täitmist oleks võimalik üheselt hinnata ja paremini kirjeldada nende eesmärki tulevastes tulemuspõhistes vahendites, ning võtta vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmise analüüsimisel arvesse kontrollimehhanismi, et aidata kaasa mõõtmiste täpsusele;

v) jätkata liikmesriikide süsteemiauditite läbiviimist, et kontrollida nende asjakohasust ning saada piisav kinnitus liidu ja riigisiseste normide kohta, eelkõige riigihangete järgimise kohta, ning teha tihedat koostööd kontrollikojaga, et leida viise vastutusalase lüngaga seotud probleemide kõrvaldamiseks;

vi) uurida mitte ainult ülesehituse asjakohasust, vaid ka liikmesriikide tulevaste tulemuspõhiste vahendite audit- ja kontrollisüsteemide tegelikku toimimist;

vii) aidata liikmesriikidel rakendada taaste- ja vastupidavusrahastu projekte ettenähtud ajakava kohaselt ja muuta piiriüleste projektide liigitamise metoodikat, nii et kaalutakse ainult tegelikku geograafilist piiriülest komponenti;

viii) toetada täiendavalt liikmesriike nende haldussuutlikkuse suurendamisel, et tulla toime vahendite samaaegse rakendamisega, ning aidata neil vähendada tarbetut halduskoormust, eelkõige VKEde jaoks, lihtsustada pakkumismenetlusi ja pakkuda sihipärasemat teavet;

ix) pöörata erilist tähelepanu ja jätkata pidevat dialoogi liikmesriikidega, et reformid ja investeeringud vastaksid taaste- ja vastupidavusrahastu määruse kliimaeesmärkidele ning järgiksid täielikult põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“;

x) tegeleda teatatud viivitustega varajases etapis, andes liikmesriikidele muu hulgas tehnilist abi;

xi) jätkata kontrollikojaga koostööd, et lähendada vahe-eesmärkide ja sihtide tõlgendamist nii palju kui võimalik;

xii) parandada taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabeli läbipaistvust ja esitusviisi, kõrvaldades mis tahes võimaluse näitajaid valesti tõlgendada, ja mõõta täpsemalt panust vastupidavusse osana taaste- ja vastupidavusrahastu järelhindamisest;

xiii) kohaldada järjepidevalt ja täpselt taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lõplike vahendite saajatega seotud sätteid ning teavitada liikmesriike lõpliku toetusesaaja mõiste õigest kohaldamisest;

xiv) anda kontrollikojale, OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile oma pädevuse piires juurdepääs taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud andmetele, sealhulgas FENIXile;

xv) suhelda aktiivselt liikmesriikidega seoses Euroopa Prokuratuuri pädevusega taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditega seotud kriminaalasjades, kuna korruptsioon või pettus taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite abil on Euroopa Liidu finantshuvide vastane kuritegu;

xvi) suhelda aktiivsemalt liikmesriikidega pettuste ennetamise teemal ja julgustada neid ühtlustama pettustest teatamist digitaalsel standardsel viisil ja kasutama rikkumisjuhtumite haldamise süsteemi;

xvii) anda OLAFile koondtasandil aru pettuse-, korruptsiooni- ja huvide konflikti kahtluste kohta, mis on avastatud tema enda auditite käigus ja liikmesriikide poolt vastavalt vahendite haldaja kinnitustele, ning hinnata saadud teavet, et anda vajaduse korral liikmesriikidele suuniseid;

xviii) käsitleda ühtekuuluvusfondi ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite koostoimet ja eelkõige neid nõudeid, mis võivad hõlbustada ühe fondi kasutamist teise asemel, ning teha koostööd ja suunata liikmesriike valima vahendeid vastavalt sellele, mis on kõnealuse projekti jaoks kõige sobivam ja tõhusam; andmebaase aktiivselt ristkontrollima, et vältida topeltrahastamist;

xix) julgustada liikmesriike panema rohkem rõhku kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vajaduste kaasamisele, paludes liikmesriikidel teha aktiivsemat koostööd kaashaldamise lähenemisviisis;

xx) pidada silmas vastupidavuse ja taastumise eesmärki, eelkõige seoses sektoritega, mis on kriisi korral kriitilise tähtsusega, nagu tervishoid ja kaubad;

xxi) kasutada soovitusi, mille kontrollikoda on taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud töö käigus andnud, ning liidu tulevaste tulemuspõhiste vahendite kavandamisel ja rakendamisel saadud kogemusi, kui see on asjakohane;

xxii) tagada vahe-eesmärkide ja sihtide hindamisel võrreldav ja proportsionaalne täpsuse tase ning tagada jätkuvalt liikmesriikide võrdne kohtlemine vahe-eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmise hindamisel;

xxiii) olla ennetavam dokumentide ja statistika avaldamisel selle kohta, kuidas nad käsitlevad dokumentidele juurdepääsu taotlusi, kuna selline teave aitaks hinnata institutsioonide ennetavat lähenemisviisi dokumentidele juurdepääsule; nõuda, et dokumendile juurdepääsu taotlust tuleb käsitleda viivitamata.